

YENİ ÇAĞ

- **L. K. Prestes:** Brezilya komünistlerinin devrimci mücadelesi
- **Yuvarlak masa toplantısı**
Kapitalist memleketlerde gençlik hareketi ve komünistler
- **B. Velçef:** Bulgaristan Halk Cumhuriyetinde yeni anayasa ve demokrasinin gelişmesi
- **T. Usubalief:** Kapitalizmi atlayarak sosyalizme geçiş
- **Fethi Abd-ül-Fettah:** Mısır'da köy kooperatiflerinin gelişmesi
- **J. Konyo:** Pol Lanjven

Ozel sayfalar

- **Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesinin halkımıza çağrısı**
- **A. Saydan:** Bu ayın olayları
Ayın yorumları

2 (92)
Şubat
1972

BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ

Bu sayıdaki imzalardan bazılarının kimlikleri:

Luis Karlos Prestes

**Brezilya Komünist Partisi Merkez Komitesi
Genel Sekreteri**

Boris Velçef

**Bulgaristan Komünist Partisi MK Politbüro üyesi
ve Merkez Komitesi Sekreteri**

Turdakun Usubaliev

**SBKP Merkez Komitesi üyesi, Kırgızistan Komünist
Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri**

Jorj Konyo

Moris Torez Enstitüsü Başkanı

Komünist ve işçi partileri temsilcilerinin «Barış ve sosyalizm problemleri» dergisi çalışmalarını inceleme toplantısı hakkında

BİLDİRİ

14–16 Aralık 1971 günlerinde, Prag'da, komünist ve işçi partileri temsilcilerinin, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin 1969–71 yılları çalışmalarını inceleme toplantısı yapıldı. Toplantıya 63 komünist ve işçi partisi delegasyonu katıldı. Bu partiler şunlardır:

Afrika Senegal Kurtuluş Partisi, Alman Komünist Partisi, Alman Sosyalist Birlik Partisi, Amerikan Komünist Partisi, Arjantin Komünist Partisi, Avusturya Komünist Partisi, Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi, Bolivya Komünist Partisi, Brezilya Komünist Partisi, Bulgaristan Komünist Partisi, Ceza-yir Komünist Partisi, Çekoslovakya Komünist Partisi, Danimarka Komünist Partisi, Dominik Komünist Partisi, Ekvador Komünist Partisi, Endonezya Komünist Partisi, Fas Kurtuluş ve Sosyalizm Partisi, Filipin Komünist Partisi, Finlândiya Komünist Partisi, Fransız Komünist Partisi, Guadelup Komünist Partisi, Guatemala Komünist Partisi, Güney Afrika Komünist Partisi, Hindistan Komünist Partisi, Honduras Komünist Partisi, Irak Komünist Partisi, İngiltere Komünist Partisi, İran Halk Partisi, İrlanda Komünist Partisi, İspanya Komünist Partisi, İsrail Komünist Partisi, İsveç Komünistleri Sol Partisi, İtalya Komünist Partisi, Japonya Komünist Partisi, Kanada Komünist Partisi, Kıbrıs Emekçi Halk İlerici Partisi, Kolumbia Komünist Partisi, Kosta-Rika Halk Öncüsü, Lübnan Komünist Partisi, Lüksemburg Komünist Partisi, Macaristan Sosyalist İşçi Partisi, Meksika Komünist Partisi, Moğolistan Devrimci Halk Partisi, Nikaraguay Sosyalist Partisi, Norveç Komünist Partisi, Panama Halk Partisi, Paraguay Komünist Partisi, Peru Komünist Partisi, Polonya Birleşik İşçi Partisi, Portekiz Komünist Partisi, Romanya Komünist Partisi, Salvador Komünist Partisi, Seylân Komünist Partisi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Sudan Komünist Partisi, Suriye Komü-

nist Partisi, Şili Komünist Partisi, Tunus Komünist Partisi, Türkiye Komünist Partisi, Ürdün Komünist Partisi, Venezüellâ Komünist Partisi, Yeni Zelânda Sosyalist Birlik Partisi, Yunanistan Komünist Partisi.

Toplantıya katılanlar, dergi yazı kurulunun sunduğu faaliyet raporunu incelediler. 1969–71 yıllarındaki çalışmaların sonuçlarına olumlu bir değer biçtiler. Derginin, uluslararası komünist hareketi ve dünya devrimci gelişmesi aktüel problemlerinin Marksçı-Leninci açıdan elbirliğiyle tahliline ve kardeş partiler arasında tecrübe değiş-tokuşuna değerli bir katkıda bulunduğunu belirttiler.

Toplantı, derginin bundan sonraki eylemine ilişkin programı da belirledi. Bu programa göre, derginin başlıca ödevi, kardeş partilerle sıkı bir işbirliği yaparak Marksist-Leninist teorinin bundan böyle de geliştirilmesine aktif olarak yardımda bulunmak, komünist ve işçi partilerinin uluslararası danışma toplantılarının fikirlerini propaganda etmek, dünya komünist ve işçi hareketinin, bütün anti-emperyalist güçlerin, barış, demokrasi, ulusal kurtuluş ve sosyalizm mücadelesi yararına sınıksız birleşmeleri çabalarına katkıda bulunmaktır.

Toplantı, bütün komünist ve işçi partileri tarafından gösterilen daimi yardımın, dergiyi çalışmalarında başarıya ulaştırmanın garantisi olduğunu belirterek, bütün kardeş partileri kendileri için teori ve enformasyon kürsüsü olan dergiye daha büyük bir ilgi göstermeye çağırırdı.

Toplantı baştanbaşa karşılıklı anlayış ve kardeşçe işbirliği havası içinde geçti.

Brezilya komünistlerinin devrimci mücadelesi

LUIS KARLOS PRESTES

Memleketimizde artık on yıldan beri ABD emperyalizminin ve onun Brezilyalı latifundist ve büyük kapitalist ortaklarının çıkarlarını temsil eden bir askeri grup iktidardadır. Brezilya şimdiye kadar bu askeri gruptan daha gericisini görmüş değildir. Bu askeri iktidar kendi anayasasını bile yürürlükten kaldırdı ve 5 numaralı emirnameyle (13 Aralık 1968) eşi görülmemiş bir faşist tipi askeri-polis rejimini halka dayattı, parlâmentoyu da hemen hemen bir yıl kadar eylemden alakoydu. Memlekette her türlü hukuk teminatı ortadan kaldırıldı. Basına göz açtırmayan bir sansür konuldu. Siyasi tutuklulara yapılan işkenceler, yaygın bir baskı metodu ve halka gözdağı vermenin açık bir biçimi olarak alıp yürüdü. Sözümona «siyasi suçlar» a verilen cezalara ölüm cezası da eklendi. Yurtseverleri ve en başta komünistleri «baltalayıcı unsur» diye öldürmeler yaygın bir hal aldı.

Bu koşullar altında, ülkede dikta ve emperyalizm aleyhtarı duygu ve tepkiler de halkın en geniş tabakalarını kapsayan ölçülere ulaştı. Memlekette diktatörlüğe karşı günden güne güçlenen direniş, Lâtin Amerika halklarının devrimci, anti-emperyalist savaşının önemli bir organik parçasıdır.

KUVVET BİRİKİMİ

Brezilya Komünist Partisi (BKP) Merkez Komitesi 1971 yılı Mart ve Eylül plenumlarında, memlekette diktatörlük aleyhtarı kuvvetler birikimi sürecinin hızlanmakta olduğunu belirtiyordu. Aynı plenumlarda, komünistlerin *emekçiler arasındaki çalışmalarının genişletilmesine ve demokratik çevrelerin eylemlirliğinin artırılmasına ilişkin birçok kararlar alınmıştı.*

Brezilya koşullarında dikta aleyhtarı güçler birikimi sürecinin hızlanması çok önemlidir. Bu olay, BKP tarafından uygulanan ve yıllardan beri gerek kendi partimizden bazı yoldaşlar, gerekse dünya işçi ve devrimci hareketinin bazı birlikleri için tartışma konusu olan politik ve taktik hareket hattının doğruluğunu göstermektedir. Bu hattın tartışma konusu yapılması, daha ziyade, memleketin somut durumunu, özellikle 1964 Nisanında gerici bir askeri darbe ile iktidara gelmiş bulunan diktacıların karakterini ve kuvvetini bilmemekten; işçi ve yurtseverler hareketinin, demokratik hareketin ciddi bir yenilgiye uğradığını ve gerilemek zorunda kaldığını anlamamaktan ileri geliyordu.

Bugünkü dikta rejimi Kuzey Amerika emperyalizminin desteğine dayanıyor. Amerikan emperyalizmi, Brezilya topraklarının genişliğini, nüfus sayısını (95 milyon), doğal zenginliklerini, sanayi gelişmesini ve öncelikle coğrafi ve stratejik durumunu hesaba katarak, memleketimize, Lâtin Ame-

rikadaki egemenliğini korumaya elverişli bir üs gözüyle bakıyor. Birleşik Amerika Elçisi Vilyam Rauntri Amerikan Senatosunda yaptığı bir konuşmada, Vaşington'un son yedi yılda Brezilya askeri rejimine yaptığı 2,5 milyar dolar tutarındaki yardımı haklı göstermeye çalışarak aynen şunları söyledi: «Brezilya Birleşik Amerikanın önemli bir dayanağıdır.»

Emperyalizm için Brezilyayı kaybetmek bütün Lâtin Amerikayı kaybetmek olur. Bu yüzden, Vaşington yöneticileri, memleketimizi öteki Lâtin Amerika devletlerine karşı bir atlama tahtası haline getirmeye, harpçi serüvenleri yolunda Brezilya halkını topun ağızına sürmeye çalışıyorlar.

Emperyalizm memleketimizde egemen oldukça, kıtanın stratejik bakımdan Amerika için pek de önemli olmıyan bazı bölgelerindeki baskısını zaman zaman azaltabilir; hattâ anti-emperyalist güçlerin indirdikleri ağır darbeleri sineye çekmiş görünerek şurda-burda geriliyebilir. Emperyalistler Brezilyada edindikleri atlama tahtasına güvenerek, inisiyatifi ele alabilecekleri, Cİ

yılın Ağustosunda Bolıvy'a olduğu gibi şu veya bu Lâtin Amerika memleketine karşı açık saldırıya bile geçebilecekleri düşünceindedirler.

1964 yılında ilerici güçlerin uğradıkları yenilgi yığın hareketinin bir hayli düşmesine sebep oldu. Fakat BKP'nin doğru ve değişmez politik hattı sayesinde, «goril» generaller işçi ve yurtseverler hareketiyle hesaplaşmakta ileri gidemediler. Biz parti örgütümüzü koruyarak geri çekildik. Şimdi işte bu örgüt, kovuşturmaların göz açtırmadığı ağır koşullara karşın, yığınlar arasındaki çalışmalara devam etmektedir. Biz mücadelesiz gerilemenin işçi hareketine ne gibi zararlar verebileceğini biliyorduk. Fakat o zamanki kuvvetler oranı hiç de yararımıza değilken, işçileri ve halk yığınlarını beyhude kurbanlar verilecek bir mücadeleye sürmenin cinayete eşit bir hata olacağı da meydandaydı.

Brezilya, Lâtin Amerikanın öteki ülkelerinden (örneğin, bir Meksika, Arjantin, Sili, Uruguvay'dan) birçok özelliklerle ve her şeyden önce yalnız politik değil, aynı zamanda (Brezilya devleti büyük çapta işveren ve yatırımcı durumundadır) ekonomik bir kuvvet teşkil eden devlet makinesinin son derece gerici bir karakter taşımasıyla ayrılmaktadır. Kaldı ki, memleketimizde ancak geçen yüzyılın sonunda köleliğe son verildiği ve cumhuriyet ilân edildiği de unutulmamalıdır.

Şu da var ki, ikinci kuruluş yıldönümünü yakında kutlayacağımız BKP, bütün varlığı boyunca yalnız iki yıl legal çalışabilmiş, beş küsur yılı yarı legal çalışmalarla geçmiş, kırk yıldan fazla bir süre boyunca da, devrimci kitaplar yaymasına ve emekçileri Marksizm ruhunda eğitmesine engel olmayı amaçlayan ağır baskılara ve kovuşturmalara göğüs germiş bulunuyor. Ve son yıllarda kurtuluş hareketi birçok Lâtin Amerika memleketinde büyük başarılarla ulaştığı halde, Brezilyada tam tersine, emperyalizme karşı savaşın nispeten daha zayıf olduğu ve derin bir gizlilik içinde yürütüldüğü görülüyor.

Bunun anlamı şudur: Geniş emekçi yığınlarıyla ilişkiler kurma ve sağlamlaştırmaya, onları diktatörlük rejimine karşı, demokratik özgürlükler için mücadele yolunda seferber etmeye, birleştirmeye ve örgütlemeye ilişkin bütün legal olanakların daha büyük bir cesaretle kullanılması zorunludur. Yığınlar içinde çalışma, BKP VI. Kongresinin (1967) politik kararlarında belirtildiği gibi, «mevcut rejime karşı savaştan bütün politik güçlerin ve kişilerin eylembirliğini sağlamak üzere büyük çabalar harcanmasını» gerektirmektedir.

Biz kuvvet toplama yolunda, büyük güçlüklerle karşılaşmış olsak da, belirli başarılar elde etmiş bulunuyoruz. Bu başarıları da, 1964 yılında uğradığımız yenilginin ağırlığına karşın, gericiliğin komünist partisini yığınlardan tecrit edememiş, onu ümitsizlik ve serüvenler yoluna sürükleyememiş, emekçiler arasında ve öncelikle işçi sınıfı arasındaki etki ve itibarını azaltamamış olmasına borçluyuz.

HALKIN DURUMU KÖTÜLEŞİYOR

Memleket, halkın geniş tabakalarının giderek artan hoşnutsuzluğu fonu üzerinde faşistleştiriliyor. Bu tabakalar, kendisini kabul ettirmek için her demagojiye başvuran dikta rejimini desteklemeyi reddediyorlar. Memleketi faşistleştirme çabası her şeyden önce dikta rejiminin mali-ekonomik politikasına bağlıdır. Bugün memlekette enflasyonla mücadele bahanesi ileri sürülerek, Uluslararası Para Fonu'nun istekleri yerine getiriliyor. Bu istekler, iş ücretlerinin bir hayli düşürülmesini, işveren kredilerinin kısıtlanmasını ve memur aylıkla azaltılmasını öngörmektedir.

Ulusal para birimi gittikçe değerini yitiriyor. 1964 yılı askeri darbesinden önce, Amerikan doları 600–680 kruzeyro ederken, 1971 Aralık ayında bir dolar 5600 kruzeyroya çıkmıştır. Maliye Bakanı'nın söylediğine göre, doların değer ve itibarını yitirmesiyle paralel olarak kruzeyronun düşmesi de devam edecektir. Sürekli enflasyon yalnız pahalılığın artmasında değil, dünya pazarında Brezilya malları fiyatlarının (dövizlerin altın karşılığına göre) düşmesinde de kendini göstermektedir.

Fakat uzun bir durgunluk döneminden sonra sanayi üretiminde bir artış başladığı görülüyor. Bu artış 1968'de bir öncesine kıyasla % 13, 1969'da % 9 ve 1970'te de % 11 kadardır. Bu sonuç ancak emekçilerin gaddarca sömürülmesiyle, vergilerin artırılmasıyla ve halkın paralarının önemli bir kısmının devletçe kullanılmasına yarıyan çeşitli fonlar kurulmasıyla elde edilebilmiştir. Brezilya dikta rejimine, gerçekte Kuzey Amerika tekelci sermayesinin kontrolü altında bulunan sözümona «uluslararası» bankalar tarafından büyük krediler açılmaktadır. Bundan başka, emperyalist devletlerin Brezilya ekonomisindeki sermaye yatırımları durmadan artmaktadır. Bu yatırımlar da, esas itibarıyla Birleşik Amerika, Batı Almanya ve Japonya

tekellerinin Brezilyada elde ettikleri muazzam kârların büyük kısmının yeniden yatırılmasından ve biraz da yeni sermaye yatırımlarından meydana gelmektedir.

Vaşington'da Plânlama Bakanı tarafından yapılan bir açıklamaya göre, Brezilya 1971–72 yılında dışarıdan 1989 milyon dolar alacak ve bunları eğitim, sağlık, köy ekonomisi, ulaştırma, elektrik enerjisi ve demir-çelik üretimi alanlarında gelişme tasarılarının finansmanı için harcıyacaktır. Ama bu gibi açıklamalarda, sözü geçen ihtiyaçlara harcanan miktarı bir hayli aşan askeri harcamalar sükûtle geçiştirilmektedir.

Memleketin dış borçları artmaya devam ediyor. Bu borçlar 1970 yılı sonunda 5 milyar doları aşmış bulunuyor. Ödenen ve ödenecek istikraz faizleri de hesaba katılırsa, dış borçlar toplamı 8 milyarı bulacaktır. 1971 yılında ana borç taksiti ve faiz ödemesi olarak dış memleketlere 900 milyon dolar, yani Brezilyanın 1970 yılı ihracat gelirlerinin % 33 kadarı gönderilmiştir.

Dikta rejimi, sanayi üretimi ve gayrisâfi ulusal gelir artışını (yılda ortalama % 9) propaganda maksadiyle dilden düşürmüyor. Bu artış halkın yararlanmış ve 1964 sözümona devriminin bir eseriymiş gibi gösterilmek isteniyor. Ama akıllı başında her Brezilyalı, bu üretim artışının yalnız yabancı tekellerin ve yerli ortaklarının yararına olduğunu günden güne daha iyi anlıyor. İşçi sınıfının ve bütün emekçilerin daha insafsızca sömürülmesinden ileri gelen bu artış, sermaye ve üretim birikimine, işsizliğin artmasına, halkın büyük kısmının yıkıma sürüklenmesine ve yoksullaşmasına ve aynı zamanda Brezilya ekonomisinin yabancı sermayeye bağımlılığı sürecinin hızlanmasına yol açmaktadır.

Resmî propagandanın göklere çıkardığı «Brezilya mucizesi» gerçekte işçi sınıfı için reel iş ücretlerinin azalması demektir. Örneğin, San Paolo'da 1958 yılından 1969'a kadar emekçi ailelerinde can sayısı ortalama % 19 oranında artmışken, reel iş ücretleri hemen hemen % 49 oranında azalmıştır. Aile bütçelerindeki delikleri yamamak için kadınlar ve çocuklar da iş aramaya çıkmaktadırlar.

Birleşmiş Milletler Teşkilâtına bağlı Lâtin Amerika Ekonomi Komisyonu'nun (LAEK) verilerine göre, Brezilyada ulusal gelir dağılımı adaletsizlik derecesi bakımından dünyada örnek diye gösterilenlerden biridir. Çalışan nüfusun % 5'i (en zengin kısım) ulusal gelirin % 50'sini benimsemektedir. Brezilya ekonomisinin küçük bir azınlık yararına geliştiğini ve halkın daha büyük kısmının en ilkel ihtiyaçlarının dahi giderilmediğini burjuva basını bile itiraf etmektedir.

Üretim birikiminde artışın işsizliğe yol açtığı bilinen bir şeydir. Yeni işyeri (tek işçi için) sayısı, çoğalmak şöyle dursun, yıldan yıla azalıyor. Netekim, 1968 yılında 589 bin olan işyeri sayısı, 1969'da 532 bine düşmüştür. Kuzey-doğu eyaletlerinden birinin valisi, 30 milyon nüfuslu eyalet

için her yıl 1 milyon yeni işyeri açılması gerektiğini, ama eyaletinde ancak 40 bin işyeri olduğunu söylemiştir.

Halkın sağlık ve yaşam koşulları da günden güne kötüleşiyor. Sağlık Bakanlığının verilerine göre, Brezilyada 95 milyon nüfusun 47 milyonu barsak solucanı hastalıkları çekmektedir. 21 milyon çocuğun %40'ı gıda yetersizliği yüzünden altı yaşına kadar çeşitli psikolojik hastalıkların pençesine düşmektedir. Doktor yetersizliği de feci durumu daha da ağırlaştırıyor. J. Vargas Enstitüsünün verdiği bilgiye göre, memlekette belediyelerin yarısında hekim yoktur. Büyük şehirlerde, 1500 kişiye bir doktor, kuzey-doğu Maranyan eyaletindeyse 115 bin kişiye bir doktor düşmektedir.

EMEKLİLERİN MÜCADELESİ ŞİDDETLENİYOR

Askeri rejimin ulus ve işçi aleyhtarı politikası özgürlük kavramıyla bağdaşmaz. Bu politika teröre, işkenceye ve zorbalığa dayanıyor. Bugün bütün Brezilya yurttaşları güvensizlik ve korku havası içinde yaşıyorlar. Silahlı kuvvetler içinde, ancak Hitlerci Gestapo ile kıyaslanabilecek bir baskı makinesi kurulmuştur ve bu makine durmadan kuvvetlenmektedir.

Derin bir gizlilikte bulunan BKP, bu koşullar altında, diktaya karşı savaşılan emekçilerin desteği sayesinde yaşamakta ve eylem göstermektedir. Emekçiler bu savaşta, diktaya karşı tutumlarını göstermelerine, bu rejime karşı mücadeleye katılmak isteyen herkesi bir araya toplayıp örgütlemelerine imkân verecek yeni biçimler aramaktadırlar. Kuvvetleri derleyip toparlama süreci kolay iş değildir. Merkezleşmiş devletin gayet kuvvetli askeri-terörist örgütüne karşı mücadele zordur ve süreklidir.

Bugün Brezilyada grev suç sayılmaktadır. Fakat emekçiler işbirakımı için, isteklerini belirtmek için yeni yeni biçimler buluyorlar. Sendika hareketi Çalışma Bakanlığına bağlı ve korporatif karakterli olsa da, bir yandan yine de gelişiyor. Son zamanlarda birçok sendikada safların dolmaya başladığı göze çarpıyor. Memlekette artık 200 kadar sendika gazetesi yayımlanıyor. Bu gazetelerin dili, sansürü de aşarak, çokcası emekçilerin isteklerini ileri sürebiliyor.

Çalışma Bakanlığı ve polis, sendika organları adayları listelerinden, komünist partisi üyesi olduklarını kestirdikleri kişilerin adlarını çıkarıp atıyorlar. Fakat sendika hareketinde BKP'nin etkisi artıyor. En büyük emekçi örgütü olan Endüstri İşçileri Ulusal Konfederasyonu'nun (!) girişimiyle 1970 yılı Kasımında yapılan sanayi işçileri ulusal kongresinin sonuçları bunu apaçık gösteriyor. Dikta yönetimi bu forumu kendi demagogik amaçları için kullanmaya çalışıyordu. Fakat kongreye katılanlar, iş ücretleri alanında uygulanan politikaya karşı bir karar aldılar. Bu belge

(!) Brezilyada şimdiki kanunlar birleşik bir ulusal sendika merkezi kurulmasını yasaklamaktadır

bir açık mücadele plâtfomu oldu. Biz sendikalar içindeki çalışmalarımızda bu belgeye dayanmaktayız.

Yakın geçmişte banka görevlileri de ulusal kongrelerini yaptılar. Kongrede, bu işkolunda çalışan işçilerin istekleri açıkça ileri sürüldükten başka, bir de parlak ve cesur bir politik bildiri kabul edildi. Bu bildiride, özetle «emekçilerin üretim araçları üzerinde kontrole yanaştırılmadıkları bir toplumda, kendilerine sosyal sigortalar sağlamanın gerekli olduğu» belirtiliyor, «köylü ahalinin satınalma gücünün artmasına yardım eden toprak reformunun bir an önce yapılması» zorunluğuna, «ekonominin ulusal niteliğini yitirmesinin önüne geçilmesi» gereğine ve «memleket ekonomisini yabancı kurumların kontrol altına almaları» olayına işaret ediliyordu.

Son zamanlarda yer yer ve öncelikle Rio de Janeyro ve San Paolo'da güçlü grevler yapıldı. Memlekette emekçilerin 1 Mayıs gösterileri, polisçe yasaklanmış olsa da, yıldan yıla daha yığınsal bir nitelik almaktadır. Örneğin, 1970 yılı 1 Mayıs'ında San Paolo'da 21 sendikanın temsilcileri spor bayramı bahanesiyle şehir stadyumunda toplandılar. Sendika sözcüleri büyük gruplar karşısında konuşmalar yaptılar. Bu yüzden, gösteriye katılanlar arasından birçok kişi tutuklandı ve bu arada genç metal işçilerinden Olavo Hansen polis tarafından öldürüldü. Bu acı olay, işçi dayanışmasının ve sendika hareketinde birliğin sağlamlaşmasına yardım eden bir protesto fırtınası kopmasına yol açtı.

Geçen yıl San Paolo'da işçilerin % 80'ini temsil eden 26 sendika memleket emekçilerine ve halka hitaben bir çağrı yayımladılar. Bu çağrıda özetle şöyle deniliyordu: «Biz sadece memleketimizin içinde bulunduğu sürecin basit seyircileri durumuna düşürülmemek hakkını istiyoruz. Biz bu sürece katılmak için özgürlük istiyoruz. Toplantı düzenleme, söz, tartışma ve basın özgürlükleri, halkımızın ve sınıfımızın ulusal çıkarlarını savunma tedbirleri önerme hakkı istiyoruz. Bunun için de, endüstri işçileri IV. Kongresinin kararlarını başarıyla gerçekleştirmek uğrunda emekçilerimizi mücadeleye çağırıyoruz.»

Brezilyanın köylerinde de, amansızca sömürülen ve kendilerine yasal asgari ücretin de altında para ödenen tarım işçilerinin, kiracıların ve küçük çiftçilerin geniş yığınlar halinde örgütlenmesine doğru bir atılım vardır. Bugün memlekette 6 milyon tarım işçisini birleştiren bin kadar sendika örgütlenmiştir. Bu emekçilerin önemli bir bölümü komünistlerin etkisi altındadır. Katolik din adamları da bizimle beraberdirler. Toprak reformu isteyenlerin sayısı artmaktadır. Küçük çiftçiler, geçimlerini sağlamaya çalıştıkları topraklarını, bazı kere silâha da sarılarak, lâtifundistlerin tasallûtundan korumaktadırlar. Tarım işçileri ulusal konferansı, hükümetin kontrolü altında olmasına karşın, bu emekçileri savunmak üzere mücadeleye katılmak zorunda kalmaktadır.

Üniversite gençliği hareketinde de bir canlanma göze çarpıyor. Vaktiyle

bizim üniversite gençliği arasında büyük bir etkimiz vardı. Fakat banka soymaya, diplomat ve uçak kaçırmaya kalkışan ultra-sol gruplar öğrenci gençlerin birçoğunu kendilerinden yana kazanabildiler. Ne var ki, bu grupların taktığının ne denli hatalı ve zararlı olduğu ne kadar iyi anlaşıyorsa, evvelce onlara aldanmış üniversite gençlerinin o nispette partimizin mevzilerine geçmeye başlamış oldukları da bir gerçektir. Gözleri açılan bu gençler, artık kendi isteklerinin yerine getirilmesi için gerici kanunlara karşı, öncelikle öğrencinin en küçük bir suç işlemesi halinde bile «zararlı eleman» sayılmasını ve üç yıl süreyle üniversiteden uzaklaştırılmasını öngören 477 sayılı kararnameye karşı mücadeleye katılmaktadırlar. Gençliğin örgütselliği güçlenmekte, diktaya karşı mücadelede girişimi artmaktadır.

Aydınların büyük çoğunluğu da askeri-polis rejimine karşı mücadele etmektedir. Bu ilerici aydınlar, basına konulan sansüre karşı mücadelenin desteği, siyasi tutuklu ve hükümlülerle dayanışma hareketinin örgütçüsü olmuşlardır.

Katolik kilisesi tutumunu süratle değiştirmektedir (bu kilisenin vaktiyle 1964 askeri darbesini desteklediği de hatırlardadır). Bu bir dereceye kadar II. Vatikan Meclisi'nin (1) kararlarından ileri gelmektedir. Kilise bir yandan dikta rejimini reddeden hoşnutsuz yığınlarla ilişkilerini korumaya çalışmaktadır. 1971 yılı başında ilerici katolik çevreleri Brezilya piskoposları ulusal konferansında (daimi organ) çoğunluğu kazandılar, ve konferans, diktacıların vaktiyle hapse attıkları bir piskoposu başkanlığa seçti. BKP Merkez Komitesinin 1971 Eylülünde aldığı kararlarda belirtildiği üzere, «kilise çevrelerinde karakteri itibariyle ilericiliği söz götürmez ve hattâ anti-kapitalist olan, sosyal adaletsizliklere ve Brezilyanın emperyalistler tarafından soyulmasına karşı mücadele eden bir akım durmadan genişlemektedir.»

Bazı burjuva çevreleri tekелci sermayenin durumunun sağlamlaşmasından endişe duymaya başladıklarını gizlemiyorlar. Fakat gazeteler, bu münasebetle, orta burjuvaziyi koruyacak tedbirler alınması gereğinden söz ediyorlar.

1970 Kasımında yapılan federal merkez ve eyalet iktidar organları seçimlerinde, ilerici güçlerin Brezilya Demokratik Hareketi (BDH) (2) tarafından aday gösterilen birçok temsilcileri de seçildiler. Bu sayede parlâmentoda bir milliyetçiler grubu meydana getirildi ve bu grup diktaya karşı mücadelenin genişletilmesine epeyce katkıda bulundu. BDH'nin Porto-Alegro ve Resife'de örgütlediği toplantılar memlekette geniş yan-

(1) II. Vatikan Meclisi 1962–1965 yıllarında toplanmış, katolik kilisesinin özüyle yenilenmesi ve dünyada değişen koşullara uydurulması sorununu görüşmüştür.

(2) Diktatörlüğün dağıttığı burjuva partilerinin ve öncelikle birçok sorunda şimdiki rejime ters düşen İşçi Partisinin kalıntılarıyla meydana getirilen legal politik birlik.

kılar uyandırdı. «Resife yasası» adı verilen karar, şimdiki rejime karşı, demokratik özgürlükler, bağımsızlık ve sosyal ilerleme uğrunda mücadelesinin geniş bir programını belirledi.

Silâhlı kuvvetler içindeki milliyetçi akımın, Peru'daki olayların etkisi altında kalarak, dikta rejiminin bugünkü halk düşmanı politikasına açık veya kapalı biçimde muhalefet ettiği söz götürmez. Diktacılar grubunun en gerici temsilcilerinden birinin 1971 Kasımında Havacılık Bakanlığından uzaklaştırılması, askeri yöneticiler arasında parçalanmanın belirli bir hal aldığı ve diktatörlüğün sarsıntılar geçirmekte olduğunu göstermektedir.

KOMÜNİST PARTİSİNİN BAZI ÖDEVLERİ

Brezilya Komünist Partisi memleketin biricik örgütlü politik partisidir. Bu parti sadece geniş yığınlarla ilişkileri sağlamlaştırma çabasıyla kalmamakta, aynı zamanda emekçilerin çıkarlarını savunmak ve demokratik özgürlükleri gerçekleştirmek için dikta rejimine karşı yürütülen mücadelede bu yığınları seferber edici ve örgütleyici temel güç olarak rol oynamaktadır.

Bu böyle olsa da, memleketimizde yığın hareketinin zayıf olduğu ve diğer örgütlü partilerin yokluğu inkâr edilemez. Bu durum, politik akımlar arasında birlik sağlanmasını ve diktatörlüğe karşı bir cephe kurulmasını alabildiğine güçleştiriyor. Fakat partimiz politik akımlar ve kişiler arasında karşılıklı bir anlayışa varılması bugün diktaya karşı mücadele için tek ve ortak bir program hazırlanmasını başlıca ödev sayıyor.

BKP Merkez Komitesinin Eylül Plenumu kararlarında şöyle deniliyor: «Biz bugünkü işkencelere, ölüm cezalarına karşı, af isteğiyle, demokratik hak ve özgürlüklerin canlandırılması isteğiyle birleşerek ortak bir mücadele yürütmek üzere katolik kilisesi geniş çevrelerine teklifte bulunmalıyız. İlerici katolik akımının da, bizimle beraber, köklü bir toprak reformu için, her şeyden önce şehir ve köy emekçilerinin en ilkel isteklerinin yerine getirilmesi için mücadeleye katılmasını istemeliyiz ... Biz hükümete karşı mücadele eden parlamento üyelerine, parlamento dışı katılmaları teklifinde bulunmalıyız ... Biz politik akımlara ve kişilere, eylemlerini ulusal çıkarların savunulmasıyla bağdaştırmalarını teklif etmeliyiz ... Biz sol harekete katılan gruplara, emekçilerin, gençlerin vb. isteklerinin savunulması yolunda, bizim taktik hattımızı izleyip yığın hareketinde diktatörlük ajanlarını tecrit ederek, eylembirliği yapmalarını teklif etmeliyiz ...»

Komünistler, büyük işletmelerde parti örgütleri kurmak, emekçilere partinin politik ve taktik hareket hattını anlatıp benimsetmek yolundan yürüyorlar. BKP'nin merkez organı. «Voz Operaria», büyük güçlülere rağmen çıkmaya devam ediyor. Çokluk, gazeteyi bin kilometreyi de aşan

uzak mesafelere ulaştırmak gerekiyor. Emekçilerimiz, yakalandıkları takdirde tutuklanacaklarını ve işkence göreceklerini bile bile, her şeyi göze alarak, gazeteyi gizlice okuyorlar.

Partimiz, dikta rejiminin ve ABD emperyalizminin olanaklarına kıyasla elbette çok daha az ajitasyon ve propaganda olanaklarına sahip bulunuyor. Düşmanlarımızın olanakları çoktur. Basın, radyo ve televizyon tamamen onların emrindedir. Sinema ve tiyatro çevresindeki ilericileri de amansızca kovuşturuyorlar. Fakat ne yaparlarsa yapsınlar, BKP'nin politik ve taktik hattı gitgide daha büyük bir destek görüyor. Bunu her şeyden önce izlediğimiz hattın doğruluğunu pratik hayatın da göstermekte olmasına borçluyuz. Biz her türlü oportünizm belirtilerine karşı, halkın hoşnutsuzluğunun önemini gerektiği gibi değerlendiremeyenlerin pasifliğine karşı, son yıllarda partinin birliği için en büyük tehlike ve dikta aleyhtarı güçleri birleştirme yolunda en büyük engel olan ultra-solculuğa karşı kesinlikle mücadele ediyoruz.

1967 yılında Merkez Komitemizden bazı üyeleri çıkarmak zorunda kaldık. Sol görüşleri savunarak baltalayıcı eylemlere geçmiş olan bu üyeler, her şeye rağmen partinin birliği şiarı altında geçen VI. Kongremizin hazırlıklarını köstekliyorlardı. Üstelik, dünya komünist hareketindeki anlaşmazlık yüzünden zaten güçleşen ideolojik mücadelede de partiye engel oluyorlardı.

Bilindiği gibi, Maocular bizim partimizi parçalamaya çalıştılar. Bu maksatla, grupçuların sözümona bir «Brezilyanın Kompartisi» örgütleme çabalarına destek oldular. Fakat bu sözümona parti, açık anti-sovyetizmi yüzünden, memleketimiz emekçilerinin güvenini kazanamadı. Bugün bu parti grupçuların kendilerinden başka kimseyi temsil etmez durumdadır. Daha sonra diğer bazı aşırı-sollar (örneğin, Marighela gibiler), düşledikleri amaçlara varmak için Küba Devriminin itibarına yaslanıp, yığınlardan tamamen kopuk silâhlı grupların gücüyle ve bir yandan BKP'yi de ortadan kaldırmayı hedef tutarak «devrim yapma» denemelerine giriştiler. Bunlar Debray'nin tezlerini tekrarlıyor, devrimci partinin çete savaşları süreci içinde doğacağını ve bundan ötürü her şeyin kendi düşündükleri biçimde eyleme bağlı olduğunu iddia ediyorlardı. 1967 yılında memlekette kadroları epeyce kalabalık ultra-sol gruplar türemeye başladı. Burjuva basını bunların çıkışlarını geniş ölçüde reklâm ediyor ve böylelikle BKP'nin artık batıp gittiği fikrini de telkine çalışıyordu. Fakat partimiz yine de saflarında birliği koruyabildi ve nispeten az kayıp verdi.

Elebaşlarından birçoğu dikta rejimi casusları tarafından canavarca öldürülen ultra-sol gruplardan söz ederken, bunlara katılanlar arasında nicelerinin aldatılmış yurtseverler olduklarını söylemeden geçemeyiz. Biz böylelerini saflarımıza çekmek için elimizden geleni yaptık, zaman zaman başarılı da olduk ve özellikle bu grupların özünü teşkil eden üniversite

gençlerinden bazılarını kazanıp, kendilerini yanılmaktan ve boş yere mahvolup gitmekten kurtarabilidik.

Tecrübesiz gençler kapitalizm koşullarında ufku saran karanlığın yoğunlaştığını gördükçe, kolayca ümitsizliğe düşebiliyorlar. Bunların henüz proletaryanın öğretisi hakkında, devrimci işçi hareketi hakkında belirli bir bilgileri yoktur. Sahip oldukları savaş enerjisini ve iyi duyguları sömürerlerin, onları serüvenlere sürüklemeleri işten bile değildir.

Brezilya komünistleri, bugünkü diktatörlüğü tecrit edip hezimete uğratma sürecinin, ancak yığınsal savaşla, demokratik güçlerin birliğini sağlamlaştırmak suretiyle beklenen sonucu verebileceğini biliyorlar. Yoksa, yığınların desteğinden yoksun olarak, ümitsiz çırpınışlardan farksız serüvenler yolundan yürümekle bugünkü rejim alaşağı edilemez.

★

Biz çetin bir mücadele yolu geçmemiz gerektiğini biliyoruz. Dikta rejimine karşı gitgide güçlene direniş, onun sosyal-politik tabanını günden güne daha çok sınırlandırmaktadır. Ve onun halk düşmanı özlüğü, baş vurduğu baskılar ve işkencelerle ne kadar çok meydana çıkarsa, durumu da o nispette daha çok sarsılacaktır.

Partimizin VI. Kongresinde alınan politik kararda, diktatörlüğün halka bir silâhlı ayaklanma veya bir iç savaş zorunluğunu dayatabileceğine de işaret edilmektedir. Bunun için, biz partimizi ve yığınları savaşın bütün biçimlerini uygulayabilecek duruma getirmeliyiz.

Yüce Lenin'in dediği gibi, âşikâr, açık ve gerçek yığın hareketi koşullarının henüz olgunlaşmadığı bir zamanda devrimci olmak zordur. Fakat biz, bütün güçlülere rağmen, Brezilya halkının işçi sınıfı ve onun Marksist-Leninist partisi önderliğinde mücadelesini geliştirerek, devrimci ödevini başarıyla yerine getirebileceğine inanıyoruz.

Kapitalist memleketlerde gençlik hareketleri ve komünistler⁽¹⁾

E. Blanco: İspanya gençliğinin mücadelesi, işçi, köylü ve öğrenci gençlik yığınlarının ve aydınların demokratik hürriyetler uğrunda Franko diktatörlüğüne karşı yürüttükleri genel hareketin bölünmez bir parçasıdır.

İspanya işçi sınıfı genç ve dinamiktir. 1971 Haziranında Frankistler tarafından örgütlenen sendika seçimlerinde, yönetim organlarına seçilenlerden çoğunun 20–28 yaşları arasında, işçi komisyonları yöneticilerinin de aynı yaşlarda oldukları görüldü. İşçi gençlik ne savaşkan bir ruha sahip olduğunu, yakım geçmişte Madrid'de 100 bin kadar yapı işçisinin giriştikleri grevde ve demir-çelik işçilerinin grev savaşlarında bir kez daha gösterdi. İşçi kadrosu yaş hadlerinin 16–19 arasında değiştiği işletmelerde işçi gençlik komisyonları meydana getirildi. Gençler, Franko rejiminin yüksek vasıflı işçiler yetiştirmek üzere açtığı meslek-teknik okullarında da örgütlendiler. Bu okulların öğrencileri, ileride işçi sınıfının savaşına katılmasını diye ideolojik bakımdan peşinen iktidarın istediği yönde hazırlanmak istenmekte, bu etkilere kapılmıyanlar gaddarca kovuşturulmaktadır. Geçen yıl, 7 bin öğrencinin devam ettiği en büyük ihtisas merkezlerinden birinde (Alkala de Enares) grev patlak verdi. Öğrenciler çalışma ve öğrenim koşullarının iyileştirilmesini istediler ve toplantı yasağını da şiddetle protesto ettiler.

Gençlik aynı zamanda katolik klübünde ve diğer legal klüplerde çalışıyor, kendi ikamet yerlerinde örgütleniyor ve buralarda sokak gösterileri, meydan toplantıları, beyanname dağıtma gibi çıkışlarla aktif bir eylem gösteriyorlar. Bu arada, diğer Avrupa ülkelerine göç eden gençler de kayda değer bir rol oynuyorlar. Bunlar Fransa, İsviçre, Belçika ve Batı Almanya'da kapitalist sömürüye karşı mücadele ediyor, Paris'te 20 Haziran 1971 günü Dolores Ibaruri ve Santiyago Karilyo yoldaşların da söz aldıkları 60 bin kişilik miting gibi önemli çıkışlara canla-başla katılıyorlar.

Memleketimizde köylü gençlik çok ağır koşullar altında bulunuyor. İspanya köyünün Prusya yolundan gelişmesi, genç köylüleri şehirlere akın etmek veya başka memleketlere göçmek zorunda bırakıyor. Ama bu gençlik, örneğin Endülüs'ün bazı bölgelerinde, Kadis ve Sevilya tarım işçilerinin grevi sırasında olduğu gibi, mücadele gücünü de gösterebiliyor.

Memlekette öğrenim problemi endişe vericidir. Okula gidemiyen çocukların sayısı 1 milyonu aşıyor. Yeni genel öğretim kanunu durumu daha da

(1) Dergimizin 1972 yılı 1. sayısında yayımlanan fikir değiş-tokuşu materyallerinin sonu.

ağırlaştırmış bulunuyor. Orta öğrenime devam eden gençlerin kendi öğretmenlerini de etkiliyen hareketinin genişlemesi rasgele değildir. Madrid yapı işçilerinin son grevinde nöbet işlerinin örgütlenmesinde bu öğrencilerin aktif rol oynamaları, ne savaşkan bir ruhla hareket ettiklerini göstermeye yeter.

Üniversite öğrencileri 1965 yılından beri, toplantı hakkını elde etmek ve temsil organlarının rolünü arttırabilmek için azimli bir mücadele yürütüyorlar. Genç üniversiteliler, bu hakların, kendilerine yüksek öğrenimde demokratik bir reformun gerçekleştirilmesi uğrunda, göz açtırmıyan kovuşturmalara ve doğrudan doğruya diktatörlüğe karşı savaşıma olanağı vereceğini biliyorlar. Frankocular 1969 yılında üniversitelerin polisle işgalini kararlaştırdılar. O zamandan beri dersliklerde, koridorlarda, kütüphanelerde ve öğrenci yurtlarında daima polislerle burun buruna gelmek olağan bir şeydir. Ama öğrenciler bu güç koşullar altında bile, kendi temsilcilerini seçme hakkını cesaretle savundular, temsil organlarını seçtiler ve hükümeti bu seçimleri tanımak zorunda bıraktılar. Teknik bilimler, tıp, felsefe ve ekonomide öğretim prensiplerini tartışma konusu yaptılar. Ve bu özgül istekleri uğrundaki mücadelelerini Frankizme karşı yürütülen genel savaşıla bağlı olarak geliştirmeyi başardılar.

İspanya Komünist Partisi (İKP), 1965 yılından beri üniversitede en çok taraftarı olan en etkili kuvvettir. Bizim hareket hattımızdan ayrı çizgilerden yürümek isteyen diğer gruplar, artık bu mücadelede İKP'nin önderlik rolünü kabul etmiş bulunuyorlar.

Üniversite hareketinin en yeni ve ilginç çizgisi, belki de bilim ve teknik alanında çalışan aydınlar, hekimler, öğretim üyeleri ve avukatlar üzerindeki büyük etkisidir. Aydınların saflarını dolduran yeni kuvvetlerin, evvelce üniversite hareketi içinde öğrendikleri mücadele metotlarını başarıyla kullanarak hareket etmeye başladıkları görülüyor. Bu aydınlar, kendi problemlerini ve çalışmalarının sınıfsal mahiyeti sorununu ele aldıkları özel toplantılar düzenliyorlar. Hekimlerin genel grevleri sırasında, grevciler yalnız ücretlerinin arttırılmasını istemekle kalmadılar, İspanyada tıbbın durumu sorununu, sosyal yardımlar sorununu da ciddiyetle ileri sürdüler. 1970 yılında üç ay boyunca grev yapan öğretim üyeleri, memlekette öğrenim sistemi sorununu kesinlikle ortaya koydular. Öğretim üyeleri ileri sürdükleri isteklere sosyal bir mahiyet kazandırmayı da başardılar, bir yandan işçi komisyonları ile temas olanakları da aradılar. Bu aksiyonlara katılanların yaş durumları da dikkate değer: Üniversiteyi 4-5 yıl önce bitirmiş olan bu grevciler genellikle yüksek vasıflı uzmanlardır. Psikiyatri hekimlerinin ilkbaharda yaptıkları greve katılanların çoğu 27-28 yaşlarındaydılar; kardiyalogların grevindeyse 30 yaşındakiler ağır basıyorlardı.

Gençler, katolikler arasında köklü yenilikler taraftarı hareketin de girişim gücüdürler. Örneğin, bu sayede Katolik İşçi Gençliği gibi bir örgüt

de Frankizme karşı tutum alabilmiştir. Bazı genç din adamları işçi komisyonlarıyla yakından temas halindedirler. Katolik gençlik komünistlerle işbirliği arzusu göstermekte ve bu arzu artık pratikte de gerçekleşmektedir.

İspanyada gençlik hareketinin şimdiki durumu, partimizin Marksizm-Leninizmi kendi koşullarımız içinde yaratıcı biçimde uygulamaya yönelik çabalarının bir sonucudur. İKP'nin 30 yıldır izlediği birlik politikası her şeyden önce gençlik tarafından benimsenmiştir.

Partimiz «solcu» gruplara karşı esnek ve sabırlı bir politika uygulamaya çalışıyor ve İKP'den daha solda olan bir parti bulunmadığını her gün ispat ediyordu. Eyleme geçmek gerektiği, mevcut rejime karşı kesin savaş ânı gelip çatdığı zaman, artık iş bitirecek olan lâf değil, devrimci yolda ilerleme olanağı verecek bir hareket hattını belirleme kabiliyetidir. Bu doğru hattı yalnız İKP belirleyip gösterebilmiştir ve bunu «solcu» kuvvetler de bugün artık itiraf ve hattâ kabul etmek zorunda kalmışlardır.

Memleketimizde Marksizm-Leninizmin yığınlar üzerinde, özellikle gençlik üzerinde etkisi artıyor. Beş yıl önce birçok ilerici yayınevi ortaya çıktı. Bunlardan çoğunun başında komünistler vardır. Bugün K. Marks'ın bütün eserleri legal olarak basılabiliyor, büyük bir rağbet görüyor ve bunları 15 yaşındaki delikanlılar bile okumaya çalışıyorlar.

Komünist gençlik örgütünde 13–20 yaşları arasındaki genç kız ve erkekler görev alıyorlar. Büyük bir özerkliğe sahip olan bu örgüt, gençliğin durumunu ve sorunlarını başlıbaşına tahlil etmekte, gençler arasında partimizin hareket hattını uygulamaktadır. «Orisonte» adlı bir merkez yayın organı, taşrada da 8 mahallî gazetesi vardır.

M. Pereyra: Paraguay gibi geri kalmış bir memlekette, Stresner'in asker-polis diktatörlüğü koşulları içinde gençlik hareketi gelişmesinin kendine özgü çizgileri olacağı söz götürmez. Memlekette bugünkü rejime karşı bütün gençlik tabakaları, öncelikle üniversite gençliği çetin bir mücadele yürütüyorlar. Bu gençler her şeyden önce üniversite özerkliği istiyor, kayıt harçlarının ve öğrenim taksitlerinin yüksekliğinden yakınıyor, yüksek teknik okullarına ve üniversitelere girişte karşılaşılan zincirleme engelleri protesto ediyorlar. Yüksek öğrenimlerini bitirenlerden çoğu elverişli bir iş bulamıyor, başka memleketlere göç etmek zorunda kalıyorlar.

Son zamanlarda katolik üniversiteler ve kolejler öğrencilerinin mücadeleri daha geniş atılımlı bir gelişme gösteriyor. Siyasi hükümlülerin serbest bırakılması, insan haklarının savunulması, sendika önderlerinin kovuşturulmasına son verilmesi için girişilen kampanyaya birçok katolik din adamları da aktif olarak katıldılar. «Köylü ve Hristiyan Birliği» nin genç aktivistleri, köy emekçilerinin haklarını savunma mücadelesinde hiçbir ikircim göstermeden bizim yoldaşlarla omuz omuza yürüdüler; onlar da toprak reformu istediler, köylülerin kendi topraklarından çıkarılma-

ları işlemini ve tarım ürünlerinin çok adaletsiz fiyatlarla ellerinden alınmasını onlar da protesto ettiler.

Paraguay'da nüfus her yıl % 3,3 artıyor. Gençlerin büyük çoğunluğu köylüdedir. Geniş gençlik tabakaları (henüz 30 yaşına varmamış olanlar halkın % 70'idir) işsiz ve öğrenim olanağından da yoksun olarak yoksulluk içinde sürünmektedir. Fakat bu gençler, durmadan işsizler ve cahiller ordusunu doldurmak veya yurtlarını terketmek gibi bir yazgıya asla boyun eğmiyorlar. Askerpolis diktatörlüğü rejimiyle uzlaşmaz bir çelişki halinde bulunan gençlerin çıkarları ve katık ettikleri umutlar, kendilerini ister istemez memleketin politik yaşantısına katılmak zorunda bırakıyor.

Partimiz bu hususta gençliğe yardımcı olmak ve onun enerjisine doğru bir yön vermek için elinden geleni yapmaktadır. Diktatörlüğe karşı yürütülen günlük mücadele içinde çelikleşen üniversite gençliği liderleri, devrimci eylem kılavuzuna ihtiyaç hissettikleri ölçüde Marksizm-Leninizme doğru yönelmektedirler.

Öğrenim gençliği arasında işçiler ve köylülerle birlik olmak gerektiği fikri gittikçe olgunlaşıyor, anti-emperyalist duygular kuvvetleniyor. Dikta idaresi, üniversite gençliği hareketinin gelişmesini durdurmaya çalışıyor; bu yolda baskıya, teröre ve her türlü parçalama manevrasına başvuruyor; bir yandan da polis ajanları ve satılmış elemanlar eliyle çeşitli paralel «merkezler» ve «federasyonlar» kurmaya çaballıyor.

Paraguay'da bütün burjuva muhalefet partileri içinde, genç unsurların önderlik ettikleri sol veya ilerici kanatlar bulunması, gençliğin eylemsel canlılığının esaslı belirtilerinden biridir. Geçen yıl liberal-radikal partisinde yapılan seçimde, dikta idaresiyle anlaşma ve uzlaşma yanlısı adayın kaybedip, seçimi rejime karşı en aktif ve kesin mücadele yanlısı olan adayın kazanmasında öncelikle genç elemanların büyük bir hizmet payı vardır.

Y. Ruotsalo: 1968 yılından beri gençlik ve üniversite öğrenci örgütlerinin eylemlerinde bir canlanma göze çarpıyor. Bu örgütler, aşırı sol grupların engelleme çabalarına karşın, uluslararası anti-emperyalist hareketle bağlantılarını kuvvetlendiriyorlar. Bunun kanıtlarından biri de, Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu'nun önümüzdeki dünya gençlik festivalinin 1972 Eylülünde Berlin'de yapılmasını kararlaştırmış olmasıdır. Bu karar, böyle yığınsal gençlik gösterilerinin artık yapılmıyacağını iddia eden şüpheciler için de bir sürpriz olmuştur.

1960 yılları sonlarına doğru Finlândiya'da gençlik ve üniversiteliler hareketinde belirli bir canlanma kendini gösterdi. Bu canlanma, memlekette devlet-tekel kapitalizminin gelişmesiyle ve emperyalizmin genel bunalımının derinleşmesiyle ilişkili olan ekonomik, politik ve ideolojik değişikliklere de yansdı. Geçtiğimiz on yıl içinde, memleketimizde gerici çevrelerin kültür, politika ve ideoloji alanlarında biraz ılımlı davrandık-

ları, anti-komünist kuvvetlerin az-çok ayaklarını denk aldıkları hissediliyordu.

Geleneksel burjuva ideolojisi, memleketimizde artık ilerici gençliğin, öncelikle genç aydınların, kapitalizmi — her zaman Marksist açıdan olmasa da — eleştirmeye başlaması gibi bir olayla yüzyüze geliyordu. Emperyalizmin mahiyeti Viyetnam'da ve diğer az gelişmiş memleketlerde izlediği politika bütün içyüzüyle gözler önüne seriliyordu. Bütün bunlar, demokratik gençlik ve üniversite öğrencileri hareketinin gelişmesi için de elverişli bir politik atmosfer yaratıyordu.

Ne var ki, bu hareket epeyce çelişkili bir gelişme gösteriyordu. Örgütsel dağınıklık ve ayrılıklar, ideolojik kararsızlıklar bu hareketi olumsuz yönde etkiledi. İşçi gençlik öğrenim gençliğinden bir dereceye kadar soğumuştı. Genç aydınlar arasında sosyalizmi benimsiyenler az olmasa da, öğrenim gençliği çevrelerinde tamamiyle burjuva etkileri hüküm sürüyordu. Sol elemanlar daha çok Sosyal-Demokrat Partiyi destekleme yönünde eylem gösteriyorlardı.

Memlekette gençliğin ve üniversite öğrencilerinin 1968 yılından itibaren sola kaymaya başladıklarını söyleyebiliriz. Bu aynı zamanda üniversiteliler ortamında sosyalist hareketin yığınsal bir nitelik almaya başlaması anlamındadır.

L. Padilya: Bolivya'da gençlik hareketinin en aktif bölümü üniversite öğrencileridir. Bu da üniversitelilerin sayıca çokluğundan, daha iyi örgütlü ve daha yüksek bir politik gelişme düzeyinde olmalarından ileri gelmektedir. Gerçi genç işçilerin ve köylülerin de kendi örgütleri vardır, fakat bunlar azdır ve henüz gelişmelerinin başlangıcında bulunmaktadır. Sonra işçilerin ve köylülerin ağır koşullar altında yaşamakta ve çalışmakta oldukları da hesaba katılmalıdır. Bu ağır koşullar yüzündendir ki, emekçiler vaktinden önce kocamakta, ölüm oranı özellikle işçiler arasında hissedilir bir artış göstermektedir. Maden işçileri arasında ortalama ömür 35 yıldır. Genç işçiler ve köylüler, daha çok gençlik örgütlerine değil, sendikalara ve politik örgütlere girmektedirler. Bu yüzden, gençlik hareketinde sosyal temelin yakın bir gelecekte işçi ve köylü kuvvetlerin takviyesiyle gereken ölçüde genişlemesi beklenemez. Bu harekette üniversite gençleri önemli rol oynamaya devam edeceklerdir. Bundan ötürü de, partimizin, üniversiteliler hareketine, onun işçi örgütleriyle ortak eylemlerde bulunmasına azami bir ilgi göstermesi gerekmektedir.

Bolivya gençlik hareketinde üç akım — Marksist, hristiyan-demokratik ve milliyetçi akımlar — baş rolü oynamaktadır. Bunların her birinde çeşitli gruplar vardır. Marksist akım içinde en etkili olan, Bolivya Genç Komünistler Birliği'dir.

Son yıllarda hristiyan-demokrat ve milliyetçi akımlarda belirli bir sola dönüş vardır. Genç hristiyan-demokratların bir kısmı, Bolivya Üniversitesi Federasyonu yöneticileri de dahil olmak üzere, Teoponte'de çete hareke-

tine katılmışlardır. Bu hareket birçok Bolivyalının hayatına malolan bir başarısızlığa uğramış olduğu halde, aşırı-sol gruplar bundan henüz gereken sonuçları çıkarmış, değillerdir. Bunlar, devrime götüren yolu, «elit»in değil, yığınların mücadelesi yolu olduğunu anlamıyorlar.

Bolivia Komünist Partisi ve Genç Komünistler Birliği, aşırı-sol görüşlere elbette katılmıyor ve bunların yanlışlığını açıklamaya çalışıyorlar. Fakat prensip gereği bir pozisyon almış olsalar da, Bolivia komünistleri, bu görüşlere sahip olanların kişiliğinde gericiliğin ve emperyalizmin bilinçli ajanlarını görmekten uzaktırlar. Bolivya'da ve diğer memleketlerde üniversite gençliğinin önemli bir kısmını saran çocuk hastalığı «solculuk»-un sınıfsal kökleri vardır: Bu hastalık, bir dereceye kadar, küçük burjuvazinin bireycilik, sübjektivizm ve sabırsızlık gibi karakter çizgileriyle bağlıdır.

Geçen yıl, memleketimizde gençlik hareketi ve şüphesiz aynı zamanda işçi ve halk hareketi genellikle bir hayli tecrübe edindiler. Bilindiği gibi, eski devlet başkanı Tores, 1970 yılı Ekim ayında geniş bir yığın hareketi sonucunda iktidara gelmişti. Tores, üyelerinin %50'si Bolivia İşçi Merkezi'nden olacak bir hükümet kurulmasını teklif etti. Bu İşçi Merkezi, Bolivia Üniversite Federasyonu'nu ve Orta Öğretim Öğrencileri Ulusal Konfederasyonu'nu, yani iki esas gençlik örgütünü de kapsıyordu. Gerçekte bu bir halk hükümeti kurulması teklifiydi. Fakat işçilerin yeni hükümette çoğunluk olmalarında direnen aşırı-sol grupların dikkatli tutumu yüzünden, bu teklif derhal benimsenemedi. Vakit kaybedildi. Bunu gören ordu mensupları da devlet başkanını bir «çember» içine alverdiler.

Bugün işçi hareketine katılanların birçoğu, örgütliyecekleri politik aksiyonları, işçilerin ve köylülerin, ilerici aydınların, yurtsever ordu mensuplarının ve diğer demokratik ve anti-emperyalist halk tabakalarının proletarya öncülüğünde yürüttükleri savaşla birleştirme gereğini anlamış durumdadırlar.

N. Çesmen: Bugün Birleşik Amerika'nın Marksist-Leninist bir gençlik örgütüne ihtiyacı vardır. Son birbuçuk yıllık tecrübemizin şimdi bahsetmek istediğimiz bazı görüşlerinin ilginç olduğu kanısındayız. Genç İşçiler Kurtuluş Birliği'nin kuruluş kongresi sırasında üyelerin hepsi 400 kişi kadardı; delegelerin yarısından çoğu işçiydi, %40 kadarı siyah derili gençlerdi ve bir o kadarı da kadındı. Birlik yönetim kurulunun, onun çok uluslu ve çok dallı yapısını yansıtan bir kadrosu vardı. Bu kadro, birliğin eylemlerini, ırkçılık ve şovinizmin bütün biçimlerine karşı ardıcıl bir mücadeleyle yöneltti. Kongreden sonra örgütün üye sayısı üç misline çıktı ve gençlik hareketi üzerindeki etkisi de arttı. Bugün bu birlik, Birleşik Amerika'nın en büyük devrimci gençlik örgütüdür; aynı zamanda çeşitli uluslardan ve değişik ırklardan gençleri bir araya getiren biricik örgütüdür. Biz uzun yıllardan beri ilk olarak Dünya Demokratik Gençlik Federasyonuna katılan Amerikan gençlik örgütüyüz.

Bizim örgütümüz, gençliğin önemli bir kısmının harp aleyhtarı aksiyonlara katıldığı dönemde kuruldu. Ama bu dönem gençlik hareketi bakımından değişik görünümlere sahne oluyor, ilk aktivistlerden birçoğunun hayal kırıklığına uğruyarak yığınsal mücadeleden vazgeçtikleri, kimilerinin de serüvenler yolunu tuttukları ya da narkomani batağına saplandıkları görülmüyordu. Zenci gençlerin, Porto-Riko ve Meksika kökenli gençlerin çoğunluğu kendi halklarının hareketine şu veya bu ölçüde katılıyorlar, fakat milliyetçi örgütler kurtuluş zaferini sağlayacak nitelikte çözümler ileri süremiyorlardı. Bundan ötürü, bizim Kurtuluş Birliği örgütümüz, bir yandan başlıbaşına eylemlerini geliştirirken, bir yandan da gençlik hareketine Marksizm-Leninizm teori ve pratiğini aktarma çalışmalarına başladı.

Biz artık, kapsamı içinde Kurtuluş Birliği örgütümüzün bağımsızlığını koruyacağı ve hem zencilerden, hem de beyazlardan genç işçilerin yönetecekleri geniş bir gençlik cephesi kurulması ihtiyacının olgunlaştığı kanısındayız. Şüphesiz, bizim karşımızda yalnız «devrimcileri» birleştirme iddiasında olanların direnişi vardır. Bu «sollar» yığınları inanmıyorlar. Bizse, zaferi yalnız yığınların sağlayabileceğini durmadan anlatmaya çalışıyoruz. Hem bizim böyle bir cephe yaratma yolunda belirli bir tecrübemiz de var. İşte Anjela Deyvis'i kurtarma hareketi bu tecrübe kapsamına girer. Birçok şehirlerde «Anjela'ya hürriyet» mücadelesi grupları örgütledik. Bu gruplar fabrikalara, işletmelere, okullara gidiyor ve halk arasında bu amaca hizmet eden gazete ve kitaplar dağıtıyorlar. Biz birçok taşra merkezlerinde de mahallî komiteler kurmuş bulunuyoruz. Bu komitelerin eylemi sayesinde, seçimle görev almış yerli otoritelerin, sendikaların ve Genç Hristiyan Kadınlar Birliği gibi örgütlerin desteğini sağlayabildik. Biz Ajela'nın dâvasına önem veriyoruz, zira o yürüttüğümüz mücadelenin hârikulâde bir sembolüdür. Fakat komitelerimiz ve gruplarımız aynı zamanda bütün siyasi hükümlü ve tutukluların hakları için mücadele etmektedirler.

Mücadelemizde son derece önemli diğer bir hedefimiz de 'Viyetnam'daki saldırı harbine son verilmesini sağlamaktır. Biz barış ve adalet sloganında birleşecek halk koalisyonları yaratmaya, genç işçileri, üniversite öğrencilerini, bütün sıradan insanları, harbe son verme mücadelesi safılarında seferber etmeye çalışıyoruz. Bundan başka, barış hareketinin ırkçılığa karşı mücadeleyi de kapsaması sorunu üzerinde öteden beri ısrarla duruyoruz.

Bir yandan, sol ve demokratik gençliğin seçimönu kampanyalarının dışında tutulmasına karşı da savaşıyoruz. Öyle gençlik aktivistleri var ki, hâlâ seçimlere katılmanın devrimcilikle bağdaşmadığını iddia ederler. Onlara bakarsanız, seçimlerde üstün gelmek ve bu suretle sistemi değiştirmek olanaksızdır. Ama asıl şimdi, seçmenlik yaş haddinin 21'den 18'e indirilmesinden sonra, gençlik yığınlarının düğüm düğüm sorunlara çözüm ararken seçimlerden ve adaylardan yararlanacakları ve yararlanmaları gerektiği söz götürmez. Yapılan kamuoyu yoklamaları, yeni seçmenlerden

9/4 42'sinin bağımsız davranacaklarını gösteriyor. Bu önemlidir. Ve bundan ötürüdür ki, Kurtuluş Birliği örgütümüzün başkanı Carvis Tayner, önümüzdeki seçimlerde, cumhurbaşkanlığına aday gösterilen Amerikan Komünist Partisi Genel Sekreteri Güs Hol'un yanısıra başkan yardımcılığına aday gösterilmiştir.

Biz Birleşik Amerikada sol hareket çerçevesi içinde demokrasi için mücadeleleyi doğru anlama ve ona göre adımlar atma konusunda büyük bir sorumluluk duygusuyla hareket ediyoruz. Bugün anlaşılması hiç de zor olmıyan nedenler yüzünden, «demokrasi» sözcüğü sol gençlik arasında nerdeyse küfürleşmiş gibidir. Birçokları devrimciliğin silâha sarılmak gerektiği yolundaki lâfları pelesenk edinmekten, ya da gösteriler sırasında indirilen cam-çerçeve sayısından belli olduğu kanısındadırlar. Her tabakadan genç insanlar günden güne daha sabırsız olmakta ve artık ne dünya devrimci hareketinin gücüne, ne de Amerikan işçi sınıfının gücüne inanmaktadırlar. Onlar derhal ve çarçabuk devrim istemekte, kestirme yolları hayal etmektedirler. Biz Marksist-Leninistler, böyle yollar olmadığını biliyoruz. Ve biliyoruz ki, bugünkü durumda başkaca hiçbir çare ve yol, güçlü bir hareket yaratmanın yerini tutamaz.

Bize sol güçlerin bütün ulusu kapsıyacak genişlikte örgütleri gerekir. Bu hedefe varmak için, önce üniversiteliler arasında, zenci gençler ve işçi gençler arasında yaygın olan eğilimleri, yani küçük küçük mahalli örgütler kurma eğilimlerini bertaraf etmeliyiz. En nihayet başarının anahtarı, Amerikan gençliğinin enternasyonalizm ruhunda eğitilmesidir. Dünya Demokratik Gençlik Federasyonuna girişimizin bu bakımdan çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Viyetnamdaki harbe karşı örgütlenen aktif çıkışlar sayesinde, gençler, bütün dünya gençliğinin mücadelesini destekleme fikirlerini benimsemeye daha yatkın hale gelmektedirler.

P. Borgini: Üniversiteliler hareketi sorunu, Batı komünist partileri ve aynı zamanda komünist gençlik birlikleri için gerçekten dikkat merkezinde yer almaktadır.

Bugün her şeyden önce cevap verilmesi gereken soru şudur: Üniversiteliler hareketi, 1968 yılı «patlayış» dönemindeki o bildiğimiz türünü, sağlamlaşması için, örgütlenmesi ve geniş işçi hareketi cephesinde lâyük olduğu yerini alabilmesi için kendisine yardım etmemiz gereken devrimci bir güç olma niteliğini korumakta mıdır, yoksa, tam tersine, bu hareket, burjuvazinin geçirdiği bunalımın düpedüz bir yansımasından, anti-komünizmin bir aracından, yani bizim devrimci cephe saflarına girmesine «yol verme»mizden önce kökünden değiştirmemiz gereken bir şeyden mi ibarettir?

Biz İtalyada bu soruya ilk cevabı verdik: Üniversiteliler hareketindeki yükseliş, genç kuşağın burjuvaziden kesinlikle kopması biçiminde anlaşılması gereken önemli bir olaydır ve sınıf güçleri oranında bir hayli değişmeye yol açmıştır.

Longo yoldaş, bizim artık üniversiteliler hareketi «ideoloji»sinin eleştirisini, bunun sosyal ve maddi nedenlerinin eleştirisine çevirmemiz gerektiğini söyledi. Bir başka deyişle, artık kapitalist memleketlerin öğrenim alanındaki bunalımının gerçek karakterini anlayıp açıklamalı ve bu hareketin kendi yolunu bulmasına, daimi ve sağlam bir örgüte götürecektir olan bu yolda başlıbaşına yürütmesine yardım etmeliyiz. Biz 1968–1969 yılları üniversite gençliği hareketinin yetersizliklerini ve ciddi hatalarını da gayet iyi bilmekteyiz: Hareket her şeyden önce kendiliğinden-gelme karakterliydi; politik isteklerini, çoğu zaman kendisini katılması gereken cepheye götürmeyen boş bir ideolojik mücadelede belirtmeye çalışıyor (başka bir deyişle, işçi sınıfı örgütüne karşı savaşıyor), örgütsel sorunlara politik bakımdan bir hayli pahalıya malolan ciddi bir ilgisizlik gösteriyordu.

Biz İtalyada üniversite gençliği hareketinin doğru biçimde gelişmesi için mücadelemizi yalnız ideolojik metotlarla yapmıyoruz. Yani sadece aşırıların hatalarını yermek yoluyla yetinmiyoruz, çünkü bu onların etkisini bertaraf etmeye yetmiyor. Biz bu yolda aktif politik araçlara başvuruyoruz. Bunların birincisi, üniversite hareketinin birliği için mücadele (ki bunu hareketin safları içindeki komünistler doğrudan doğruya yürütüyorlar); ikincisi de üniversite hareketiyle işçi sınıfı arasında bir bağlaşıma yaratmak için mücadeledir. Böyle bir bağlaşıma kuru söze dayanmayacak, kâğıt üzerinde kalmıyacak, birinci olarak öğrenim sisteminde bir reform yapılması ve bu sistemin toplumla organik bakımdan ilişkili olması uğrunda mücadele yürütülmesi, ikinci olarak da işçi sınıfının gerçekten toplumun yönetici gücü olabilmesi temeli üzerinde kurulacaktır. Memleketimizde son yıllarda dalga dalga birbirini izliyen güçlü aksiyonlar, başlıca anti-kapitalist ve devrimci gücün hangisi olduğunu öğrenim gençliğinin daha iyi anlamasına yardım etmiştir.

İşçi sınıfı yalnız ücret arttırımı için değil, bir yandan köklü yapısal reformlar ve bu arada öğrenim sistemi reformu için de savaşıyor. Bu olay, öğrenim gençliğinin işçilerle bağdaşıma sorununu doğru biçimde anlamasına yardım ediyor. Üniversite öğrencileri, işçilerin genel grevlerine artık tek tek değil, başlıbaşına bir politik kuvvet olarak katılmaya başladılar. Bu daha ziyade İtalyan Komünist Gençlik Federasyonunun ısrarlı çalışmalarının bir sonucudur.

K. Benmuhammed: Son yıllarda kapitalist dünyasında yüksek öğrenim gençliğinin politik ve sosyal mücadelesinin görülmedik derecede şiddetlendiğine tanık olmaktadır. 1969 yılı yazında BMT gençlik problemlerine ilişkin etraflı bir inceleme yayımladı. Bu incelemede, üniversite gençliği «isyanları»nın 50 memlekette patlak verdiği belirtilmektedir. Burjuva ideologları ve propagandacıları, öğrenci gençlik hareketlerinin esas karakterini örtbas etmeye, bunları genç kuşağın «ayaklanma»sı olarak göstermeye ve emekçilerin kapitalist sisteme karşı yürüttükleri genel mücadeleden tecrit etmeye çalışıyorlar. Üniversiteli gençlerin bilinç düzeyinin yüksel-

Böylece, yönetici çevreler pek çok çaba harcadıkları halde, üniversite öğrencileri hareketini ezemediler, bu hareketin varlığı gerçeğini kabul etmek, hattâ bu hareketle görüşmelere yanaşmak zorunda kaldılar. Üniversite çevrelerinde sabırsızlığı körüklemek için ellerinden geleni yapan emperyalizm ve uşakları buna seyirci kalamazlardı. Çünkü üniversite öğrencileri ile askeri rejim yöneticileri arasında yapılan görüşmeler sonucunda, siyasi hükümlüler, yani halk hareketi liderleri ve komünistler için bir genel af ilân edilmişti. Ve serbest bırakılanlar arasında partimizin yöneticileri derhal memleketi terketmeye zorlanmışlardı. Bu durum halen de devam etmektedir.

Bütün askeri gruplar üzerinde kontrol sağlama ümitlerini yitiren emperyalizm ve uşakları, 1969 yılı Aralık ayında, açıktan açığa faşist bir darbe örgütlediler. Halk buna kesin bir tepki gösterdi. Amerikan Merkezi İstihbarat Teşkilâtı'nın (CIA) olaylara istediği gibi yön verme çabaları başarısızlığa uğradı. O andan itibaren alaylar başka yoldan gelişmeye başladı; diyalog halkın bütün tabaka ve gruplarına yayıldı ve artık devletin ve ulusun esas problemleri halkça görüşülmeye başlandı. Profesörler ve üniversite öğrencileri, milli eğitimde yeni-sömürgecilik etkilerini giderecek ve bu dâvayı ulusal çıkarlara uygun bilimsel temellere oturtacak bir reformun tasarısını hazırladılar. İşçi sınıfı, sahte işçi sendikalarının başındaki satılmış liderlerin direnişini kırarak, emekçilerin esas çıkarlarını gözönüne alan yeni bir iş kanunu çıkarılmasını sağlayabildi. Köylü yığınlarının mücadelesi sonucunda, tarihe karışan «ilerleme birliği» ruhunda hazırlanmış olan toprak kanunu esaslı biçimde değiştirildi. Öyle ki, artık köylülere, kişisel parseller yerine, devletin dolaysız yardımıyla hep birlikte işledikleri ve ürünlerini yine devletin sağladığı pazarlara sürdükleri arazi parçaları verilmeye başlandı.

Birleşik Amerika'yla resmi görüşmeler başladıktan sonra, yeni hükümet, Vaşington'un çıkarlarına uygun esaslara dayanan ve bu yüzden ve kamuoyu tarafından reddedilen tasarıları kabul etmiyeceğini bildirdi. Panama'da, bir hükümetin, ilk defadır ki, Amerikalılarla görüşürken kendine ait bir fikirle ortaya çıktığı ve hiçbir sahte reforma razı olmayacağını açıkladığı görülüyordu. Bu hükümet ulusal toprakların bir parçası üzerindeki işgale son verilmesini, yabancı üslerin kaldırılmasını, Kanal'ın gelirden Panama'ya daha büyük bir pay ayrılmasını ve Kanal'ın korunmasına doğrudan doğruya katılma hakkı tanınmasını istiyordu.

Ulusal topraklarımızın kanunsuz olarak benimsenmiş bulunan kısmını geri alma yolunda şimdiki hükümetin azimli çabaları, bunun hiç de kolay bir dâva olmadığını gayet iyi anlıyan halkımız ve gençlerimiz tarafından hararetle desteklenmektedir.

D. Tubi: İsrail'de, siyonist yönetici çevreler, şovinist ihtirasları körükliyerek gençliğin geniş tabakalarını yanıltmayı başardılar. İsrail gençliği, Amerikan emperyalizminin Yakın-Doğudaki saldırgan ve soyguncu hedef-

leri ve bölgesel yayılma plânları hizmetine koşulan bir politikanın ceremesini kaniyla ödemek zorunda bırakılıyor. Fakat tecrübemiz, partimizin ve Komünist Gençlik Birliği'nin yürüttükleri çetin mücadele, genç kuşağın birçok temsilcisinin gözlerini açmalarına yardım ediyor. Baştakiler tarafından aldatıldıklarını anlayan gençler, harbi ve saldırıyı yeren, işgal edilmiş Arap topraklarındaki baskıyı ve kovuşturmaları protesto eden yurtseverlerin ön saflarında yer almaya başlamışlardır.

Bugün İsrail'deki koşullar barış taraftarları cephesini genişletmeye elverişlidir. İktidardaki işçi partisi içinde bile, hükümet politikası konusunda uzayıp giden tartışmalar vardır. Bu partide gençlik galeyan halindedir ve hattâ artık siyonizmin marazlı fikirlerine karşı koymaya da başlamıştır. İktidar partisinin gençlik örgütü, 1971 yılındaki konferansında, Filistin'deki Yahudilerin ve Arapların ulusal haklara sahip iki ayrı halk oldukları görüşünü ileri sürdü. Başbakan Golda Meyir, kendisini her şeyden önce «gençliğin Araplar önünde bir suçluluk hissetmesi»nin son derece üzdüğünü söyleyerek, bu konferansı boykot etti.

Son zamanlarda ordu içinde bazı gençler, işgal edilmiş Arap toprakları kesiminde askerlik hizmetine devam etmek istemediklerini apaçık belirttiler. Bazıları da, Gazza'da sivil halka ateş açmayı bir cinayet, insanlık-dışı bir hareket saydıklarını söyleyerek, bu husustaki emirleri yerine getirmediler. Bunlar İsrail gençliği arasında yeni görülen olgulardır.

Bugün İsrail'de eşi görülmedik bir grev hareketi geliyor. Harp, yayılma, ilhak politikası yüzünden askeri bütçe kabardıkça kabarmış, hükümet ve kapitalistler hücumlarını halk yığınlarının geçimine yöneltmiş, lokmasına göz dikmeye başlamışlardır. Yalnız geçen yıl içinde, çeşitli işletme ve kurumlarda 163 grev yapılmıştır. Bunların toplam süresi 400 bin işgününe eşittir. Bu grevleri daha çok genç işçiler örgütlemişlerdir.

Memlekette «siyah panterler» örgütünün doğuşunu, herhalde ekonomik durumun kötüleşmesi olayının aydınlığında gözden geçirmek gerekir. Kökenleri bakımından Asya ve Afrikalı olan ve bundan ötürü de aşağısı olan genç Yahudiler (kendilerine «sefardi» adı verilenler), insana yaraşır bir hayat ve hak eşitliği için mücadeleye karar verdiler. «Siyah panterler» hareketi, hükümeti büyük bir telâşa düşürdü. Golda Meyir, yakın geçmişte bu hareketi kastederek, «... Bu bizim hayatımızı temelinden sarsıyor. Çünkü biz düşmanlarımıza ancak birliğimizle karşı koyuyoruz. Parçalanmaktan daha büyük felâket olamaz.» dedi. «Siyah panterler» örgütünü kuran genç emekçilerin içtenliği, bütün aşağısanan yurttaşlara yardım etmek için çırpınmaları, sözün doğrusuna kulak verme ve öğrenme çabaları, yürüttükleri mücadelenin memlekette barış ve sosyal ilerleme problemlerinin çözümü uğrunda genel savaşa birleşip örüleceği yolundaki ümitleri arttırmaktadır.

İsrail hükümetinin politikası en çok ülkedeki Arap gençliğine dokunuyor. O Arap gençliği ki, uğradığı bir sürü haksızlıktan başka, bir de siyonizm,

milli ezgi ve ayırım politikasına kurban edilmektedir. Bizler, çoğu genç Arapların en ağır baskılara uğradıkları halde, komünistleri yine desteklemeye devam etmeleriyle kıvanç duymaktayız.

Partimiz Merkez Komitesi, bundan bir süre önce, gençlik arasında çalışma sorunlarını ele alarak ayrıntılı biçimde incelemiş, memleketin hayatında gençliğin oynadığı rolün giderek arttığını belirtmiş, parti örgütlerini Komünist Gençlik Birliği'ne yardım etmekle ödevlendirmiştir.

V. Venetsanopulos: Yunan gençliğini uğraştıran ve üzen en çetin problemlerden biri istihdam problemidir. Her yıl 60–70 bin genç çalışma yaşına giriyor. Bunların ancak pek az bir kısmı iş bulabiliyor ya da yüksek okullara girebiliyor. Bugünkü cunta işbaşına geldiği zaman, gençliğe tam ve sürekli iş sağlayacağını ve çok geçmeden de işgücü göçüne son vereceğini vaatmişti. Bu vaatler kâğıt üzerinde kaldı. 1969 yılında, yıllık nüfus artışı miktarından fazla, yani 90 bin genç Batıya göç etti. Bu işgücü kaybı 1970 yılında da tekrarlandı.

Memlekette gençlik günden güne daha amansızca sömürülüyor. İşverenler işgünü süresini sistemli olarak uzatıyor, işçileri azami bir gerilimle çalışmaya zorluyorlar. Cunta, evvelce çetin mücadeleler sonucunda elde edilmiş kazanımlardan birini, yani öğrenimlerini yaparken bir yandan çalışmak zorunda kalan delikanlılar için 6 saatlik işgünü uygulanması hükmünü yürürlükten çıkardı. Henüz erginlik çağına ermemiş, kimi 12, kimi 11 yaşında ve hattâ daha küçük çocukları çalıştırmak ve sömürmek kapitalist düzenin insanlık-dışı çizgilerinden biridir. Bugün Yunanistanda Çalışma Bakanlığı emrindeki işletmelerde 27,580 delikanlı ve çocuk çalıştırılıyor. Batı Almanyadan gelip, Selânik'te bir saat fabrikası kuran iki kapitalist, hemen hemen yalnız erginlik çağına ermemiş çocukları çalıştırmakta ve amansızca sömürmektedir.

Yunanistanda mesleki-teknik öğrenim düğüm düğüm güçlüklerle dolu bir problemdir. Orta teknik okulunu bitirmek isteyen bir genç, ayda 10–50 dolar arasında değişen bir öğrenim ücreti ödemek zorundadır. Gençlik çalışma ve öğrenim hakkının böylece çiğnenmesine elbette tahammül edemez. Bundan ötürüdür ki, işçi, memur ve diğer emekçi tabakalar gençliğin mücadelesine aktif olarak katılmakta, bir yandan da kendi özgül isteklerini ileri sürmekte, öncelikle teknik öğrenimin ıslahında ısrar etmektedir.

Demokrasiyi savunma yolundaki bütün büyük halk aksiyonlarına katılan emekçi gençlik ve üniversite öğrencileri, bugün de kara albaylar diktatörlüğüne ve Amerikan emperyalizmine karşı aktif olarak savaşılmaktadır. Esasen, faşist cunta bu yüzden birçok yurttaş zindanlara veya toplama kamplarına atmış, gizli poliste, askerî poliste (ESA) ve özel olarak kurulan Dionisos kampında insanlık-dışı işkencelere tabi tutmuştur. Fakat bu faşist terör genç demokratları yıldırabilmiş değildir.

Genç kuşağın mücadelesini genel sınıf mücadelesinden ayrı olarak ele

olmak doğru olmaz. Genç kuşağın kendi yurdunda bizzat katıldığı devrimci savaşlarda ve diğer kapitalist memleketlerdeki göçmen işçilik ve öğrenim hayatında edindiği tecrübe, kendi çıkarları ile işçi hareketinin hedefleri arasında kopmaz bir bağ olduğu gerçeğini kavramasına yardım etmektedir. Genç göçmenler, çalıştıkları veya öğrenim yapmakta oldukları memleketlerde, artık «hür dünya»nın gerçek yüzünü iyice görmüşlerdir.

Askerî-faşist diktatörlük, Yunan halkını «yeniden eğitime»yi, onu komünist tutkudan kurtarmak üzere «tedavi» etmeyi ödev edinmiş görünüyor. Gençlik bu «eğitim»in başlıca uygulama alanı olmuştur. Cunta genç kuşağı faşistleştirmeye, onu diktadan yana kazanmaya veya en azından «tarafsızlaştırma»ya çalışmaktadır. Bu maksatla, Hitler ve Musolini zamanındakiler örneğinde «Korpus Alkimon» adlı bir gençlik örgütü kurulmuştur. Cunta, bu örgüte üye olmayı her genç için zorunlu saymaktadır.

Diktatörlüğü yerenlere, politik aksiyon ve grevlere katılanlara, dikta aleyhtarı gizli örgütlerin üyelerine karşı baskı ve kovuşturmalar devam ediyor. Askerî diktatörlük, ideolojik alanda faşist ve emperyalist propagandanın klâsik malzeme deposunun gerekçelerinden alabildiğine yararlanıyor. Askerî-faşist darbenin ilk gününden itibaren devlet doktrini olarak benimsenen anti-komünizm, cunta tarafından anti-sovyetizmle atbaşı yürütülüyor. Bu rejim, bir yandan kendini bütün «hür dünya» için örnek tutulacak bir «yeni tip sağlam demokrasi» olarak göstermeye çalışıyor.

Dikta rejimine karşı savaşan yurtsever gençlik örgütleri, ve bu arada Yunanistan Komünist Gençlik Birliği, ideolojik alanda da mücadele yürütüyorlar. Bu cümleden olarak, gizli kitaplar ve broşürler çıkarıyor, Yunanistan Komünist Gençlik Birliği organı «Oldigitis» ve diğerleri gibi gazeteler yayımlıyorlar.

A. Mendosa: Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (DDGF) hakkında da birkaç söz: Bu geniş bir uluslararası gençlik örgütüdür. Eylemlerine, komünist gençlikten başka, emperyalizme karşı, sosyal ilerleme adına, hak ve isteklerinin gerçekleşmesi uğrunda yürüttükleri mücadelede dayanışma ve karşılıklı işbirliği idealiyle birleşmiş olan değişik yönlü politik ve yığınsal gençlik örgütleri de aktif olarak katılmaktadırlar.

Emperyalizmden yana gençlik örgütleri halen derin bir bunalım geçiriyor ve etkilerini gitgide yitiriyorlar. İşin buraya varmasında, bu örgütler yöneticilerinin CIA ile ilişkili olduklarının meydana çıkarılması önemli bir rol oynamıştır.

DDGF 25 yıllık varlık ve eylemi boyunca daima açık ve kesin bir anti-emperyalist tutum almıştır. Bundan ötürü gitgide daha geniş gençlik tabakaları bu örgütün ödev ve hedeflerini daha iyi anlamaya ve onun saflarına girmeye başlamışlardır. Federasyon, gençliğin anti-emperyalist cephesini genişletmek düşüncesiyle, uluslararası gençlik hareketinin karakterine uygun düştüğü kadar, onun bugünkü gelişme aşamasına da uygun düşecek mücadele biçimleri aramaktadır. Bu cümleden olarak, DDGF

VIII. genel kurul toplantısında ileri sürülen teklif, yani «gençlik emperyalizmi suçluyor» şiarı altında bir dünya gençliği kampanyası örgütlenmesi, federasyonun gençlik arasındaki çeşitli politik akımları birleştirme çabalarının canlı ve somut bir ürünü olmuştur.

DDGF'nun etkisi ve itibarı bütün kıtalarda artmaktadır. Bu örgüt, bütün dünyadan emperyalizme karşı birlik ve mücadele şiarı altında saf tutan 100 milyon genci temsil etmektedir. 1973 yılında X. Dünya Gençlik Festivali yapılması kararlaştırılmıştır. Dünya festivalleri, gençliğin karşılaştığı komple sorunların geniş ölçüde ve somut olarak görüşülmesi, genç kuşağın güçlerini birleştirme sürecinin daha da hızlanması olanağını vermektedir.

A. Davans: Bugünkü koşullarda zorunlu öğrenim süresinin sona erdiği yaşa vardıktan sonra öğrenimlerine devam eden gençlerin sayısı durmadan artıyor. Belçika'da bu süre 14 yıldır. Komünist Partisi bu asgari sürenin 16 yıla çıkarılmasını istemektedir. Bu tedbir, genellikle daha geniş bilgi, özellikle sosyal ve dolayısıyla politik sorunlarla ilgili bilgiler edinilmesini imkân verecek, bir yandan da gençlerin çoğunu daha sonra karşılaştıkları istihdam, ücret düzeyi vb. gibi hayati problemlerle boğuşabilecekleri bir olgunluğa daha çok yaklaştıracaktır.

İşte olayların gelişmesi bizi goşizm problemiyle yüzyüze getirmiş buluyor. Solcu yaklaşım dediğimiz şey, soyut olarak ele alındığında çoğunca haklı görünen, fakat nesnel koşulları hiçde gözönünde bulundurmıyan isteklerin ileri sürülmesi değil de nedir? «Solcu» elemanlar, gençliğin özlemlerini ve «katkısız idealler»e yönelik diyebileceğimiz emellerini de kendi maksatları için sömürüyorlar. Çünkü gençlik, kendi sorunlarının, en dolaysız çıkarlarının gerektirmediği şeyleri daha büyük bir fedakârlıkla savunmaya yatkındır. Örneğin, üniversite öğrencileri, Adalet Bakanı sosyal-demokrat Vransk'ın politikasına karşı mücadeleye giriştiler. Vransk, gerçekten yabancı işçi ve öğrencilere karşı ayırımcı bir politika uyguluyor, örneğin bunlar arasındaki ilericileri memleketten çıkarmayı tasarlıyordu. İşte gençler buna karşı, kendi günlük çıkarlarının çerçevesini çoktan aşan bir ilgi ve fedakârlıkla mücadele yürütüyorlar. Dememiz odur ki, bugün kendilerini politikaya kaptıran gençleri, her şeyden çok uluslararası politika problemleri, devrimci savaş kahramanları ilgilendiriyor ve heyecanlandırıyor. Bu problem ve kahramanlar dün Küba ve Kastro'ydu, Bolivya ve Çe Guevara'ydı, Viyetnam ve Ho Şi Min'di, Filistin direnişiydi, bugünde Portekiz sömürgelerindeki savaştır.

Büyük ilgi konularından biri de (özellikle Hristiyan çevrelerde) «üçüncü dünya»dır, öncelikle açlık sorunudur. Bu vesileyle İşçi Hristiyan Gençlik hareketinin sola kayması olayını belirtmek yerinde olur. Zira bu örgütün temsilcileri, Brezilya olayları dolayısıyla yapılan düzenli halk gösterileri arasında polis coplarının «nefaset»ini kendi sırtlarında denemişlerdir. Bu da onları, kaçınılmaz olarak, sözümona «hür dünya»nın niteliği konusunda

ve «kötülüğe karşı tevekkül» öğütliyen hıristiyan prensipleri hakkında yeni yargılara vardırmıştır.

Tek sözle, gençlik bencil değildir. Mücadelesinde katkısız adalet ideallerinden esinlenir. Hiç değilse Belçika'da onun çokluk hırsı ve çıkar gözetmekten uzak bir içtenlikle mücadele ettiğini görmekteyiz. Fakat ideal coşkunluk ve atılımlara, hemen hemen daima, bizim gençlerimize uzlaşma dayanakları gibi görünen politik ve sendikal örgütlere karşı düşmanlık duyguları eşlik etmektedir. Böyle bir duygu da bizim için iki bakımdan nâhoştur. Birincisi, biz, savaşımızın gerektirdiği gibi, ciddi yapıya sahip bir örgüt olduğumuzdan ötürü bu böyledir. İkincisi, böyle bir duygu, burjuva propagandasının telkin ettiği anti-komünist hurafeleri katmerleştirmektedir.

Şunu da belirtelim ki, biz gençliği heyecanlandıran olayları değerlendirmede her zaman gereken düzeyde olabilmemiş değiliz. Örneğin, Çe Guevara'nın bazı görüşlerine karşı ihtiyatkârlığımız, hiç de aynı çekingenlikle girmemiz gerekmiyen bir alana, onun söz götürmez yığıtlığı alanına kadar yayılıyordu. Öyle ki, bizim çok defa haddinden fazla ciddi tutumumuz yüzünden, Çe Guevara örneği «sollar»ın eline bırakılmış oldu, ve biz de gençlerin gözünde silik ve zayıf güçler, tek sözle «reformistler» durumuna düştük.

Biz solculuğu daima ele alıp tahlil etmeli ve onun her belirışinde kendi kendimize sormalıyız: Acaba bu bizim her hangi bir günahımızın «ceme»si değil midir?

Solculuk problemi seks problemiyle de ilişkilidir. Biz hâlâ daha hıristiyanlığın kuvvetli etkisi altında bulunan ve hattâ dindar olmyanların bile düşüncü ve davranışlarını hıristiyan ahlâkına dayanarak ayarlamaya çalıştıkları memleketimizde, artık şimdiye kadar tekinsiz (tabu) sayılan bazı sorunlar üzerinde de açık tartışmalara tanık olmaya başlıyoruz. Bunlar, gebeliği önleyici ilâçlar kullanımı, kürtaja izin verilmesi vb. gibi sorunlardır. Gençlik, hatalı da olsa, kişinin kurtuluşunun seksüel özgürlükle başladığı gibi bir düşünceye, âdeta devrimci bir pozisyon aldığını zannediyor. Ve kötücül Vrans'ın amansız baskı mekanizmasının bütün hışımıyla çullanması, bu gençlikte, kendisinin böyle düşünmekte haklı olduğu gibi izlenimler de uyandırabiliyor. O halde seks problemini ve onunla ilgili diğer her şeyi kasten küçümsemek hata olur. Biz bu alanda belirli baskılara karşı mücadelenin, en iyi ahvalde protesto eyleminin sayısız görünüşlerinden biri olabileceğini başarıyla açıklayabilmeliyiz. Ne yazık ki, bizde bugün bu soruna yaklaşımda tedirginlik ağır basıyor.

Gençliğin örgütlenmesi ve politik aktiflik derecesi, önemle üzerinde durduğumuz sorunlardan biridir. Gençliğin ancak küçük bir bölümü, yetişme düzeyinin yükselmesi ölçüsünde ve aynı zamanda daha çok bilgi edinme (enformasyon) olanaklarıyla bağlı olarak – ki bu olanaklar artık sadece arzu edenlere açıktır – politikayla ilişki kurmaktadır. Örneğin,

bugün bizde «Drapo ruj» («Kızıl bayrak») okumak teorik bakımdan mümkündür, ama bunda reel güçlükler de vardır, yani Belçika Komünist Partisinin bu haftalık dergisini okumak isteyen, gidip onu satışta aramalı, üstelik alenen okuma cesaretini de gösterebilmelidir.

Belçika'da gençlik örgütlerinin durumu nedir? Genel hesaplara göre, memleketimizde gençlerin ancak $\frac{0,7}{10}$ 25'i bazı örgütlere üyedirler. Politik birliklere üye olanlar küçük bir azınlıktır. Bizim, gençlik için, onun kendi örgütlerince hazırlanmış tam bir programımız yoktur. Bu hususta ihtiyaç oldukça, parti programına başvuruluyor. Ve itiraf edelim ki, gençlerin özelemlerini ve problemlerini de yeterince bilmiyoruz. Bu boşluğu kısa zamanda doldurmalı ve örgütsüz gençliği sistemli çabalarla toplantılara ve tartışmalara çekmeliyiz.

Boğuşmakta olduğumuz güçlüklerin dolambaçsız tablosu budur. Elbette biz de eli-kolu bağlı durmuyoruz. 15 Mart 1970 günü, Brüksel'de, 500 kadar komünistin ve diğer ilerici hareketlerden birkaç temsilcinin katıldığı bir konferans örgütlendi. Seçilen komisyonlar, Belçika komünist gençliğinin buluş ve tezlerini temel edinen bir belge hazırladılar. Biz çeşitli şehirlerimizde Anjela Deyvis'i savunma gösterileri tertipledik. 1972 yılı ilkbaharında Komünist Gençlik örgütümüzün 50. yıldönümünü kutlayacağız. Bu nispeten zayıf olsa da, bizim haklı olarak kıvanç duyduğumuz biricik örgütlü gençlik hareketimizdir ve ardıcıl bir anti-kapitalist, anti-emperyalist mücadele yürütmektedir.

D. Arens: Batı Berlin'de sınıf savaşlarına katılan işçi, öğrenci ve üniversiteli gençlerin oynadıkları rol son zamanlarda önemli derecede artmıştır.

Gençlik, 1960 yılları ortalarına kadar, emperyalizmin cinayetlerini çokluk bu sistemin yalnız bazı «illetler»i olarak eleştirmekle yetiniyor, öte yandan sosyalizmden de uzak durmaya çalışıyordu. Daha sonra, örneğin Amerikan emperyalizminin Viyetnam halkına karşı giriştiği saldırının bizzat kapitalist sistemle şartlandığı, öğrenim sistemindeki feci durumun şu veya bu partinin yanlış bütçe politikasından değil, bütün çağdaş kapitalizm sisteminin çıkar kaygılarından ileri geldiği gençler tarafından da anlaşıldıkça (ki buna büyük ölçüde bizim partimizin politik çalışmaları da yardım etti), ve gençlerin haklı protestoları burjuvazi tarafından itfaiye hortumları, atlı polis copları, tabancaları ve hücumlarıyla boğulmak istendikçe, gençler arasında da sosyalist alternatifte eğilimler güçlenmeye başladı.

1960 yılları sonlarına doğru, bir yandan, gerçekte egemen sınıfların görüşlerini tamamiyle benimsiyen sözde sol akımın bazı grupları da canlılık göstermeye başladılar. Bunlar, Sovyetler Birliğinde, Alman Demokratik Cumhuriyetinde ve diğer sosyalist devletlerde reel olarak mevcut sosyalizmin karşısına, ancak yaratıcılarının küçük burjuva görüşlerini yansıtan yapma «sosyalizm modelleri»yle çıkmaya kalkıştılar. Gençliği işçi sını-

fının Marksist-Leninist partisinden koparmaya çalıştılar. Burjuva basını «sollar»ı boyuna okşuyor ve emperyalizme karşı olduğunu açıklıyan gençliğin dikkat ve ilgisini hep onlara doğru yöneltmek istiyordu. Burjuvazi, durmadan sosyalizmden söz eden, ama onu öveyim derken uydurmaları kadar varan; sermayeye karşı yürüttükleri mücadeleyle övünen, ama bir yandan ilerici hareketi doğru yoldan saptıran; işçilere sadakat yeminleri eden, ama bunu yaparken gerçekte ancak elit tabakaya özgü küçük burjuva tutumlarıyla emekçilerin karşısında yer alan kişilerden daima hoşlanır ve yararlanmaya çalışır.

Partimiz, öteden beri, sahte solun anti-komünizm ideologları ile, mücadele tecrübeleri olmyan ve bundan ötürü de ilk bakışta devrimci boş lâfı devrimci eylemden ayırdedemiyen gençler arasındaki farkı gözden kaçırmamıştır. Sosyalistler ve demokratlarla eylem birliği koşulları içinde bütün komünizm türlerini ideolojik, politik ve örgütsel bakımdan kesinlikle ayırdedebilmesi, partimizin gençlik arasındaki durumunun sağlamlaşmasına yardım etmiştir.

1971 yılı Senato-Temsilciler Meclisi seçimlerinde, 18–24 yaşlarında erkekler grubunun oylarından en çoğunu – yüzde 10,3 kadarını – Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi'nin kazanmış olmasını, düşmanlarımız gizliyemedikleri bir endişeyle belirtiyorlar. Son yıllarda partimize girenlerden % 60'ının gençlerden oluşması ve bunların % 80'inin işçi ve % 8 kadarının üniversite öğrencisi olmaları da dikkate değer.

Gençliğin her ilerici atılımını polis coplarıyla önlemeye kalkışan Batı Berlin Hristiyan Demokratik Birliği, bir yandan «muhafeet» partisi rolüne girerek ve örneğin kendisi iktidardayken sözünü bile ettirmek istemediği öğrenim ödeneklerinin artırılmasından yana görünerek, gençliğin sempatisini kazanmaya çalışmaktadır. ASDP'nin bugünkü liderleriyse, aralarından bazılarının gerçek muhtevadan yoksun birtakım Marksist terimler kullanmalarına göz yumarak, gençlik arasında çoktan kaybetmiş oldukları itibarlarını kurtarma denemelerine başvurmaktadırlar. Ama öte yandan, aynı liderler, vaadedilen demokratikleşmeyi ciddiye almakta olan gençliğe karşı bütün devlet makinesini seferber etmeye de hazır dırlar.

Nev var ki, bu taktiklerin ne biri, ne de öbürü, emek ile sermaye arasında, halkın çıkarlarıyla tekellerin çıkarları arasındaki giderilmez çelişkiyi sürekli olarak maskeliyemez. Gerçek odur ki, tekellerin egemenliğine karşı, işletmelerde, ekonomide ve toplumda emekçilerin haklarını garantilemek için yürütölen mücadeleye günden güne daha çok sayıda genç katılmaktadır.

Partimiz, işçi ve öğrenci gençliğe politik bakımdan öğütlemeye muhtaç bir muhatap gözüyle değil, çağdaş kapitalizm sistemine karşı savaşta omuz omuza yürünecek yoldaşlar gözüyle bakmaktadır. Biz Marksist-Leninist örgüt gereğinin, pratik hayatta, aktif eylemler içinde en iyi anlaşıldığı gerçeğini kendimize çıkış noktası yapıyoruz. Bir yandan, reel

olarak mevcut sosyalizmin reddinde birleşen sağcı-oportünist ve sahte solcu görüşlerden de kesinlikle uzak kalmaya çalışıyoruz. Bilindiği gibi, Sovyetler Birliğine ve Alman Demokratik Cumhuriyetine karşı yalnız daha gerçekçi değil, aynı zamanda daha doğru bir sınıfsal tutum alınması uğrındaki mücadele sonucunda, Batı Berlinde, bu şehir konusunda dörtlü bir anlaşma imzalanması başarısını olumlu yönde etkileyen bir iklim yaratılması mümkün olmuştur.

H. Safari: İran gibi kapitalist gelişme yolundan yürüyen ve az gelişmiş sayılan bir memlekette, gençlik hareketi, kapitalizmin kalelerindeki gençliğin mücadelesine kıyasla, gerek biçimi, gerekse özü bakımından epeyce ayrımlar gösterir. Başka türlü de olamaz. Bunda, başkallığı olan sosyal yapı, başka politik atmosfer rol oynar.

İran'da gençlik hareketi, özellikle yüksek öğrenim gen liğı hareketi gelişiyor. 1970–71 ders yılında yüksek okulların çoğı hemen hemen yedi ay boyunca kapalı kaldı. Gençlik problemi, gerek ilerici, gerekse gerici çevrelerde enine-boyuna tartışma konusu oldu. Gençliğin isyan adı verilen hoşnutsuzluk ve çıkışlarının nedenleri, onu etkileme metotları geniş  l de tahlil edildi.

İran gibi memleketlerde gen liğı iyice anlamak ancak onu etkileyen ideolojik ve psikolojik durum ve koşullar gözönüne alınmak şartıyla mümkündür. Genç kuşak dünyada yapılmakta olan bilimsel-teknik devrime tanık olmakta, bir yandan da kendi memleketinin yüzyıllar yılı geri kalmışlığını görmektedir. Yeni-sömürgecilik bu geri kalmış memleketlerin zenginliklerini genç kuşağın gözleri önünde insafsızca soymakta ve emekçilerini gaddarca sömürmektedir. Genç kuşak bilgiye, öğrenime susamıştır, fakat okuyup yetişme olanağını herkes bulamamaktadır. Orta öğrenimini bitirenlerin çoğı, ne  niversiteye girebilmekte, ne de elverişli bir iş tutabilmektedir. Yüksek öğrenimli ihtisas sahibi gençlerin iş bulabilmeleri de gitgide güçleşmektedir.

Resmi istatistiklere göre, İran nüfusunun $\frac{9}{10}$ 46'sından fazlası 15 yaşına kadarki yurttaşlardan oluşmaktadır. Her yıl işgücü pazarına çıkan gençlerin sayısı, yaş hadlerini doldurarak emekliye ayrılanların iki mislinden fazladır. Bu yüzden tam hafta çalışabilenler ancak 1 milyon 100 bin kişi kadardır. İşsizler de katılırsa, bu kategoriye girenlerin sayısı 1 milyon 600 bini, yani çalışabilir durumda olanların $\frac{9}{10}$ 22'sini bulmaktadır.

Fakat sadece bu sosyal-ekonomik etkenler gençlik hareketini açıkla-maya yetmez; bu hareket dünya alanında oluşmasına tanık olduğumuz devrimci dönüşüm ve değışmelerin yasal sonucudur.

Az gelişmiş memleketlerdeki gençlik ve yüksek öğrenim gen liğı hareketi, hatasız ve oportünist etkilerden arınmış değıldir. Üniversite  ğrencileri arasında, Troçkist, Maoist, anarşist vb gibi çeşitli akımlar bir hayli yaygındır.  okluk demokratik ve anti-emperyalist şiarlar altında harekete geçen  niversite öğrencileri, politik olgunluk yetersizliğı yüzünden ve sınıf-

sal kökenleri dolayısıyla, bazan serüvenci çıkışlarla tamamlamaya çalış-
tıkları hayal ürünü solcu istekler de ileri sürüyorlar.

Ne yazık ki, bazı memleketlerin gençlik hareketinde, bir avuç gencin tarih tekerliğini istenilen yöne çevirebileceği hayali yeni bir çizgi olarak göze çarpmaktadır. Bu gibi gençler, mevcut rejime karşı silâhlı eylemlere bile geçmekte ve olayların gösterdiği gibi, eni-sonu kendileri mahvolup gitmekte, üstelik gericiliğin daha çok azıtmasına sebep olmaktadır. Burada emperyalizm ideologlarının ve onların revizyonistler ve oportünistler ortamından gelen gerçek omuzdaşlarının yozlaştırıcı etkisi apaçık görülmektedir.

Aydınların dün de, bugün de toplumun imtiyazlı tabakasına mensup olageldikleri Afrika-Asya memleketlerinin koşulları içinde, işçilerle öğrenci gençliği emperyalizme karşı ve demokrasi için yürütülen savaşta birleş-
tirme mücadelesi cidden karmaşık bir problemdir. Böyle memleketlerde gençliğin ezici çoğunluğunun emperyalizmin karşısında oldukları güvenle söylenebilir. Bu ezici çoğunluk sapasağlam devrimci duygulara sahiptir. Noksanı yalnız politik tecrübe, belirli ve tekml bir dünya görüşüdür. Komünistler işte bu noksanı gidermek için gençliği eğitmeye çalışmaktadırlar.

A. Dührst: Kanada Komünist Partisinin ve Komünist Gençlik Birliğinin ileri sürdükleri «Yarınları garantili bir hayat.» şiarı, memleketimizin işçi ve öğrenci gençliği tarafından, yeni insancıl toplum sistemini, yani sosyalizmi kurma mücadelesi programı olarak benimsenmektedir. Biz «büyük yarınlar» şiarını gerçekçi bir istek olarak ileri sürüyoruz. Bu istek, gençliği kazanmamıza, işçi sınıfının ve onun partisinin önderlik ettiği anti-monopolist ve anti-emperyalist halk birliğinin organik bir parçası haline getirmemize imkân verecektir.

Zamanımızda, gençlik, emperyalist devletlerin artık keyiflerinin istediği gibi hareket edemedikleri bir dünyada yaşamaktadır. Dünya sosyalist sistemi, dünya olaylarının esas ve çözümleyici etkeni olmaktadır. Bugünkü gençliği, sosyalist devletlerin örneği ve tecrübesi, halkların kahramanca yürüttükleri ulusal kurtuluş savaşları esinlemektedir.

Kanada genç kuşağı arasında günden güne büyüyen bir isyan ruhu, bir sola yatkınlık, önüne geçilmez bir değişme isteği göze çarpmaktadır. Gençler – işçiler, öğrenciler, orta tabakalar temsilcileri – artık hayati emellerine kapitalizmin düşman olduğunu, sorunlarını kapitalizmin çöze-
meyeceğini iyice anlamışlardır. Tekellerin kontrolü altında gelişen bilimsel-
teknik devrim, toplumun selâmeti amacına yönelik yaratıcı çalışma olanak-
larını gittikçe daha çok sınırlamaktadır. Bir nükleer harp tehlikesi, emper-
yalizmin ahlâk düşmanlığı ve Amerikan emperyalizminin saldırganlığı, kapitalist sisteminde durmadan artan kararsızlık ve bunalım oluşumları gibi faktörler gençlik üzerinde olumsuz bir etki yapmakta, onu bütün

gücüyle çalışmaktan ve yaşanası bir hayattan yoksun ettikten başka, geleceğe inancını da durmadan kemirmektedir.

Memleketimiz gençliği, gelip giden hükümetlerin, bugünü ve yarını belirlemede gençlere de söz hakkı verecek bir demokrasi yaratacakları yerde, bütün kapıları yüzlerine kapadıkları bir ortamda, demokrasiye ve yurttaş özgürlüklerine karşı girişilen ve gittikçe artan saldırılar karşısında büyük bir endişe duymaktadır.

Bütün bu ve benzeri nedenler yüzünden, kapitalizmin bunalımı, yaşlı kuşağa dokunduğundan daha fazlasıyla gençliği ezmekte, gençlik de bundan ötürü gericiğin hücumlarını savaşkanlık ruhu gittikçe daha belirgin tepkilerle karşılamaktadır.

Kanada Komünist Partisi ve Komünist Gençlik Birliği, işçi sınıfının bütün aksiyonlarına gençliğin olabildiğince geniş ölçüde katılmasını teşvik etmeye, toplumsal enerjinin bu güçlü selini devrimci kanallara, yani ekonomik, sosyal ve politik problemlerin çözümü için, işçi sınıfının egemliğine ve sosyalist Kanada'ya götüren yolda geçiş aşaması olarak anti-monopolist bir hükümet kurulması için mücadeleye yöneltmek üzere, işçilerle yüksek öğrenim gençlerinin birliğini sağlamlaştırmaya çalışmaktadırlar.

★

«Yuvarlak masa konferansı»mızı kısa bir konuşmayla kapayan dergimiz yazı kurulu üyelerinden P. Kurtie, bu toplantıdaki fikir değiş-tokuşunun ilginç ve faydalı olduğunu, hele gençlik arasındaki çalışmalarında komünistlere büyük ölçüde yardım edeceğini belirtti.

Dergimiz yazı kurulu gençlik sorunu üzerinde artık birkaç fikir değiş-tokuşu toplantısı örgütlemiş bulunuyor. Biz, gençliği sosyalizmden yana kazanma problemlerinin önemini ve aktüelliğini, onun işçi sınıfıyla, bütün anti-monopolist ve anti-emperyalist güçlerle birliğini sağlamlaştırma gereğini gözönünde bulundurarak, bu sorunlar üzerinde bundan böyle de ciddiyetle durmaya devam edeceğiz.

Bulgaristan halk cumhuriyetinde yeni anayasa ve demokrasinin gelişmesi

BORIS VELÇEF

Bulgaristan Halk Cumhuriyeti (BHC) yeni Anayasası 16 Mayıs 1971'de yapılan referandumla bütün halk tarafından kabul edildi. Bu anayasa, devletimizin esas kanunu sıfatıyla, hayatın bütün alanlarında yeni sosyalist toplumsal ilişkilerin zaferini pekiştirmekte, politik sistemin ana prensiplerini belirlemekte ve gelişmiş sosyalist toplum kuruculuğunun hukuki temeli hizmetini görmektedir.

I.

Bir sosyalist devletin anayasası, sadece ulaşılan başarıları saptamak ve pekiştirmekle kalmaz; aynı zamanda sosyalizm kuruculuğunda aktif bir yaratıcı rol oynar. Bunun böyle olduğunu bizim anayasa pratiğimiz de doğrulamaktadır.

G. Dimitroff'un yönetmenliği altında hazırlanan ilk Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Anayasası, 1947 yılında, yani kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin başında kabul edilmişti. İlk anayasa, halk egemenliğinin kazanımlarını pekiştirmiş, bütün toplum yapısında köklü dönüşümlerin hukuki temeli olmuş ve bu dönüşümler de memleketimizde sosyalist üretim ilişkilerinin tam zaferiyle sonuçlanmıştı.

Memleketimizin olgun sosyalizm kuruluşu aşamasına girmesi, bir dizi önemli problemlerin teorik bakımdan yeniden ele alınıp işlenmesini ve toplum hayatının çeşitli alanlarına ilişkin yeni kararlar alınmasını gerektirdi. Bulgaristan Komünist Partisi, komünist kuruluşun iki evresi hakkındaki Marksist-Leninist öğretiyi çıkış noktası yaparak ve edindiğimiz tecrübeyi, aynı zamanda Sovyetler Birliğinin ve öteki kardeş partilerin tecrübelerini gözönünde bulundurarak, X. Kongresinin (Nisan 1971) onayadığı yeni Program'ında gelişmiş sosyalist toplumun bilimsel temele dayanan bir karakteristiğini çizdi. Birinci aşamada sosyalizmin maddi-eknik temelini kuruluşu tamamlanacak, sosyalist toplum ilişkileri yetkinleştirilecek, manevi kültür zenginleştirilecek, halkın refah düzeyi yükselilecek, toplumsal sistemin gelişmesindeki kararsızlık tedricen giderilecek ve kişinin etraflı gelişmesi sağlanacaktır. Bu, komünist kuruluşun birinci aşamasının, sosyalist gelişmeyi en yüksek düzeyine ulaştıran ve sosyalizmin kapitalizmden üstün olduğunu en dolgun biçimde gösteren son aşamasıdır.

Olgun sosyalizm, üretim güçlerinin yüksek dercede gelişmesini sağlayarak bilimsel-teknik devrimde ileri hatlara çıkar. Bu temel üzerinde üre-

tim ilişkilerinde yeni nitel değişimler meydana gelir: Devlet ve kooperatif mülkiyeti karşılıklı olarak zenginleştirilip birbirine yaklaştırılır ve bunların ileride tek genel halk mülkiyetinde birleşmeleri öngörüldür. Bir yandan, sınıfların, sosyal tabaka ve zümrelerin tabiatı ve karşılıklı ilişkileri değişmeye devam eder: İşçi sınıfı ile kooperatifçi köylüler arasında, beden ve akıl emeği işçileri arasındaki esaslı ayrımlar tedricen giderilir ve toplum sosyal türdeşliğe (tecanüse) ulaşır.

Ekonomik ve sosyal-sınıfsal yapıdaki değişimler sonucunda toplumun politik örgütünde de esaslı değişimler olur. Proletarya diktatörlüğü devleti tedricen genel halk devleti haline gelir, buna paralel olarak sosyalist demokrasi etrafı biçimde gelişir ve yetkinleşir.

Memleketimizde olgun sosyalizmi kurma pratik ödevi yeni bir anayasa hazırlanmasını gerektirdi. Bu yeni anayasa, toplumun ekonomik ve sosyal-sınıfsal yapısında, politik örgütünde oluşan değişimleri pekiştirmeli, memleketin yeni gelişme koşullarına cevap vermeliydi. İşte önce bütün halk tarafından görüşülerek 1971 Mayısında kabul edilen yeni anayasamız bu niteliktedir. Bu anayasa sadece toplumun şimdiki durumunu değil, daha sonraki gelişme eğilimlerini de saptamaktadır.

Bulgar sosyalist devletin esas kanununda memleketimizin bugünkü durumu açıkça yansıtıyor. Anayasa Bulgaristan Halk Cumhuriyetinin dünya sosyalist sistemine mensup olduğunu belirtiyor. Bu, cumhuriyetimizin bağımsızlığının ve etrafı gelişmesinin ana koşullarından biridir. Bundan ötürü, BHC, Sovyetler Birliği ile ve öteki sosyalist ülkelerle dostluk, işbirliği ve karşılıklı yardıma büyük bir önem vermekte, bütün memleketler ve halklarla barış ve karşılıklı anlaşma havası içinde yaşama politikası gütmektedir.

Yeni anayasa, sosyal yönetim sistemini geliştirme ve yetkinleştirmede esas doğrultu sıfatıyla sosyalist demokrasinin gelişmesi sürecini açıkça yansıtır. Bu da gayet doğaldır, çünkü demokrasi sosyalizmin bütün özüne sinmiştir ve onun gelişmesi yeni toplumsal sistemin nesnel bir yasallığıdır.

Sosyalist demokrasi, sınıfsal kapsamıyla, her hangi bir burjuva memleketindeki demokrasiden, kıyas kabul etmiyecek kadar daha geniş ve daha derindir. Sosyalist demokrasi, üretim araçları üzerinde özel değil, toplumsal mülkiyet temeline, sömürüye tamamen son verilmesi temeline dayanmakta, bu da onu emekçiler için, halkın ezici çoğunluğu için gerçek demokrasi haline getirmektedir. Emekçilerin kişisel ve kolektif çıkarlarının bütün halkın çıkarlarıyla uyumlu biçimde bağdaşması koşullarını yaratan toplumsal mülkiyet, geniş halk yığınlarının devlet ve iktisat yönetimine aktif olarak katılma yönünde durmadan artan arzularının ana kaynağıdır. V. İ. Lenin şunları yazıyordu: «Her demokrasi, genellikle her politik üstyapı gibi, netice itibarıyla ... üretime hizmet eder ve nihayet

şu veya bu toplumun üretim ilişkileriyle belirlenir.» (Bütün Eserleri, c. 42, s. 276).

Sosyalist demokrasinin ayırdedici bir iç çizgisi de, en iyi temsilcileri komünist partisi saflarında yer alan işçi sınıfının yönetmenlik rolüdür. Bizim anayasamız, toplumda ve devlette yönetmenlik rolünün işçi sınıfı Marksist-Leninist öncüsü olan Bulgaristan Komünist Partisine ait olduğunu, sosyalizm ve komünizmin tam zaferine götüren yolda yığınların yaratıcı enerjisine bu partinin yön verdiğini özellikle belirtmektedir. Böylece, anayasamız, partimizin kapitalizme ve faşizme karşı, sosyalizm uğrunda yürütülen uzun ve çetin savaşta kazandığı ve bütün halkın kabul ettiği fiili durumu yasama bakımından da sağlamlaştırmaktadır.

Partinin toplumda ve devlette yönetici durumu, sadece bu olay, bütünüyle sosyal yönetim sistemine derin bir demokratik karakter kazandırıyor. Tarihsel tecrübe, yalnız komünist partisinin, toplumsal gelişme kanunlarını gayet iyi tanıyan ve işçi sınıfının en yüksek örgüt biçimi olan bu partinin, sosyal ilerlemenin ana doğrultularını isabetle belirleme, yeni toplum kuruculuğunun bilimsel esaslara göre yönetimini sağlama ve ona örgütlü, plânlı bir karakter verme kabiliyetine sahip olduğunu söz götürmez biçimde ispat etmiş bulunuyor. İşte bundan ötürü, partinin yönetmenlik rolü bütün memleketlerde sosyalizm kuruculuğunun genel yasallığıdır.

Yeni anayasa, memleketimiz için spesifik olan bir olayı, yani BKP'nin memleketimizde gelişmiş sosyalizm kuruculuğunu, tarihsel biçimde meydana gelen koşullar gereği olarak, sosyalizm mücadelesi boyunca sadık müttefiki ve savaş arkadaşı olan Bulgaristan Halk Çiftçi Birliği ile sıkı bir işbirliği halinde yönettiği olayını da açıkça yansıtır.

Başta işçi sınıfı olmak üzere, şehir ve köy emekçilerinin devleti, sosyal yönetim sisteminin merkezinde yer alıyor. Bunun nedenini açıklamak da kolaydır, çünkü sosyalizmde devlet toplumun bütün üyelerini birleştirmektedir; bütün halkın mülkiyeti olan esas üretim araçları onun elinde toplanmıştır; zamanımızda ekonomik, toplumsal-politik ve kültürel hayatın yönetilmesinde birliği en başarılı olarak sosyalist devlet sağlamaktadır; memleketin uluslararası ilişkileri ve savunması devlet vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir.

İşte bundan ötürü, emekçilerin devleti sosyalizm kuruculuğunun esas aracıdır. Parti yeni toplumsal ilişkilerin gelişmesini bu araç yardımıyla sağlar. Bizim tecrübemiz, komünizmin daha ilk evresinde devletin toplumsal gelişmedeki rolünün güya zayıfladığı ve en sonunda yokolup gittiği hakkındaki teorilerin tamamen asılsız olduğunu ispat ediyor. Elbette sosyalizmde devletin değişmez kaldığı da söylenemez. Olgun sosyalist toplum kuruluşu sürecinde devlet de durmadan gelişiyor ve yetkinleşiyor. Bu süreçte esas olan, yeni anayasamızda da belirtildiği gibi, demokrasinin

biteviye genişletilmesi, devlet makinesi örgüt ve eyleminin yetkinleştirilmesi, bu eylem üzerinde halk kontrolünün artırılmasıdır.

II.

Her toplumun ne derece demokratik olduğu, her şeyden önce devlet egemenliğinin kime ait olduğuna ve bu egemenliğin nasıl gerçekleştirildiğine bakılarak anlaşılır. Bulgaristan Halk Cumhuriyetinde, bütün egemenlik halktan çıkar, halka aittir ve doğrudan doğruya halk tarafından serbestçe seçilen temsil organları veya halkın kendisi tarafından gerçekleştirilir. Yeni anayasa, sosyalist halk egemenliği sisteminin gelişmiş sosyalist toplum kuruculuğu ihtiyaçları gereğince daha sonraki yetkinleşme yolunu da yansıtmaktadır.

Emekçilerin yönetime katılmalarının başlıca biçimi temsili demokrasidir. Temsil organları — Halk Meclisi ve halk savetleri (1) — devletin politik temelidirler. Bütün diğer devlet kurumları, dolaylı veya dolaysız, temsil organları gibi kurulur, onların yönetim ve kontrolü altında çalışırlar.

Bizim temsil organlarımızın derin demokratik karakteri, bunların BHC Anayasasından kuvvet alan örgüt ve eylem prensiplerinde kendini göstermektedir. Bu prensiplerin en önemlileri, halkın egemenliği, devlet iktidarının birliği ve demokratik santralizmdir.

Halkın egemenliği, temsil organlarının başta işçi sınıfı olmak üzere emekçilerden, yani devlet iktidarının biricik sahiplerinden doğrudan doğruya vekâlet almasında ifadesini bulur. Bu organlar, genel, eşit ve tek dereceli seçim hakkı kullanılarak gizli oylamayla seçilmektedir. Bulgaristanda cins, milliyet, ırk, dinsel inanç, öğrenim düzeyi, meslek, görev veya toplumsal durum ve servet durumu ayırımı gözetilmeksizin, 18 yaşını bitiren her yurttaş seçme ve seçilme hakkına sahiptir. Temsil organlarının, seçimle görev almış kişilerin, halk önünde Anayasa gereğince eylemleriyle ilgili olarak hesap vermeleri zorunluğu da halk egemenliğinin bir ifadesidir. Gösterilen güvene lâyık olmadıkları anlaşılan halkvekillerini seçmenlerin geri çağırabilme haklarının büyük bir önemi vardır. V. İ. Lenin şunları yazmıştı: «Seçimle oluşan hangi temsilciler organı veya meclis olursa olsun, ancak, seçmenlere seçtikleri kimseleri geri çağırabilme hakkı tanındığı ve bu hak uygulandığı takdirde, gerçekten demokratik ve halkın iradesini gerçekten temsil eden bir organ sayılabilir.» (Bütün Eserleri, c. 35 s. 106).

Sosyalist demokrasinin diğer bir karakteristik çizgisini belirten devlet iktidarının birliği prensipi, temsil organlarının kanun-kural getirme (yasama) ve yürütme-düzenleme eyleminin bağdaştırılmasını gerektirmektedir. Anayasada bu bağdaşmayı garantileyen hükümler vardır. Devlet egemenliğinin en yüksek organı olan Halk Meclisinin rolü artırılmaktadır. Halk

(1) Savet: Bulgarcaya özgü terim; sovyet, şûra, konsey karşılığı.

Meclisinin esas ödevi, Anayasada belirtildiği gibi, gelişmemizin ana problemlerini görüşmek, kanunlar kabul etmek, iç ve dış politikanın yüksek yönetimini sağlamak ve aldığı kararların yerine getirilmesini kontrol etmektir. Bu fonksiyon onu «çalışan kurum» haline, toplumsal gelişmenin plânlı yönetiminin örgütçüsü haline getirir. Bizim Halk Meclisimiz yalnız yaşama işlemleri yapan parlâmentolar tipinden bir kurum değil, onlardan prensip bakımından ayrılan, yasama ve yürütme fonksiyonlarını bağdaştırarak memleketin yüksek yönetimini gerçekleştiren bir organdır.

Önemli anayasal kararlardan biri de, yönetim sisteminde yeni bir organ olarak BHC Devlet Konseyi'nin meydana getirilmesidir. Fonksiyonları nispeten daha sınırlı olan şimdiye kadarki Halk Meclisi Prezidyumu'ndan farklı olarak, Devlet Konseyi, iktidarın daimi eylem halinde bulunan en yüksek organıdır. Halk Meclisinin toplantı dönemleri arasında memleketin iç ve dış politikasının genel yönetimini Devlet Konseyi gerçekleştirmekte, kararlar alınmasını ve yerine getirilmesini bağdaştırarak, gelişme stratejisini devlet açısından hazırlayıp saptamaktadır. Özellikle Halk Meclisinin toplantı dönemleri arasında bütün devlet makinesinin işleyişinde birlik sağlayan ve diğer devlet organlarının çalışmalarını kontrol eden Devlet Konseyi, eylemleri bakımından Halk Meclisine karşı sorumludur.

Devlet Konseyinin yürütme-düzenleme fonksiyonlarına sahip olması, devlet iktidarının yüksek yürütme ve düzenleme organı sıfatıyla Bakanlar Kurulu'nun önemini azaltmaz. Devlet Konseyi, devletin iç ve dış politikasının uygulanmasını örgütlerir. Bakanlar Kurulu Halk Meclisinin yönetim ve kontrolü altında çalışır; en yüksek temsil organına, onun toplantı dönemleri arasında da Devlet Konseyi'ne bağlıdır.

Halk savetlerinin karakteri ve eylemi de, devlet egemenliği temsil organlarının demokratik özlüğünü yansıtmaktadır. Halk savetleri, halka en yakın mahalli iktidar organlarıdır; doğrudan doğruya emekçiler tarafından seçilir ve eylemleri hakkında onlara hesap verirler. Yeni anayasa, mahalli temsil kurumlarını halkın öz yönetimi organları olarak belirlemede, bunların, halkın girişimine ve yönetime geniş ölçüde katılına dayandıklarını ve politik, sendikal ve diğer toplumsal örgütlerle sıkı bir işbirliği halinde çalıştıklarını işaret etmektedir. Anayasa, halk savetlerini, kendi yetkileri çerçevesinde yalnız kararlar almakla kalmayıp, aynı zamanda ekonomik ve sosyal-kültürel kuruculuğu fiilen yönetmekle görevli «çalışan kurumlar» saymaktadır. Tüm devlet çıkarlarıyla mahalli çıkarları, işkolu ve bölge plânlamasını bağdaştırmak, bunlara ilişkin bölgesel birimlerin topyekûn gelişmesini sağlamak halk savetlerinin görevidir.

Bizim halk savetlerimiz, burjuva memleketlerindeki sözümona «mahalli yönetim» organlarından tamamen ayrıdır. Burjuva «mahalli yönetim» organlarının en gelişmişleri bile, daha ziyade belediye hizmetleri çerçevesine giren sorunlarla uğraşır. Birçok burjuva memleketinde, şu veya bu

taşıra merkezinde sosyal hayatın esas problemleri bu «mahalli yönetim» organları tarafından değil, merkez idarece atanan ve seçimle kurulmuş mahalli daireleri de kontrol eden temsilciler-genel valiler, âmirler vb.- tarafından çözülmektedir.

Sosyalizmde temsili demokrasi kuruluşu demokratik santralizm prensibine dayanır. Sosyalizmi eleştiren burjuva ideologları, bu prensibe, kapitalist devlet için karakteristik olan bürokratik santralizm çizgilerini de maletmeye çalışırlar. Sosyalizmde merkezci ve demokratik esasın diyalektik bir birlik içinde bulunduğunu, merkezcilik esasının başlıca özelliğinin onun demokratik karakterinden ibaret olduğu gerçeğini itiraf etmek elbette burjuva ideologlarının işlerine gelmez. Zira demokratik santralizm yığınların en geniş inisiyatifini, genel devlet organları tarafından dile getirilen irade birliğiyle bağdaştırır. Yönetimde somut mahalli koşulların gözönüne alınmasına, maddi ve mânevi kaynakların bütünüyle hizmete koşulmasına, mahalli örgütlerin girişim ve başlıbaşına eylem aktivitesinin teşvik edilmesine imkân verir. Olgun sosyalist toplum kuruluşu döneminde, memleket yönetimine gittikçe daha geniş halk tabakaları katılacakları ve bütün devlet örgütü yetkinleşeceği için, demokratik santralizm gerek muhteva, gerekse biçim bakımından zenginleşecektir.

Memleketimizde temsili demokrasinin gelişmesi boyunca, dalaysız demokrasi, yani önemli problemlerin çözümüne halkın doğrudan doğruya (referandum, önemli devlet işlemleriyle ilgili tasarıların bütün halkça görüşülmesi, halk savetlerinin açık toplantı dönemleri, seçmenlerin kendi halkvekillerinden isteklerde bulunmaları v.s. gibi biçimlerde) katılması da gitgide daha geniş ölçüde uygulanmaktadır. Dalaysız demokrasi, emekçileri devlet işlerinin çözümüne çekmenin önemli bir aracıdır. Bizim bu alanda belirli bir tecrübe ve geleneğimiz vardır. Örneğin, 1946'da bütün halk çapında bir referandumla krallık müessesesi ortadan kaldırılmış ve halk cumhuriyeti ilân edilmiştir. 1971 yılındaysa, yeni anayasa tasarısı ilkönce bütün halkça görüşülmüş ve bundan sonra da bir referandumla kabul edilmiştir. Memleketin gelişmesini öngören beşyıllık plânlarla ilgili en önemli yasama işlemlerinin ve direktiflerin tasarıları hakkında da peşin görüşmelerle bütün halkın fikri alınmaktadır. Bunun en yeni örneği de, altıncı beşyıllık (1971-75) plân direktifleri tasarısının bütün halkça görüşülmüş olmasıdır.

Yeni anayasa, gerek tüm devlet ölçüsünde, gerekse mahalli ölçüde, çeşitli dalaysız demokrasi biçimleri öngörüyor. Hangi sorunlarda referandumla başvurulacağını, hangi yasama işlemleri tasarılarının bütün halkça görüşülmeye sunulacağını Halk Meclisi belirlemektedir. Halk savetlerinde de kendi yetkileri çerçevesinde buna benzer haklar tanınmaktadır.

Sosyalist demokrasinin esas gelişme yönlerinden biride, sosyal yönetim sisteminde toplumsal örgütlerin oynadıkları rolün durmadan arttırılmasıdır. Anayasaya, bunların toplumun politik örgütündeki yerini ve rolünü belir-

liyen özel hükümler konulmuştur Demokratik halk egemenliğinin geniş sosyal dayanağı olan bu örgütler devlet organlarına yardım etmekte, kendilerine verilen devlet fonksiyonlarını kendi metotlarıyla yerine getirmektedirler. En önemli toplumsal örgütlere tanınan kanun teklif etme hakkı, bizim pratiğimizin yeni bir özelliğidir. Anayasa, Vatan Cephesi Milli Şûrası'na, Sendika Birlikleri Merkez Şûrası'na, Dimitroffçu Komünist Gençlik Birliği Merkez Komitesi'ne ve Merkez Kooperatif Birliği Cumhuriyet Şûrası'na, kendi eylemleriyle ilgili olarak kanun teklif etme hakkının tanındığını belirtmektedir. Anayasada, işçi sınıfı ile emekçi köylülerin ve halk aydınlarının birliğini temsil eden, halk egemenliğinin dayanağı, emekçilerin memleket yönetimine çekilmesi için yurtseverlik ve komünist eğitimi okulu olan en yığinsal toplumsal-politik örgüt sifatiyle Vatan Cephesi üzerinde büyük bir dikkatle durulmaktadır.

Toplumsal hayatın şu veya bu alanında yönetim organları kurulurken, bunları devlet-toplum temeline oturtma uygulamasının anayasaca öngörülmüş olması da, sosyalist devlet ile toplumsal örgütler arasında yeni ilişkilerin bir ifadesidir. İşte artık birkaç yıldan beri, hem devletsel, hem de toplumsal olan iki merkezi yönetim organı – Sanat ve Kültür Komitesi ile Gençlik ve Spor Komitesi başarıyla çalışmaktadırlar. Örneğin, bunlardan birincisi Kültür Kongresi tarafından seçilmekte, başkanı da hükümetin bir üyesi olarak Halk Meclisince tasvip edilmektedir. Yaratıcı aydınların temsilcileri kültür hayatının yönetimine bu komite vasıtasıyla aktif olarak katılmaktadırlar. Bilim adamlarının yakında yapılacak kongresinde seçilmesi öngörülen Bilim, Teknik İlerleme ve Yüksek Öğrenim Komitesi de böyle bir devlet-toplum organı olarak düşünülmektedir.

Ekonomiye gelince, yeni anayasa, emekçi kolektiflerinin iktisat yönetimine katılmaları prensibini takviye etmektedir. Son yıllarda memleketimizde büyük maddi üretim işkollarını kapsıyan Devlet İktisat Birlikleri (DİB) kurulmuştur. Bunlar başlıbaşına hükmi ve iktisadi üniteler olup, demokratik santralizm prensibine dayanılarak meydana getirilmektedir. Devlet İktisat Birlikleri'nin idaresinde tek elden yönetim ile kolektif yönetim usulü bağdaştırılmakta, işlerin yürütülmesine sendika birlikleri, işçi ve memur kolektifleri temsilcileri de celbedilmektedir.

Devlet ve toplum temelinin bağdaştırılması, emekçilerin yönetime geniş ölçüde katılmaları, devletin gelişmesi ve yavaş yavaş bütün halkın devleti haline gelmesi bakımından ve gelecekte de komünist toplumsal özyönetime geçiş koşullarının yaratılması bakımından büyük bir önem taşımaktadır.

Devlet ve toplum çıkarlarının savunulmasında ve sosyalist yasalığın sağlanmasında mahkemeler ve savcılık önemli bir rol oynamaktadır. Bunların örgütlenmesi ve çalışmaları da demokratik prensiplere dayanır. Anayasa, emekçilerin adalet dağıtımına katılmalarını (mahkeme heyeti üyeliği), bütün yargıçların ve mahkeme heyeti üyelerinin seçimle görev

almalarını, yargıçların bağımsızlığını ve sadece kanuna uymaları gereğini, yurttaşların mahkeme önünde eşitliğini, yargılamaların aleni yapılmasını, sanığa savunma hakkı verilmesini öngörmektedir.

BHC'nde sosyal yönetim sistemine yeni anayasayla verilen düzen, bu sistemin bundan böyle de yetkinleştirilmesini ve demokratlaştırılmasını, bu yoldan da gelişmiş sosyalizm kuruluşu sorunlarının çözümü için elverişli koşullar yaratılmasını hedef tutmaktadır.

III.

Kişinin toplumdaki durumu, politik, ekonomik ve kültürel hayata katılma derecesi, yurttaşların temel hakları, ödevleri ve özgürlükleri alanı her anayasanın demokratiklik düzeyinin önemli bir ölçüsüdür.

Kişinin hak ve özgürlüklerini sosyal koşulların, toplumun gelişme karakter ve derecesinin önceden belirlediğini Marksizm-Leninizm bilimsel olarak ispat etmiş, tarih de bunu pratikte doğrulamış bulunuyor. Özel mülkiyetin yerini toplumsal mülkiyetin aldığı sosyalizmde, yurttaşların üretim araçlarıyla ilişki bakımından aynı durumda bulunmaları, onların hukukî durumunun karakteristik çizgisidir. Ve işte bu temel üzerinde herkesin kanun önünde tam eşitliği sağlanmakta, yurttaşlık haklarında milliyet ve ırk mensubiyeti, sosyal köken, din, öğrenim, sosyal durum ve servet durumu gözetimine dayanan imtiyazlara veya sınırlamalara son verilmektedir.

Olgun sosyalizmin kuruluşu döneminde yurttaşların hakları genişlemekte, bunların garantisi de sağlanmaktadır. Anayasayla yurttaşlara, çalışma, dinleme, sosyal yardımdan yararlanma, parasız öğrenim ve sağlık yardımı, memleket yönetimine katılma vb. hakları tanınmaktadır. Erkek ile kadının eşitliği, gençliğin savunulması, emekçi örgütleri kurulması özgürlüğü garantî edilmektedir. Söz, basın, toplantı, miting ve gösteri özgürlükleri, vicdan ve dinsel inanış serbestliği, kişi ve mal dokunulmazlığı v.s. sağlanmaktadır.

Sosyalist devlette yurttaşların hak ve özgürlüklerinin en önemli özelliği bunların reel oluşudur. Her hak, yeni düzenin zaferi gerçeğinden doğan maddî ve politik garantilerle desteklenmektedir. Böylece, devletimiz çalışma hakkını sosyalist ekonomiyi durmadan geliştirmekle garanti etmekte; her yurttaş vasiflarını geliştirme, meslek ve çalışma yeri seçme olanağı vermektedir. Dinlenme hakkı, emek ücretleri azaltılmadan işgünü ve haftası kısaltılarak, yıllık ücretli izin verilerek, klüpler, kültür evleri, dinlenme evleri, sanatoryumlar v.s. örgüsü genişletilerek garantilenmektedir. Yurttaşların hak ve özgürlükleri, aynı zamanda emekçilerin ihtiyaçlarını daha tam gidermek, onları yönetime çekmek ve çıkarlarını savunmak maksadıyla, devlet ve iktisat organlarının sosyalist ekonomiyi plânlama ve geliştirmeyle görevlendirilmeleri suretiyle garanti edilmektedir.

Anayasaca garantilenen hak ve özgürlükler, yeni toplumsal düzenin kapitalist toplum düzenine üstünlüklerini gösteriyor. Burjuva ideologları, sosyalizmin kişiyi bastırdığını, bu düzende her şeyin kolektif için, devlet için yapıldığını, tek kişinin değeri olmadığını iddia ederler. Oysa sosyalizm kişiyi kolektife karşı koymaz, tam tersine, kişiliğin her bakımdan geliştirilmesi için gerekli koşulları yaratır; bu koşullar arasında kişiyi oluşturan sosyal çevre başlıca rolü oynar. Bizim anayasamız, yurttaşlara hayat yollarını serbestçe seçme, yaratıcı emeğin çeşitli alanlarındaki eylemlere, maddi ve mânevi kültürün yaratılmasına bilinçle ve aktif olarak katılma, maddi ve mânevi kültür nimetlerinden yararlanma olanakları vermektedir.

Burjuva memleketlerinde kişi özgürlüğünün hukukan biçimsel alarak tanınması üzerinde sermayenin mutlak ekonomik egemenliği yükselirken ve gericilik vatandaş haklarına saldırıp dururken, sosyalist devlette yurttaşların haklarına ve yasal çıkarlarına en küçük ölçüde zarar verilmesi bile yeni düzenin özlüğüne aykırı düşmektedir. Anayasaca garantilenen kişi hak ve özgürlüklerini titizlikle korumak, devlet organlarının, toplumsal örgütlerin, görevli kişilerin ve bütün yurttaşların ödevidir.

Kişi özgürlüğü elbette «mutlak» olamaz ve belirli sosyal çerçevenin dışında da çıkamaz. Bu özgürlüğün sübjektivizmle, keyfi davranışlarla hiçbir ilişkisi yoktur. Marksistler insanın «tam» ve «sınırsız» özgürlüğü gibi temelsiz ve demagogik şiarlara karşı daima mücadele etmişlerdir. Bu görüş, anarşîye, sorumsuz davranışlara, toplumsal disiplini bozmalara, halkın çıkarlarını ve sosyalizm dâvasını baltalamalara kadar götürür. Özgürlük daima toplum önünde sorumluluğa sıkı sıkıya bağlıdır. Bundan ötürü, anayasamız, gayet doğal olarak, kişinin geniş haklarını garanti ederken, bunların karşılığı olan ödevlerini de belirlemektedir. Her yurttaşın, yeni düzenin dokunulmaz temeli olan toplumsal serveti korumasını ve arttırmasını, topluma yararlı bir iş tutmasını, kanunlara uymasını ve yurdunu savunmasını istemektedir. Anayasa, sosyalist düzene karşı çalışacak örgütler kurulmasına yol vermemekte, anti-demokratik ideolojiler, harp kışkırtıcılığı vb. propagandasını da yasak etmektedir.

Yeni anayasanın saptadığı kişi hukuku statüsü, partimizin çalışan insana gösterdiği ilgi ve dikkatin parlak bir belirtisi olan bu temel kanunun köklü demokratizmini ve derin hümanizmini dile getirmektedir.

★

BHC yeni anayasası, sosyalist demokraside sadece ulaşılan düzeyi yanıtsıtmakla kalmıyor, bu demokrasiyi bundan böyle yetkinleştirme perspektiflerini de tesbit ediyor. Zira devlet, olgun sosyalist toplum kuruculuğu aşamasında sosyal yönetim sisteminin merkezinde yer almaya devam etmekte, devlet eliyle yönetim sosyalist demokrasinin başlıca alanı olmaktadır. Bu devlet, sosyal temelini durmadan genişleterek, toplumun sosyal-

sınıfsal birliğini gitgide daha tam ve etraflı biçimde belirten bir örgüt olarak gelişecektir. Sosyalist devletin geniş sosyal temeli, emekçilerin yönetime kesinlikle katılmaları, geleceğin komünist toplumsal özyönetimini oluşturma neshel tabanı hizmetini görecektir.

1971 anayasası, BKP programının birçok hükümlerini somutlaştırıyor. Bunlar, temsil organları sistemini daha da yetkinleştirmeye ve toplum hayatının en önemli sorunlarının çözümünde bu organların rolünü arttırmaya; seçim sistemini yetkinleştirmeye ve emekçilerle seçtikleri temsilciler arasındaki ilişkileri daha da sağlamlaştırmaya; temsil organlarını, kararlar alınmasıyla bunların hayata geçirilmesini bağdaştırabilir nitelikte «çalışan kurumlar» olarak geliştirmeye; emekçilerin devlet ve iktisat yönetimi günlük işlerine daha geniş ölçüde katılmalarını sağlamaya ve dolaysız demokrasinin çeşitli biçimlerini geliştirmeye; sosyal yönetimde toplumsal örgütlerin rolünü bundan böyle de arttırmaya ilişkin hükümlerdir.

Sosyalist demokrasinin gelişmesi nesnel bir süreçtir. Fakat bu süreç otomatik biçimde yürümez; Bulgaristan Komünist Partisi tarafından olgun sosyalizm kuruluşu aşamasında toplumun gelişmesi yasallıklarına uygunlukla bilinçli olarak yönetilir. Bunun içindir ki, sosyal yönetimde partinin önderlik rolünün durmadan güçlendirilmesi, Marksist-Leninist teorinin zenginleştirilmesi ve geliştirilmesi, yığınların toplumsal-politik bilinç ve bütün toplumun örgütlülük düzeyinin yükseltilmesi gereklidir.

Yeni anayasa, komünist ideallerin tam zaferi uğrunda emekçilerin yürüttükleri mücadelede, onların kuvvet ve kabiliyetlerini seferber etmenin önemli hukukî temelidir. BKP MK Birinci Sekreteri ve BHC Devlet Konseyi Başkanı Todor Jivkof yoldaş, yeni anayasanın ilânı münasebetiyle yapılan Halk Meclisi törenli toplantısında şunları söyledi: «Halkın fedakârlıklarla dolu çalışmaları, memleketimizde gelişmiş sosyalist toplumun kurulması, mevcut hak ve özgürlüklerden gitgide daha tam bir biçimde yararlanma olanağı veren yeni yeni koşullar ve garantiler, halkımızın tedricen zaruretler âleminden özgürlükler âlemine, komünizme geçmesi için gerekli esasları yaratmaktadır.»

Toprak reformları tecrübesi

Köklü toprak reformları problemi, devrimci hareketin karşılaştığı en önemli sorunlar arasındadır. Bu problem her şeyden önce, sayıca milyonları aşan köylü yığınlarının proletaryanın dâvasına katılmasını sağlamak bakımından önemlidir. Halkın ezici çoğunluğunun köylülerden oluştuğu eski sömürge alanı Doğu memleketlerinde bu problem bilhassa büyük ölçüler alır.

V. İ. Lenin'in hazırladığı köyü sosyalist yenileştirme plânı Sovyetler Birliği Komünist Partisi tarafından başarıyla uygulandı. SSCB tecrübesi, hele onun Orta Asya Cumhuriyetleri tecrübesi, devrimci demokrasi teorisyen ve pratisyenlerinin belirttikleri gibi, az gelişmiş memleketlerde ön plânda gelen problemlerin çözümü üzerinde büyük bir etki yapmaktadır.

Geçenlerde, Frunze'de, Orta Asya ve Kazakistan Sovyet Cumhuriyetlerinin tarımsal dönüşümler tecrübesinin incelendiği uluslararası bir seminer düzenlendi. Seminerde, Kırgızistan Komünist Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri T. Usubalief bu tecrübenin geniş bir tahlilini yaptı. Seminere katılanlar, toprak probleminin çözümünde, değişik coğrafi ve sosyal-ekonomik koşullardan başka, programa ilişkin veya politik karakterli ayrımlara da bağlı olan tecrübeyi yansıtan konuşmalar yaptılar.

Aşağıdaki yazıda, T. Usubalief yoldaşın bu tecrübeyi nasıl tahlil ettiğini okuyacaksınız.

KAPITALİZMI ATLIYARAK SOSYALİZME GEÇİŞ

TURDAKUN USUBALİEF

I.

Son on yıl içinde ulusal kurtuluş hareketinde sömürgecilik boyunduruğunun yokedilmesinden her türlü sosyal ezgiye karşı mücadeleye kadar – büyük bir değişme kendini göstermektedir. Devrimci yenilemenin en önemli şartı toprak ve köylü sorununun doğru biçimde çözümüdür. Yeryüzünün iki milyarlık köylü nüfusunun birbuçuk milyardan fazlası Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkeleri köylülerinden oluşmaktadır. Komünist ve İşçi Partilerinin 1969 Yılı Uluslararası Danışma Toplantısında L. İ. Brejnev şöyle diyordu: «Bugün Asya ve Afrikada devrimci sürecin ana sorunu, bu kıtalarda nüfusun çoğunluğunu oluşturan köylülerin ne gibi bir tutum alacakları sorunudur.»

Asya ve Afrikanın kurtuluşlarına kavuşmuş memleketleri ile devrimden önceki Orta Asya ve Kazakistan arasında sosyal-ekonomik yapı ve toprak ilişkileri bakımından bir hayli benzerlikler vardır. Bundan ötürü, az gelişmiş memleketlerin şimdi karşılaştıkları birçok problemi vaktiyle çözmüş

olan Sovyet Doğu Cumhuriyetleri tecrübesinin, bu memleketler için epeyce ilginç olması gerekir.

Oktober Devrimi eski Çarlık Rusyası halklarının hayatında bir dönüm noktası oldu. Devrim, bu halkların bir çoğunu, kapitalist gelişme aşamasını atlayarak feodal ilişkilerden doğrudan doğruya sosyalizme geçme yoluna çıkardı.

Kapitalizm öncesi sosyal-ekonomik ilişkilerin egemenliği, Orta Asya ve Kazahistanda, köylülerin sayıca en büyük ve bir dereceye kadar çözümleyici bir sosyal kuvvet meydana getirdikleri bir sınıfsal yapının yerleşmesine yol açtı. Bu durum, sözü geçen bölgelerde genel demokratik dönüşümlerin yönlerini ve ölçülerini, komünist partilerin izledikleri politikanın özgüllüğünü belirliyordu. Her millete, onun gelişme düzeyine ve özelliklerine uygun bir somut yaklaşım biçimi bulmak zorunluğu vardı; feodallere ve burjuva elemanlarına karşı mücadelede halkın emekçi tabakalarıyla bağ kurma biçimlerinin belirlenmesi, onların Rus emekçileriyle sınıksız ittifakının sağlanması gerekiyordu. V. İ. Lenin şöyle diyor: «Biz, sınıksız birlik ve ittifak politikamıza sistemli olarak devam etmek suretiyle, Doğu halkları konusunda daha büyük bir başarıya ulaşacağımıza inanıyoruz . . .» (Bütün Eserleri, c. 40, s. 99).

Parti, V. İ. Lenin'in yönetimi altında, bu sorunların çözümünün teorik esaslarını ve yürünecek uygulama çizgisini tesbit etti. Köylülerin, psikolojileri bakımından yalnız emekçiler olmakla kalmayıp, aynı zamanda küçük mülk sahipleri olduklarını ve onların sosyalist prensipleri kabule tedrici tedbirlerle hazırlanmaları gerektiğini belirten Lenin, Sovyet Rusyanın uc bölgelerinde uygulanacak taktiğe başka bir biçim vermek, ulusal özellikleri gözönünde bulundurmamak istiyordu. Doğu komünist örgütlerinin Genel Rusya II. Kongresi'ne (1919) sunduğu raporda, Doğu'nun çokluk ortaçağ koşulları içinde yaşayan ve sömürülen emekçi yığınlarıyla işçi sınıfının ittifak kurması için en eylemsel ve etkin biçimlerin bulunması gereğine işaret ediyordu. İşte böyle bir yeni biçim olarak, Orta Asya ve Kazahistan'da, geçiş dönemine özgü halk egemenliği organları sıfatiyle, köylü sovyetleri meydana getirildi. Bu sovyetlere, o zamanlar henüz sayıca az olan aydınların temsilcileri de girdiler.

Sovyet egemenliğinin köylülerle doğru biçimde ilişkiler kurabilmesi için ulusal sorunun çözümü şarttı. Orta Asya ve Kazahistan halkları, geçmişte Çarlık ve Rus burjuvazisi tarafından gaddar bir ezgiye tabi tutulmuşlardı. Çarlık hükümeti, onların ulusça sağlanmalarını sürecini durdurmak, bilinçlenmelerindeki gelişmeyi baltalamak, bu suretle de kurtuluş hareketinin gelişmesini güçleştirmek istiyordu. Bu maksatla, Özbekler, Tacikler, Türkmenler, Kırgızlar ve Kazahların oturdukları yöreler, etnik sınıf ve ulusal çıkar gözetilmeden yenibaştan çizilmiş olan çeşitli politik-yönetimsel bölgelere katılmıştı.

Emekçilerin sınıfsal birliği temeline dayanan Leninci politika, ulusların proletarya enternasyonalizmi ve eşitlik temeli üzerinde sağlamlaşmalarını ve yaklaşımlarını gözetiyordu. Bu da ensonu SSCB'nin meydana getirilmesiyle sonuçlandı. Daha Sovyet egemenliğinin ilk yıllarında, iç ve dış karşı-devrim kuvvetleriyle mücadelenin o alabildiğine güç koşulları içinde, prensip bakımından yeni bir ulusal politikanın uygulanmasına ilişkin bir tecrübe birikimi de başlamış bulunuyordu. Bu politika, zulmün sosyal-ekonomik köklerinin kazınmasını, ulusal güvensizlik ve düşmanlık duygularını doğuran esas sebeplerin ortadan kaldırılmasını hedef tutuyordu. Ayrılma eğilimleri bu temel üzerinde yavaş yavaş bertaraf ediliyor ve kurtulmuş halkların birleşme istekleri durmadan artıyordu.

II.

Orta Asya ve Kazahistanda çağdaş cumhuriyetlerin topraklarında yeni iktidarın birincil önemde ilk ekonomik ve sosyal-politik ödevi, sömürgeci ve feodal-pomeşçik toprak mülkiyetini ortadan kaldırmaya yönelik bir toprak reformu yapmaktı. V. İ. Lenin şöyle diyordu: «Toprak sorunu, halkın büyük çoğunluğunun – köylü ahalinin – yaşamına bir düzen verme sorunu, bizim için temel sorundur.» (Bütün Eserleri, c. 45 s. 248).

Lenin'in ünlü Toprak Buyruktusu tarımsal dönüşümlere temel oldu. Bu buyruktuyla, bütün memlekette özel toprak mülkiyeti kaldırıldı, toprak tüm halkın malı haline getirildi. Köy ekonomisinde başlıca üretim araçlarının kamulaştırılması, pomeşçikler ve bey'ler ⁽¹⁾ egemenliğinin ekonomik temelini sarsıyor, sosyalizme geçmeye elverişli şartları yaratıyordu. Bundan başka, kurak iklimli Orta Asya'da imtiyazlı feodal-bey zümresinin su üzerinde söz sahibi olduğu koşullarda, su sorununun ayrıca büyük bir önemi vardı.

Toprak Buyruktusu'nun prensipleri, Orta Asya koşulları gözönünde bulundurularak 1918'de çıkarılan kanun ve kararnamelerle somutlaştırılmıştı. Fakat bunların uygulanmasında büyük güçlüklerle karşılaşılıyordu. Orta Asyada, bilgili ve devrime içtenlikle bağlı kadro yetersizliği Rusya merkezindekinden çok daha şiddetle hissediliyordu. Mahalli organlarda gericiler, feodal-bey unsurları hâkim durumdaydılar. Köylü yığınlarının, özellikle göçebe-hayvancılardan politik ve sosyal bakımdan topyekûn geri kalmış olmaları, onlar üzerinde müslüman din adamlarının, cemaat ileri gelenlerinin, emirlerin kuvvetli etkilerinin devam etmesini kolaylaştırıyordu. Orta Asyadaki politik durum ve koşullar içinde (Vatandaş Harbî'nin amansızlığı, Basmacılar'ın ⁽²⁾ Sovyet egemenliğine karşı silâhlı

(1) Bey'ler: Orta Asya ve Kazahistanda, köy cemaatinin köylülük ile küçük derebeylik çizgilerini kişiliğinde birleştiren üst tabakası.

(2) Basmacılar: Orta Asyada 1917–26 yıllarındaki karşı-devrimci milliyetçi silâhlı harekete katılanlar.

savaşları, toprak ağalarının direnişleri vb.) toprak-su sorunlarının çözümünde çok enerjik davranılmasını gerektiriyordu.

Parti X. Kongresinin ulusal soruna değgin ve hemen yerine getirilmesi gereken ilk ödevlerle ilgili kararında, «merkez Rusyada alınan ve yalnız daha ileri bir iktisadi gelişme aşamasına göre düşünülmüş olan tedbirlerin Doğu uc bölgelerine mekanik olarak aynen aktarılmasından kaçınılması gerektiği» («SBKP-Karar suretleri ve kararlar», I. Bölüm, s. 561) belirtiliyordu. Orta Asya ve Kazahistanda sözkonusu feodal ve yarı-feodal ilişkilerin ortadan kaldırılması on yıl süren aşamalı çalışmalarla başarılabildi.

Birinci aşamada (1918–20), büyük beylerin, milli idare memurlarının ve Rus kapitalistlerinin sahip oldukları topraklara ve işletmelere el konuldu. Fakat yukarıda sözü geçen koşulların zoruyla ve aynı zamanda Sovyet egemenliğine düşman unsurların devlet katlarında hâlâ tutunmakta olmaları yüzünden reform uygulamasında el konulmuş olan birçok toprakların sonradan tekrar eski sahiplerinin ellerine geçtiği görüldü. Artık toprak reformu uygulamasında başarının, yalnız devlet egemenliğinin karakterine değil, aynı zamanda idare mekanizmasının bu yolda alınan kararları hayata geçirmekte göstereceği kabiliyete bağlı olduğu apaçık anlaşıyordu. Bizim tecrübemiz ve uluslararası tecrübe, pomeşçik ve ağa unsurları marazından arınmamış devlet makinesinin köklü bir toprak reformu yapamayacağını göstermekteydi.

Tarımsal dönüşümlerde ikinci aşama, 1920 yılında, Vatandaş Harbi'nin bitmesinden sonra başladı. Bu dönüşümlerin ana hedefi, sömürgecilik biçimi toprak mülkiyeti kalıntılarının yok edilmesi, topraktan yararlanmada yerleşik ve göçebe emekçi köylülerin birleştirilmesiydi. Bu alanda devam etmekte olan eşitsizlik köy ekonomisinin gelişmesini köstekliyor, karşılıklı ulusal ilişkileri daha karmaşık hale getiriyordu. 1921 yılında, Türkistan (!) yerli ahalisiyle ilişkiler bakımından büyük Rus şovinizmine sapılması tehlikesine karşı bir uyarıda bulunan. V. İ. Lenin şunları yazıyordu: «... güven kazanmak ... hem de bir daha yitirmemek üzere kazanmak, bizim emperyalist olmadığımızı, bu yönde *hiçbir sapmaya* göz yummayacağımızı *ispat etmek* ... bu bizim dünya ölçüsünde, evet, abartmasız olarak bütün dünya ölçüsünde sorunumuzdur. Bu konuda alabildiğine titiz davranmalıyız. Bu ergeç Hindistana, Doğuya da yansıyacaktır; bu işin şakası yoktur, bu hususta bin kere dikkatli ve ihtiyatlı olmalıyız.» (Bütün Eserleri, c. 53 s. 190).

Türkistan Sovyetleri IX. Kongresi bütün toprakların ve suların devlet mülkiyetine geçirildiğini ilân ederek, toprak ve su alım-satımını ve kiralanmasını yasakladı, toprak-su reformunun nasıl uygulanacağını belirledi. Tesbit edilen ölçülerin üstündeki fazla toprakların müsadere edilmesi ve

(!) Türkistan: Orta Asyada bir büyük bölge. Ekim Devrimi'nden sonra Türkistan Özerk SSC'ni (1918), Buhara ve Horezm Sovyet Halk Cumhuriyetleri'ni (1920) kapsıyordu.

sırasıyla bunları işliyen kiracı-yarıcılara, sonra ırgatlara, daha sonra da az topraklı köylülere dağıtılması öngörülüyordu. Bu arada devlet çiftlikleri ve kolektif işletmeler kurulmak üzere de bir miktar toprak ayrılıyordu.

1917–25 yıllarında Türkistan'da, Buhara'da ve Hiva'da, emirlerin, beylerin ve eski büyük memurların ellerindeki bütün topraklara, ayrıca islâm cemaatine ait vakıf toprakların bir kısmına el konuldu ve bunlar temelli olarak köylülere verildi. Bu tedbir emekçi köylü yığınlarının durumunda hissedilir bir iyileşme yarattı. Fakat henüz ne köylülerin esas kısmı arasındaki toprak ve mülk yetersizliğinin ve yokluğunun, ne de genellikle köydeki çeşitli feodal, tefeci ve yarı-kapitalist sömürü biçimlerinin tamamıyla kökü kazınabilmişti.

Bu sorunlar da, tarımsal dönüşümlerin üçüncü aşaması olan 1925–29 yılları döneminde, yani ulusal-devletsel ayrılmalardan ve Sovyetler Birliği çerçevesinde Kazahların, Kırgızların, Karakalpakların, Taciklerin, Türkmenlerin ve Özbeklerin ulusal cumhuriyetlerinin kurulmasından sonra kesinlikle çözüldü. Bizim çok uluslu memleketimizde toprak reformu ulusal sorunun demokratik çözümüyle doğrudan doğruya bağlıydı. Bu sorunun çözümü de, bilindiği gibi, toprak mülkiyetinde ve tarımda sömürgecilik ve feodalizm kalıntılarıyla amansız bir mücadele gerektiriyordu.

III.

Toprak reformu, toprak haklarının tesbitiyle ve kadastroyla bağlı etraflı bir hazırlığa dayanılarak uygulanıyordu. Bu işleri özel bir demokratik müessese yürütüyordu. Köylerde özel olarak toprak-su komisyonları kurulmuştu. Bu komisyonlara, parti ve sovyet temsilci ve uzmanlarından başka, köy ahalisi tarafından seçilen köylü temsilcileri de zorunlu olarak giriyorlardı. Komisyonlar emekçilerle daimi ve dolaysız bir temas halinde çalıştılar. Bu çaba, daha önce idare organlarıncı işlenen hataların düzeltilmesine, derebeyleri, tefeci tüccarlar ve beyler tarafından komisyonlardan gizlenen toprakların meydana çıkarılmasına yardım ediyordu.

Toprak reformunu sadece basit bir yönetsel eyleme indirmenin doğru olmayacağı söz götürmez. Reformun başarılı olmasının en önemli şartı köylülerin politik aktifliğidir. Orta Asyanın birçok bölgesinde reform ancak 1928–29 yıllarında, yani Ekim Devrimi'nden 12 yıl sonra tamamlanabildi. Çünkü köylü yığınının politik bilinci ancak o zaman gereken düzeye çıkarılabildi. Köyde yeni sosyal-psikolojik iklimin yaratılmasında, o zamanlar meydana getirilen ve az topraklıları, topraksızları, orta hallilerin önde gelenlerini birleştiren köy yoksullarının sınıfsal örgütleri büyük bir rol oynadılar. Bunlar toprak reformunun hazırlığına ve uygulanmasına aktif olarak katıldılar: Köy sovyetlerini takviye ettiler, toprak hukukunun korunmasına yardımda bulundular, emek kolektiflerine iktisadi yardımı örgütlediler, ağaların toprak imtiyazlarına son verdiler, el konulan toprakların

yeniden dağıtılmasını sağladılar. Yoksulların «eylem grupları» da yığınları uyarmakla bu alanda önemli bir hizmette bulundular. Reform geniş bir ajitasyon kampanyasından sonra başlıyor ve bu kampanyayla birlikte yürütülüyordu.

Reformun esas hükümleri önce köy parti komitesi ve diğer toplumsal örgütleri tarafından ve aynı zamanda bölgesel köy konferanslarında ve köy genel toplantılarında görüşülüyordu. Köylülere, reformun ana prensiplerini, uygulanma tekniğini düşünüp görüşmeleri, istedikleri düzeltmeleri yapmaları ve tekliflerde bulunmaları için yeteri kadar vakit bırakılıyordu. Bütün bunlar geniş bir demokrasi ve açıklık koşulları içinde yapılıyordu. Köylülerin mülk durumları hakkında alınan bilgiler genel toplantıda hepsinin katılmasıyla yoklanıyordu. Bundan ötürü, parti ve devlet organları, köylü yığınlarının ruh halini gayet iyi biliyor, bunu gözönünde tutarak onlara etki yapmak olanağına sahip bulunuyorlardı.

Parti, reform uygulaması boyunca, toplumun gelişmesinde henüz oluşmamış bazı aşamaları atlamak gibi, Sovyet Doğusu halklarının tarihsel geçmişlerinin özelliklerini, onların ekonomi ve kültürlerinin özel çizgilerini hiçe saymak gibi aşırı sol eğilimleri tam vaktinde aldığı tedbirlerle önledi. Parti bu tedbirlerde, V. İ. Lenin'in, büyük köy işletmelerini müsadere etmenin bile, eğer bunların kamulaştırılması için maddi ve sosyal koşullar henüz meydana gelmiş değilse, zafere ulaşmış bulunan proletaryanın doğrudan doğruya ödevi olamayacağı hakkında yönergesini kılavuz ediniyordu. (Bak: c. 41 s. 175).

Bir yandan da sağcı milliyetçi akıma karşı direnç gösterilmesi gerekiyordu. Bu akımın temsilcileri «ulusal özgürlük»ün korunması bahanesini ileri sürerek, sosyalizm kuruculuğu genel kanunlarını tanımak istemiyor, kapitalizme kadarki toplumsal düzenlerde sömürücü unsurların varlığını inkâr ediyor ve emekçilerin çıkarlarının sözümona bir «ulusal çıkar»da eritilmiş olduğunu iddia ediyorlardı.

Bizim tecrübemiz, gerçekten feodal-pomeşçik toprak mülkiyetini tamamen ortadan kaldırmaya yönelik toprak reformunun, «sınıf barışı» temeli ve «hem kurt doysun, hem kuzu bütün kalsın» prensibi üzerinde değil, ancak emekçi köylülerin derebeylere karşı mücadelesinin devrimci parti yönetimi altında geliştirilmesi temeli üzerinde mümkün olabileceğini gösterdi.

1925–29 yıllarında gerçekleştirilen toprak reformu sonucunda, Orta Asya ve Kazakistan Cumhuriyetlerinde feodal-pomeşçik ve kapitalistlerin, sömürgecilik ve derebeylik idaresi eski memurlarının, köy ve şehir tüccarlarının, tefecilerin toprak mülkiyeti tamamen ortadan kaldırıldı, beylerin ve ağaların toprak mülkiyeti de bir hayli sınırlandı. Yoksul köylülerin bir bölümü orta halli köylüler oldular; eski yarıcıların ve ırgatların çoğu da belirli miktarda toprak sahibi olarak kendi başlarına çiftçilik yapabilecek duruma geldiler.

Bu sosyal devrim, Doğu köyündeki bin yıllık feodalizm sistemini yıktı ve yoksulların sömürülmesi olanaklarını esaslı biçimde sınırladı. Tarımsal dönüşümler köylülerin önemli bir kısmının maddi durumunu iyileştirdi ve köy ortamında istihdam genel düzeyinin yükseltilmesine yardım etti. Yıkıma uğrayan köylülerin şehirlere göç etmeleri süreci de daha başlangıcında durdurulmuş oldu.

IV.

Toprağın yeniden dağıtılması toprak reformunun temeli sayılsa da, köydeki dönüşümlerde sadece bununla yetinilemezdi. Orta Asya ve Kazakistan'da, Sovyet egemenliğinin kurulmasından itibaren, parti ve sovyet organları tarım işletmelerini ekonomik bakımdan sağlamlaştırma çabalarına koyuldular.

Bunun önemli koşullarından biri de tüccar-tefecî sermayesinin ortadan kaldırılmasıydı. Toprak reformunun ilk adımları bu sermayenin birikimini sağlayan kaynakların kurutulmasını hedef tutuyordu. Bundan ötürü, özel tarım kredisi tedricen mevzilerinden itilerek, yerini devlet ve kooperatif kredisi aldı. Para ve ayniyat (tohum, iş hayvanı, âlet vb.) kredileri kişisel veya kolektif işletmelere veriliyordu. Bununla beraber, kredilerin tepedeki varlıklılar yararına ve yoksulların zararına kullanılması olanağını ortadan kaldıran sınıfsal prensibe göre hareket ediliyordu. Mal sürümü alanından özel aracı ve tecfeci çıkarmak amacıyla, şehir ile köy arasında dolaysız alım-satım usulü uygulanıyordu. Buna göre hazırlanmış devlet örgütleri, tarım ürünleri karşılığında sanayi malları ve tarım makine ve âletleri tahsis işini düzenliyorlardı. Bu örgütler devlet ile emekçi köylüler arasında sosyalist ilişkilerin üstünlüğünü pratik olarak ispat ediyorlardı.

Devlet ile emekçi köylüler arasında ekonomik bağlantı mukavelerle de gerçekleştiriliyordu. Satınalma anlaşmalarında, karakteri itibarıyla köylülerin elbirliği yapmalarını gerektiren (işlenir arazi miktarının artırılması, sulama sistemlerinin iyileştirilmesi vb.) tedbirler de tesbit ediliyor ve bu da tarımda kolektif çalışma gereğinin kavranmasına yardım ediyordu. Mal tedarikiyle uğraşan devlet organları tarım işletmeleriyle anlaşma imzalamakla, köy ekonomisinin plânlı gelişme raylarına oturtulmasına katkıda bulunuyor ve pazar üzerinde de ayarlayıcı bir etki yapıyorlardı.

Vergi politikası da tarım işletmelerinin sağlamlaşmasına hizmet ediyordu. Sömürücü unsurlardan daha çok vergi alınıyor, böylelikle bunların sınırlanmaları ve eylem alanından tedricen çıkarılmaları sağlanıyordu. Öte yandan kolektif işletmelere azami imtiyazlar tanınıyordu.

Toprak reformu, ücretli emekten ve yarıcıların işgücünden sistemli olarak faydalanan işletmeleri tamamen ortadan kaldırma olanaklarının henüz meydana gelmediği koşullar içinde uygulanıyordu. Özbekistanda, reformdan sonra yapılan etraflı bir araştırmanın verileri, 100 binden fazla yarıcı

ve ırgat bulunduğunu gösteriyordu. Bundan başka, bütün işletmelerin, yarısından fazlası küçük ve parça-buçuk, dolayısıyla da etkisiz şeylerdi. Öyle ki, Özbekistanın dört bölgesinde köy işletmelerinin % 68'inin ya hiç iş hayvanı yaktı veya bunlar sadece birer hayvana sahiptiler ve bu yüzden de bağımsız olamıyorlardı. Bu durumda, Orta Asya ve Kazakistanın ekonomik bakımdan hızla kalkınmasını sağlayabilecek bir köy işletmeleri sistemi yaratılması birincil önemde bir hedef alıyordu. Bu hedefe de ancak toprak-tarım ilişkilerini sosyalistçe yenibaştan kurmak, köylüleri üretim kooperatiflerinde gönüllü olarak birleştirmek suretiyle ulaşılabilirdi.

Devrimimizin henüz başlangıcında, 1919 yılında, V.İ. Lenin, sosyalizm kuruluşu sorunlarının süratle ve kolayca çözümleneceği gibi hayallere kapılmaktan titizlikle kaçınıyordu. O şöyle diyordu: «Devrim tecrübesi gösteriyor ki, yönetim biçimlerinin değiştirilmesi pek de zor değildir, devrimin başarıyla gelişmesi halinde pomeşçik ve sermayeciler egemen sınıfı kısa bir süre içinde, hattâ birkaç haftada yönetimden uzaklaştırılabilir; fakat ekonomik hayatın temel koşullarını yenilemek, yüzlerce ve binlerce yıldır her küçük çiftçinin iliklerine kadar işlemiş olan alışkanlıklarla mücadele etmek, sömürücü sınıfların tamamen devrilmesi koşullarında yıllar yılı sürecektir ısrarlı, örgütlü çalışmalar gerektiren bir iştir.» (Bütün Eserleri, c. 39 s. 121).

Bir yandan toprak-su reformuyla, bir yandan da ilkel türünden (alım-satım ve kredi) üretim türüne kadar çeşitli kooperatif biçimlerini geliştirmekle, bütün cephe kapsamında bir sosyalist taarruza geçilmiş oldu. Yoksulların kooperatiflere girmesi her bakımdan teşvik ediliyordu. Bunların hisseleri varlıklı çiftçilerin hisselerinden 2-3 defa daha azdı. Yoksullar bunları parça parça, varlıklılar ise bir defada yatırıyorlardı. Alınan ekonomik ve örgütsel tedbirler, köylülerin emekçi tabakalarından oluşan bir kooperatif çekirdeği meydana getirilmesi olanağını yaratıyordu.

Her şeyden önce, en basit ve her köylünün aklının yattığı alım-satım kooperatifi yaygınlaştı. Bu kooperatif köylünün ürününü satın alarak ve ona sabit fiyatlarla mal satarak, özel sermayenin geri itilmesine yardım ediyor, köy ekonomisinin gelişmesi üzerinde devletin etkisini artırıyordu. Daha sonraları kredi kooperatifleri doğup yerleşmeye başladı. Kooperatiflere kredi verilirken, bunun hangi maksatlarla, kimin yararına ve nasıl kullanılacağı belirleniyordu. Ve kooperatif de kredinin bu koşullara uygunlukla dağıtılması sorumluluğunu üzerine alıyordu.

İlkel kooperatifler köydeki alış-veriş hareketinde plân esasının yerleşmesine yardım ediyor, köy işletmelerini özel pazarın etkisinden koruyordu. Alım-satım ve kredi kooperatiflerinin gelişmesi, pamuk, hububat, meyva-sebze, kesim hayvanları vb. üreten çeşitli köy işletmelerinden oluşma üretim birlikleri doğması ve yaygınlaşması koşullarını yarattı. Bunların ekonomik-örgütsel yapısı, köylülerin kişisel çıkarlarıyla toplumsal çıkarların bağdaştırılmasına elverişliydi.

Böylece, devrimci-demokratik dönüşümlerle bağdaşık olarak gelişen kooperatif, burjuva düzenine kadarki (tüccar-tefecî) sömürü biçimlerinin yokedilmesine yol açıyor, küçük üretim işletmeciliğinde kapitalist eğilimleri bertaraf ediyor, büyük sosyalist üretime geçiş için gerekli sosyal-ekonomik koşulları hazırlıyordu.

V.

1920 yılları sonlarında ve 1930 yılları başlarında ulaştığımız tam kolektifleşme, kapitalistlerin, feodallerin, beylerin ve emirlerin ekonomik etkilerine son darbeyi indirdi.

Sosyalist sektör SSCB köy ekonomisinde tam zafere ulaştı. Bütün ülke ölçüsünde tek sosyalist köy ekonomisi sistemi yaratıldı. Köylülerin yaşam tarzında, bütün ekonomik ilişkilerde büyük bir devrim başarıldı. Milyonları aşan köylü yığınları, Lenin Kooperatif Plânı temeline dayanan uygulamalarla, ağalara kölelikten, yıkımdan ve sürünmekten kurtuldular.

Kolhozların kurulması birçok sorunun çözülmesine yol açtı: Ekstansif, zayıf verimli ve düşük gelirli tarım türlerinden, entanzif, yüksek verimli ve gelirli türlere geçilmesini, yeni yeni toprakları işlenir hale getirme, sulama sistemleri kurma, emek verimini artırma ve köy ekonomisinin tedavül temelini kesinlikle yükseltme yolunda geniş tedbirlerin uygulanmasını kolaylaştırdı. Kolektifleştirmeye etraflı ve sürekli bir politik-örgütsel hazırlıkla başlandı. Bu hazırlık cümlesinden olarak, köy sovyetleri, parti ve toplum örgütleri takviye edildi; köyün çalışan nüfusunun tarım bilgisi ve politik anlayışı sistemli çabalarla artırıldı, köylüler arasında yığinsal eğitim propagandasına hız verildi.

Kolektifleşme gönüllülük ve köylüleri sosyalist işletme biçimlerinin üstünlüğüne inandırma temeline dayanılarak yapılıyordu. Maddi ilgilen-dirme, kolhozların toplumsal işletmesini köylülerin kişisel çiftçiliğiyle ve kolhozların çıkarlarını genel devlet çıkarlarıyla bağdaştırma, kolхозlarda toplumsal yönetimi geliştirme prensibinin korunmasında ısrarcılığa dikkat ediliyordu.

Orta Asya ve Kazahistanda kolektifleşme uygulamasının özelliği, bu yörede kapitalist unsurların ortadan kaldırılmasıyla beraber, kapitalizme kadarki ataerkil-sosyal töre ve yaşam tarzı kalıntılarının da kökünü kazıma lüzumuydu. Bundan başka, sosyalekonomik koşulların çeşitli oluşu da, göçebe ve yerleşik tarım bölgelerinde kolektifleşme uygulamaları için özgül metotlar gerektiriyordu.

Netekim, kolektifleşme, göçebe ve yarı göçebe halkı yerleşik bir yaşam tarzına geçirme tedbirleriyle birlikte uygulanıyordu. Sovyet devleti, tarihte ilk defa olarak yerleşik yaşama geçmekte olan göçebe halka bu yolda gitgide artan bir maddi yardım gösteriyordu. Göçebe öbeklerinin en sürekli birikim yerlerinde, halka geniş tüketim maddeleri ve hayvancılık

için en gerekli mallar sağlıyan özel mağazalar kuruluyordu. Bunlar göçebelere hayvancılık ürünlerini satın alıyor, böylelikle özel alıcıyı yavaş yavaş geri itiyorlardı. Özel mağazalarda çalışanlar kooperatifin özlüğünü ve önemini ahaliye anlatıyor ve bunun elverişli ve yararlı olduğuna uygulamada inanmalarına yardım ediyorlardı. Çok geçmeden, bu özel mağazalar temeli üzerinde, tüketim ve alım-satım kooperatifleri meydana gelmeye başladı. Göçebelerin sömürücü tabakasının vergileri daha da ağırlaştırılıyor, sahip olabilecekleri hayvan sayısı ve yararlanacakları ücretli emek miktarı sınırlanıyordu.

İşte köy ekonomisinde ekstanfiz biçimlerden entanzif biçimlere geçiş böylece gerçekleştiriliyor, büyük alanlar ve işlenmeye elverişli topraklar hizmete alınıyor ve hayvancılıkta pazar malı üretimi de artıyordu. Göçebe ve yarı göçebe halkın yerleşik yaşama geçmesi, Orta Asya ve Kazahistanın endüstrileşmesi bakımından büyük önem taşıyordu, çünkü işgücü kaynaklarının gerektiği gibi kullanılması ve sanayi üretimine celbedilmesi, köy halkının bir bölüğünün yeni emek türlerine yavaşlaştırılması olanaklarını yarattı.

Kolhozculuk, yüzyıllardır emekçilerin omuzlarında yük olan soy-kabile yaşamı kalıntılarının bertaraf edilmesinde büyük bir rol oynadı. Ve artık geleneksel soy-kabile topluluğunun yerini, bölgesel prensibe göre ekonomik bakımdan birleşmiş kolektifler aldı. Bununla beraber, tecrübemiz, toplumda yüzyıllar boyunca yerleşmiş gelenek ve âdetlerin öyle geliştiği güzel sökülüp atılamıyacağını gösteriyordu. Netekim, evvelce bir komşusoy ilişkisi biçimi olarak bilinen karşılıklı yardım (Kazah, Özbek ve Kırgızlarda «âşar», Türkmenlerde «evar»), yeni bir toplumsal anlam kazanarak, kolektif çiftçiliğin benimsenip yerleşmesine yardım ediyordu. Geçmişin, sosyalist kuruculuk ihtiyaçlarına göre biçim değiştiren olumlu gelenekleri, olumsuz kalıtlara karşı mücadelede kayda değer bir rol oynadılar.

VI.

Sosyalist ilişkilere geçiş, köy ekonomisinde üretim güçlerinin gelişmesi için geniş ufuklar açtı. Özbekistanda Açlık ve Karşın bozkırlarının sulanması, Tacikistanda Karakum Kanalı'nın hizmete girmesi, Kazahistanda uçsuz bucaksız kıraç arazinin işlenir topraklar haline getirilmesi, yüksek derecede makineleşmiş yüzlerce yeni sovhaz ve kolhoz meydana getirilmesi olanağını yarattı. Bugün beş cumhuriyette – Kazahistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan – gayrısâfi hububat üretimi – 1913 yılına kıyasla – 4,0 milyon tondan 24,5 milyon tona çıkmış veya 6 defadan fazla artmış; ham pamuk üretimi 661 bin tondan 6 milyon 554 bin tona çıkmış veya hemen hemen 10 defa artmış; et üretimi 674 bin tondan 1 milyon 324 bin tona çıkmış veya 2 defa artmış bulunuyor. Patates, sebze ve meyva üretiminde de kat kat artış vardır.

SSCB tecrübesi ve aynı zamanda Orta Asya ve Kazahistan tecrübeleri, genellikle memleketin ve özellikle köyün sosyal kalkınmasının ancak önemli bir sanayi gelişmesine dayanılarak sağlanabileceğini gösteriyor. Köy ekonomisinin kooperatifleşmesi sürecinde oluşan yeni üretim ilişkileri ilkel emek araçları temeline dayanmaya devam edemezdi. Sanayi üretiminin gelişmesi, köy ekonomisindeki kesin yükselişin ihtiyaçlarıyla bu ekonominin eski tarz üretsel-teknik temeli arasındaki çelişkilerin keskinliğini önemli derecede giderdi.

Sanayileşme üretimin sürekli olarak artmasına temel oldu ve köyün sosyal çehresini de değiştirdi. Köy ekonomisinde emeğin karakteri değişti. Yalnız Tacikistan ve Özbekistanda, köy emekçileri bugün 148 bin traktör, 30 binden fazla pamuk toplama makinesi ve yarım milyonu aşan diğer çeşit makinelerle çalışmaktadırlar. İşçilerle köylüler arasındaki sosyal-ekonomik ayrımlar yavaş yavaş giderilmektedir. SBKP'nin XXIV. Kongresinde L. İ. Brejnev yoldaş şunları söyledi: «Köy ekonomisinde üretim güçlerinin artması, köy ekonomisi emeğinin yavaş yavaş sanayi emeğinin bir türü haline getirilmesi, köyün kültür bakımından yükseltilmesi ve köylü yaşamının yeni bir düzene girmesi gibi hususlar, köylünün sosyal çehresinin ve psikolojisinin değişmesine yol açmaktadır.» Öyle ki, köylüde de işçilerle ortak çizgilerin belirdiği ve bunların günden güne arttığı, çalışmaları makinelerle bağlı kolhozcuların gittikçe çoğaldığı ve öğrenim düzeylerinin yükseldiği görülmektedir.

Bu başarılar Orta Asya ve Kazahistan halkları için bambaşka bir anlam kazanıyor. Bu hususta, 1921 yılı verilerine göre Rusyanın 140 milyonluk nüfusunun 25 milyonunun Ekim Devrimine kadar kapitalist gelişme yoluna geçememiş bulunan Doğu Türk halklarından oluştuğunu belirtmek yeterlidir. Bu halkların kendi sanayi proletaryaları yoktu veya yok denecek kadar azdı. Fakat bu durum onların yeni gelişme yoluna koyulmalarına engel olmadı. Onlara bu hususta memleketimizin Rus ve diğer kardeş halkları yardım ettiler. Orta Asya emekçileri, ulusal ve sosyal kurtuluş uğrunda yürüttükleri mücadelede, Rus devrimci proletaryasının kişiliğinde sadık müttefik, dost ve yöneticilerini buldular.

Devrimci-demokratik karakterli tedbirler ataerkil-feodal işletme biçimini ortadan kaldırdı ve bunun esas temsilcilerinin etkisine son verdi. Bu başarı sosyal güçlerin durumunda esaslı bir değişiklik meydana getirdi, sınıf mücadelesinde yeni bir doğrultuyu belirledi, yoksul ve orta halli köylü yığınlarının kapitalizmi atlıyarak sosyalist ekonomi biçimlerine geçmeleri için gerekli koşulları yarattı.

Köyde sosyalist ilişkilerin başarısı kolektifleşmenin tamamlanmasıyla kesinleşti.

Sanayileşme Orta Asya ve Kazahistan Cumhuriyetlerinin sınıfsal yapısında köklü değişimlere yol açtı. Ve memleket ekonomisinde sadece güçlü bir temel yaratmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumun sosyalist temeller

üzerinde devrimci biçimde yeniden kurulması için ardıcıl olarak mücadele yürüten sosyal güçlerin üstün gelmesine yardım etti.

Orta Asya ve Kazahistanda kültür devrimi, biçimiyle ulusal, özülle sosyalist gerçek halk kültürünün yaratılmasıyla, yeni insanın her türlü ezgiden azat emekçi olarak, yeni sosyalist toplumun bilinçli yurttaşı olarak yoğunlaşarak yetişmesiyle sonuçlandı.

★

Bugün burjuva ideologları, Asya ve Afrika halkları için bir «üçüncü» gelişme yolu aranmasından söz edip duruyorlar. Bu yeni-sömürgeci araştırmaların gerçek hedefi, kurtuluşlarına kavuşmuş halkların sosyalizm yoluna koyulmalarını engellemek, onları dünya kapitalizminin yörüngesinde tutmaktır.

Ne var ki, özgürlüklerine kavuşmuş memleketler halkları, bağımlı ekonomik durumun, alabildiğine teknik-ekonomik geriliğin, yoksunluk ve yoksulluğun kısıracından yüzyıllar boyunca değil de en kısa bir süre içinde kurtulmaya çalışıyorlar. İşte bunun içindir ki, Lenin'in kapitalist olmanın gelişme yolu hakkındaki öğretisi ve bu yolu ilk olarak açan halkların tecrübesi alabildiğine büyük bir önem kazanmaktadır.

Orta Asya ve Kazakistan Cumhuriyetlerinde sosyalizm kuruluşu uygulamaları, yalnız evvelce geri kalmış halkların kapitalizmi atlayarak sosyalizm yolunda hızla gelişmeleri olanağını ispatlamakla kalmayıp, bunun somut biçimlerini ve metotlarını da belirlemiş bulunuyor. Biz çağdaş dünya devrimci kurtuluş sürecindeki tecrübemizin önemini de her şeyden önce bunda görmekteyiz.

Birçok Asya ve Afrika memleketinin kapitalist olmanın gelişme yoluna koyulmaları ve ilerlemeleri elbette Sovyet Orta Asya Cumhuriyetlerinin geçtikleri yolun tekrarı ve hele kopyası değildir. Her çağ toplumsal gelişmenin çok çeşitli biçim ve metotlarını yaratır. Fakat biz, Sovyet Doğu Cumhuriyetleri tecrübesinin birçok yönlerinin, kurtuluşlarına kavuşmuş memleketlerce gözönüne alınabileceği ve ekonomik, sosyal, kültürel yeni toplum kuruculuğunda bunlardan yararlanılabileceği kanısındayız.

Mısır'da köy kooperatiflerinin gelişmesi

FETHİ ABD-ÜL-FETTAH

Mısır köy ekonomisinin eski gelenekleri ve çeşitli coğrafi ve tarihi etkenlerin yarattığı koşulların sonucu olan «doğal kooperatifler»i vardır. Bilindiği gibi, Mısır köylüleri, pek eski çağlardan beri Nil sularının rejimine hemen hemen tamamiyle bağımlı durumdaydılar. Köylüler, bu nehrin sularından en büyük yararı sağlayabilmek maksadiyle kanallar açıyor ve onun her şeyi silip süpüren taşkınlıklarına karşı çetin bir mücadele yürütüyorlardı. Bütün bu işler onların kolektif çalışmalarını gerektiriyordu. Kısacası, Mısır'da daha tarım uygarlığının doğuşundan itibaren, tarım arazisini sulamakla görevli olan su âdeta bir kolektif mülkiyet altındaydı, çünkü Nil'in sularından ancak toplumsal çalışmalarla yararlanmak mümkündü.

Nil, oldum olası, Mısır'a kim hâkim olmuşsa onun mülkiyeti sayılmıştır. Mısır'ın devlet yönetimini ellerine geçiren güçler Nil boyundaki bütün topraklara da sahip olmuşlardır. Bu yüzden, ta XIX. yüzyılın ikinci yarısına kadar Mısır'da toprak üzerinde özel mülkiyet kurulamamıştır. Ve Mısır köylüleri, bu memlekete özgü bir kolektif çalışma sistemi meydana getirmişlerdir. Bu sistemin, onların yaşama tarzları üzerindeki etkisi hâlâ sürüp gitmektedir.

I.

1952 Devrimine ve aynı yılın Eylül ayında ilân edilen ilk toprak reformuna kadar, Mısır'da 1727 köy ekonomisi kooperatifi vardı. 1920'lerde belirmiş olan modern kooperatifler kurma eğilimi, gerek yerli, gerekse yabancı çiftlik sahipleri tarafından yaygın ateşle karşılandı. Büyük toprak ağaları, gerçekten demokratik yığınsal kooperatif hareketinin gelişeceğinden korktukları için, bunları kendi kontrolleri altına almak amacıyla kooperatiflere girmeye başladılar. Fakat onların girdikleri kooperatifler, tarım üretimiyle değil, tarımın makineleştirilmesiyle ve tarım ürünleri ticaretiyle uğraşan tarım-kredi kooperatifleriydi. Bunlar, üreticiler ile tarım-kredi bankası arasında aracılık yapan ve kredilerin % 80'den fazlasını büyük çiftlik sahipleriyle zengin köy burjuvazisine peşkeş çeken birliklerdi.

Bankanın yeniden örgütlenip tüzüğünün değiştirilmesinden (1942) sonra, kooperatiflere verdiği krediler ve yaptığı diğer hizmetler arttırıldı. Fakat bu krediler ve hizmetler mal-mülk garantisiyle verildiği için, küçük mülk sahipleri kefil rolü oynayan büyük toprak ağalarına daha bağımlı duruma düştüler. Ve ağaların köy kooperatiflerindeki hâkimiyetleri 1962 yılına kadar sürdü. Bunlar, 1962'ye kadar, gerçekten yığınsal kooperatif hareketini geliştirme yolundaki her girişimi baltadılar. Bu arada toprak dağılımındaki eşitsizlik ve adaletsizlik de alabildiğine arttı. Köylülerin

% 94'ü bütün işlenir toprakların ancak % 35'ini elinde bulunduruyordu; toprağın geri kalan % 65'ini ise sadece yüzde 6 kadar bir azınlık sömürüyordu. Yoksulların toprakları bölük-pörçük, 5 feddandan (!) az küçük tarlalardı.

9 Eylül 1952'de ilân edilen toprak reformu gereğince, bir çiftçi ailesi 200 feddandan fazla toprağa sahip olamayacaktı. Bu miktar 1961 Temmuzunda 100 feddana, 1969 Kasımında ise 50 feddana indirildi. Bunun sonucu olarak, küçük çiftçilerin toprakları daha 1965 yılında bir hayli genişledi, topraksızlar toprak sahibi oldu.

Büyük çiftliklerin ortadan kaldırılması ve toprakların az topraklı ve topraksız köylüler arasında dağıtılması bazı itirazlara yol açtı. İtiraz edenler, toprağın parçalanmasının köy ekonomisi üretiminin düzeyi üzerinde olumsuz bir etki yapacağından, tarımda verimi azaltacağından endişe ediyorlardı. Oysa Toprak Reformu Kanunu'nun belirli bir maddesi gereğince, 3–5 feddan arasında toprak alan köylüler, Toprak Reformu Bakanlığının yönetimi altındaki kooperatiflere üye olmak zorundaydılar. Bu kooperatifler, yeni toprak sahibi olan, köy ekonomisi üretimini örgütleme ve geliştirme alanında yeteri kadar tecrübe ve bilgisi bulunmayan, toprağın işlenmesiyle ilgili ilerici metotları bilmiyen, üretim araçlarına sahip olmayan köylülere yardımcı olacaktı.

1962 yılında kabul edilen «Ulusal eylem yasası»nda belirtildiği gibi, köy ekonomisi kooperatifleri kredi kooperatiflerinden farklıydı, çünkü bunlar verimi arttırdığı ispat edilen kolektif tarım üretimini öngörüyor, köylüyü emek ürünlerinin önemli bir kısmını elinden çekip alan tefecilerden ve aracı tüccarlardan koruyordu. Kooperatif, köylüye, en modern makinelere ve üretimin artmasını sağlayan bilimsel buluşlardan yararlanma olanakları veriyor, ürünün harcanan emeğe uygun bir fiyatla satılmasını sağlıyor, giderek sosyal ve kültürel hizmetler görmeye de başlıyordu.

Tek sözle, köy ekonomisi kooperatifleri sistemi, Mısır'da ileri doğru atılmış önemli bir adımdır.

Toprak reformu sırasında kurulan kooperatiflerin şu özellikleri vardır:

1. Bütün kooperatif üyeleri 3–5 feddan arasında toprağa sahiptirler. Bu durum, eski toprak ağalarıyla köy burjuvazisinin kooperatiflerde yönetim görevlerine seçilmelerini olanaksız hale getirmektedir.

2. Devletin yardım ve kontrolü esas itibarıyla şöyle olmaktadır: Kooperatifler, sürüm, ekim, sulama, gübreleme ve benzeri işlerle ilgili kararlarını tarım mühendisinin yönetiminde alır, Toprak Reformu Bakanlığının kontrolü altında da gerçekleştirirler. Sürüm, ekim, hasat ve diğer işler, köylüler tarafından kendi topraklarında yapılır. Toprak Reformu Bakanlığı, kooperatiflere tarım makineleri sağlayan merkezler (manike-traktör istasyonları) meydana getirir.

(!) 1 Feddan aşağı yukarı 1,3 dekadır.

3. Köylünün ihtiyacı dışındaki ürünler kooperatife satılır. Kooperatifin yaptığı hizmetler ödendikten sonra artan gelir, köylünün hesabına geçirilir.

Başlıca ürün cinslerinin (pamuk, mısır, pirinç, fasulye, soğan, domates, mercimek vb. gibi) satışını kooperatifler örgütler. Toprak Reformu Bakanlığının yönetimi altındaki yeni kooperatifler (ki sayıları 554 kadardır) henüz üretim kooperatifi haline gelememişlerdir. Bunlarda hem büyük üretim kooperatiflerinin, hem de küçük özel çiftçiliğin unsurları vardır. Bu durumlarına karşın, bunlarda feddan başına mısırdaki % 50, pamuktaki % 19, hububatta % 20 oranında bir üretim artışı olmuştur.

II.

Toprak reformu yapılırken kurulan kooperatiflerle birlikte, eski topraklarda meydana gelmiş olan geleneksel kredi kooperatifleri de varlıklarını sürdürmektedir. Bunlar 1960, 1961, 1963 ve 1969 yıllarında çıkarılan kanun ve kararnamelerle önemli değişikliklere uğramışlardır.

Halen bugünkü koşullara göre düzenlenmiş kredi kooperatiflerinin sayısı 4340'tan fazladır; üye sayıları 1,5 milyon kadar olup, 1952'dekinin dört mislidir.

Tarım-Kredi ve Kooperatif Bankası'na 1964 yılında genel tarım – kredi politikasını denetleme görevi verilmiştir. 1962'den beri yalnız kooperatiflere kredi açmakla ödevlendirilen bu bankanın hizmetleri giderek genişlemektedir. Kredi faizleri kaldırılmıştır. Yeni bir kararname gereğince, küçük çiftçilere, mülk garantisi karşılığında değil, ürün karşılığında kredi verilmektedir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, eski usul garanti, en yoksul köylüleri varlıklı çiftçilere ve köy ağalarına bağımlı hale getiriyordu. Köylüler şimdi aldıkları kredilerle, tohum, gübre, zararlı haşarata karşı ilaç sağladıktan başka, sürüm, ekim, sulama, hasat makineleri, hayvancılığın modernleştirilmesi için gerekli makineler ve diğer köy ekonomisi araçları satın alabiliyorlar. Banka 1964 yılında 980 bin kooperatör çiftçiye kredi vermiştir. Bunların % 80'i (735 bini) küçük ve orta çiftçilerdir.

1963–64 yıllarında Kafr-eş-Şeyh ve Beni-Sueyf illerinde tecrübe için üçüncü bir ilerici kooperatif biçimi daha uygulanmaya başlanmıştı. Bu kooperatifin bellibaşlı özelliği şudur: Kooperatörler topraklarını kolektif olarak (ortak) işlemekte, fakat özel mülkiyet hukuki durumunu korumaktadır. Bu kooperatif biçiminde, toprağın parçalı işlenişinin doğurduğu güçlükler ortadan kalkmaktadır. Kooperatörlerin toprağı kolektif (ortak) işlemeleri iyi sonuçlar vermekte, üretim ve ürünlerin satışında ulaştırma geniş ölçüde makineleştirilmektedir. Halen bu biçim kooperatiflerin sayısı 429'ı bulmuştur; bunların diğer kooperatiflerden fazla (1300) traktörleri vardır. Kuruluş yılında, bu yeni kooperatiflerin tecrübelerinin beş yıl içinde yaygınlaşacağı tahmin edilmekteydi, fakat çeşitli nedenler yüzünden bu öngörü gerçekleşmedi.

Toprak reformu ve bununla ilgili diğer birçok tedbirler sonucunda, kooperatiflerin yönetimi büyük ölçüde demokratik güçlerin eline geçti. Özellikle bütün üyeleri 3-5 feddan toprak almış köylülerden ibaret olan kooperatiflerde yönetim tamamiyle demokratik güçlerin elindedir. Kredi kooperatiflerindeyse, yürütme kurulları yönetimi için mücadele hâlâ devam etmektedir. Çünkü 1960 yılları başlarına kadar büyük ve orta toprak sahipleri bunlarda hâkim durumdaydılar. Bu yüzden 1963 yılında kabul edilen bir kanunla, yürütme kurulları yönetiminde üyelerin 4/5 'ünün beş feddandan az toprak sahibi köylülerden olması zorunluğu ortaya konulmuştur. Bu suretle büyük toprak sahiplerinin etkileri azaltılmıştır.

Fakat, sözü geçen kooperatiflerde, Toprak Reformu Bakanlığı tarafından atanan kişi, gerçek iktidarı elinde bulundurmaktaydı. Bu durum, kooperatiflerin ve yığinsal demokratik örgütlerin gelişmesini zorlaştırıyordu. Geçenlerde, kooperatif yürütme kurullarını bölge, il ve ilçe çapında yönetecek bir organ olarak Yüksek Kooperatif Konseyi seçimi yapıldı. Bu, kooperatiflerin demokratikleşmesi yolunda atılmış ileri bir adım sayılmaktadır.

Her tipten köy ekonomisi kooperatifleri, özellikle son yıllarda kolektif üretimin örgütlenmesinde, tarım kredilerinin ve ürün batımının kontrolünde önemli bir rol oynadılar. Bunların olanakları alabildiğine çok olsa da, birçoğunun hâlâ üretimsel karakteri yoktur. Şimdi hazırlanmakta olan, yeni topraklarda (1 milyon feddan kadar) kurulacak ilerici biçimli üretim kooperatiflerine büyük ümitler bağlanmış bulunmaktadır.

POL LANJVEN

(Doğumunun 100.yıldönümü münasebetiyle)

Fransız işçi sınıfı ve kamuoyu, büyük bilgin-fizisyen, düşünür-maternalist ve yurtsever-komünist Pol Lanjven'in yüzüncü doğum yıldönümünü kutladılar. Fransanın bu değerli oğlunu, Fransız emekçileriyle beraber bütün memleketler ilerici insanları da saygıyla andılar.

Lanjven'in bilimsel araştırmaları magnetizm ve nispilek teorisi alanındaki eserleriyle en yüksek düzeyini bulur. Onun XX. yüzyıl başlarında meydana getirdiği eserler, kendisini selefi sayan Aynştayn'ın bulgularına basamak oldu. Lanjven'in dünya hakkında mekanik kavrayışı elektro-magnet kavrayışla değiştirme gereğine ilişkin görüşleri, hem «fiziksel idealizm»e, hem de doğa-bilimde en yeni devrim dönemindeki bunalımı idealist felsefenin alıp yürümesi nedenlerinden biri olan metafizik materyalizme ağır bir darbe indirdi. V. İ. Lenin «Materyalizm ve ampiriyokritisizm» adlı eserinde doğrudan doğruya Lanjven'in ve diğer ünlü bilginlerin eserlerine başvurmakta, bu eserlerdeki fikirleri genellemekte ve bilimin doğayı açıklama bakımından durmadan yeni basamaklara çıktığını, dünyanın giderek daha karmaşık ve daha tam tablolarını çizdiğini ve bu suretle diyalektik materyalizmin doğruluğunu pekiştirdiğini dâhice bir öngörüllükle ispat etmektedir.

Lanjven 23 Ocak 1872'de doğdu. Mütevazı bir zanaatçı olan babası, onu daha çocukluk yıllarından itibaren Paris Komünü'ne saygı ruhunda eğitti. Böylece bir halk adamı olarak yetişen Lanjven, demokrasinin, insan haklarının ve hürriyet fikirlerinin aktif bir savunucusu oldu.

Fakat Pol Lanjven, ancak Birinci Dünya Harbinden sonra, artık olgun bir düşünür olarak, politik mücadeleye doğrudan doğruya katılma, bilimsel eylemi toplumsal eylemle bağdaştırma zorunluğunu kuvvetle hisseder. 1921 yılında genç Sovyet devletine karşı harbetmeyi reddederek ayaklanan Fransız denizcilerini açıkça savunmaya geçmesi onun en unutulmaz çıkışlarından biridir. «Yıllar yılı beklenen yeni günün biraz sisli, fakat bundan ötürü de çok daha hârikulâde şafağını» karartmak istemiyenleri savunmak üzere örgütlenen ilk halk mitingine Lanjven başkanlık etmiştir. Ve onun bu tutumu, gericiği alabildiğine öfkeliendirmiştir.

Bu olaydan bir yıl önce, taşıt işçilerinin yaptıkları büyük grev günlerinde, Lanjven «l'Humanité» gazetesinde yayımlanan cesur yazıları ile, hükümetin üniversite öğrencilerini grev kırıcılığı çekme çabalarına karşı ateş püskürdü.

Lanjven'in görüşlerindeki evrim (ki bu uzun bir süreyi kapsar) üç etkenle şartlıdır. Bu üç etken, onun bir fizik bilgini olarak yaratıcılığı, toplumsal eylemi ve ailesinin etkisidir. Hiç değilse, bu satırların yazarının, Pol Lanj-

ven'in kendisiyle ve yakınlarıyla uzun yıllar tanışıklık ve beraberlikten sonra vardığı sonuç budur.

Lanjen daha başlangıçtan itibaren, idealist bilgilere karşı, Hayzenberg'in belirsizlik prensipini çıkış noktası yapan ve ilkel kısımcıklara ve dolayısıyla bütün doğaya mistik bir «irade hürriyeti» atfeden filozoflara karşı cephe aldı. Atomun parçalanmasında maddenin kaybolduğunu iddia edenlere karşı durmadan mücadele yürüttü. 1930 yılında Rasyonalistler Birliği'ni kuran ve obskurantizm'in (1) düşmanı olan büyük bilgin, dünyanın öğrenilebilir olduğu prensipinden bir an bile vazgeçmedi.

Epikür ve Lukretsiy'den alıntılar yapmayı seven Lanjen için, kendiliğinden-gelme materyalizm, Marksist-Leninist dünya görüşüne geçmesini sağlayan bir atlama tahtası oldu. Aralarında komünistlerin de bulunduğu bazı ilerici bilginlerin yardımıyla 1935 yılından sonra kurduğu «Materyalist araştırmalar grubu», Lanjen'in görüşlerinin tedricen oluştuğu fikir yuvalarından biriydi. O bu grubun, Universitede fizik ve kimya kolları direktörlük odasında, yani kendi odasında yapılan aylık toplantılarına büyük bir heyecanla başkanlık ediyordu.

Lanjen'i diyalektik ve tarihsel materyalizme vardırان şey, asıl fizik problemleri üzerindeki düşünceleri ve kendi kendisiyle yıllar yılı süren diyalog oldu. Netekim, kendisi, FKP'nin 26 Aralık 1938'de Jenvilie'de yapılan Ulusal Konferansı'ndaki hazırlıksız konuşmasında bunu şu sözlerle belirtti: «Düşünceyi eylemle sımsıkı bağlayanın şerefi sizin partinize düşmektedir ... Komünistin daima öğrenmesi gerektiği söyleniyor. Ama ben, ne kadar çok ğreniyorsam, kendimi o kadar çok komünist hissettiğimi söylemek isterim ... Ben, Marks, Engels ve Lenin tarafından geliştirilen yüce komünist öğretide, kendi bilimimin bu öğreti olmadan hiçbir zaman anlıyamıyacağım nice sorunlarının açıklamasını bulmuşumdur.»

Pol Lanjen'in düşünsel evriminin diğer kaynağı, Fransa'da ve yabancı memleketlerdeki toplumsal eylemiyle edindiği zengin tecrübedir. Lanjen sayısız dış memleket gezileri yaptı. Milletler Cemiyeti'nin öğrenim sorunları uzmanı olarak Çin'e de gitti (1931–32). Orada, Japonların Batılılarla açıkça elbirliği ederek büyük Çin limanlarına nasıl barbarca saldırdıklarına da tanık oldu. Bu olay onu tiksindirmekle kalmadı, aynı zamanda emperyalizme karşı savaşma kararını da pekiştirdi. Ve Lanjen, Milletler Cemiyeti'nin Çin'i kaderin keyfine bırakmış olması gerçeğini basın yoluyla açıkça suçladı.

Lanjen'in düşünsel evriminde ailesinin etkisini de kaydetmek gerekir. 1930 yıllarında çocuklarının birkaçı artık komünist olmuşlardı. Onun üzerinde en olumlu etkiyi damadı olan Jak Solomon yaptı. Bu, genç bir bilim adamıydı. Teorik fizik alanında olağanüstü sayılan soyut düşünce gücüyle tanınmış, Marks, Engels ve Lenin'in eserlerini esaslı olarak oku-

(1) Obskurantizm: Bilim ve ilerilik düşmanlığı, gericilik.

yup kavramış sayılı uzmanlardan biriydi. Pol Lanjven çok uzun diyebileceğimiz bir süre boyunca felsefi sistemlere içgüdümlü bir şüpheyle baktı; bu da Batının doğa-bilim çevrelerinde pozitivistimin hüküm sürdüğü devirde oluşmuş bir bilgin için doğal sayılabilirdi. Fakat Lanjven, damadı Jak Solomon'la ve onun dostlarından J. Politser'le tartışmalarında, fiziğin her «bunalım»ının çelişkilerin çözümü yoluyla giderildiğini, bu sürecin derinden derine diyalektik olduğunu ve dolayısıyla diyalektik felsefenin gerçekliğe uygun düştüğünü gördü.

Bütün bunlar, Lanjven'in, Almanyada Hitler'in iktidara gelmesi ve faşist «beşinci kol»un Fransa'daki baltalama eylemleri karşısında niçin bir seyirci gibi pasif kalamadığını açıklamaktadır. O bütün gücüyle kendini mücadeleye verdi ve daha önce çok sevdiği «laboratuvar sükûnu»ndan temelli vazgeçti. Amsterdam'da Dünya Barış Mücadelesi Kongresi'nden (1932) sonra ve Paris'te «Pleyel» salonunda (1933), Romen Ralân ve Anri Barbüs'le birlikte Lanjven de Paris'te bulunan Dünya Anti-faşistler Komitesi'nin yönetim kadrosu içinde yer aldı. Bu komitenin, Alman faşizmini açığa vurma, Avrupa emekçilerini Hitlerci faşizm tehlikesine karşı seferber etme ve proletaryayı diğer anti-faşist güçlere yaklaştırma bakımından ne büyük bir rol oynadığı herkesçe bilinmektedir.

Lanjven bu komitede işgal ettiği başkanlık mevkiine onursal bir görev gözüyle bakmıyordu. Bu satırların yazarı, sözkonusu komitenin sekreterlik kadrosunda çalışmıştır ve dur-dinek bilmiyen Lanjven'in ısrarlı çalışmalarına gayet yakından tanık olmuştur. Bu değerli bilim adamı, aynı zamanda Fransa'da bir Halk Cephesi kurulması ve güçlenmesi için çalışıyordu. Bu yolda, ne zaman ve nerede olursa olsun her hangi bir miting örgütlenmesine yardımdan, anti-faşist bir gazeteyle işbirliği yapmaktan asla geri durmuyor, demokratik hareketin temsilcilerini tavsiyeleri ve öğütleriyle daima destekliyordu.

Biz Lanjven'i, haklı dâvaları, Naziler tarafından zindana atılan Dimitroff ve Telman'ın dâvasını, cumhuriyetçi İspanya dâvasını ve Münih'te İngiliz-Fransız emperyalizmi tarafından satılan Çekoslovakya dâvasını savunanların ön saflarında görüyoruz. O Fransız aydınlarının örgütlerinde, burunlarının ucunu da görmiyen pasifistlere karşı, vahşi canavarı «uslandırma» fikrinin sözümona teorisyenleri olan ve Hitler'in değirmenine su taşıyan gafilere karşı çetin bir mücadele yürütüyordu. Batı memleketleri burjuvazisinin Hitler karşısındaki teslimiyeti Lanjven'i bütün varlığıyla sarstı. Kendisi şöyle diyordu: «Tarihin ibret derslerine dayanan sağduyu, kuvvet önünde boyun eğmenin ancak o kuvvetin daha gaddar egemenliğine yol açabileceğini gösteriyor. İspat gereksiz olsa da, yaşadığımız trajik günlerin her biri bu gerçeği kanıtlamaktadır.» (Temmuz 1938).

Lanjven'in politik eylemi, bir filozof ve bilgin olarak sürdürdüğü yaratıcı çalışmalarına engel olmuyordu. Halk Cephesi saflarında savaşan, Marksist veya Marksizme sempati duyan genç bilginlere ve materyalist

yönelimli sanat adamlarına eserlerini yayımlama olanağı verebilmek üzere, Lanjven, damadı J. Solomon'un ve J. Politser'in tavsiyeleri ve diğer bazı ilericilerin yardımlarıyla, 1938–39 kış aylarında, ilerici aydınların organı haline getirmeyi düşündüğü «La Pensée» dergisini çıkarmaya başladı.

Münih politikası sonucunda harbin patlaması kaçınılmaz olmuştu. Ve 1939 Eylül'ünde harp patladı. Fransız burjuvazisi, Hitler'e karşı «göstermelik bir harp», Fransız halkına ve Fransız Komünist Partisine karşı da gerçek bir harp yürütüyordu. Ekim ayı başında Fransız polisi Dünya Anti-faşist Komitesi'ne karşı baskı tedbirlerine girişti. Bunun üzerine, Başbakan hitaben yayımladığı protesto bildirisinde (bu bir onur ve ağırbaşlılık örneğiydi), Pol Lanjven, bir yandan faşist Almanyaya karşı savaşır görünürken, öte yandan böyle bir örgütü yıkmaya kalkmanın ne kadar çelişkili olduğunu açıkça belirtti. Onun soruları hükümeti duvara dayamıştı. Ve hükümet, bunlara ancak, demokratlara ve demokratik örgütlere karşı baskıları arttırarak cevap verdi. Milletvekili komünistler Harp Divanı'na verildiler. Bu komünistlerden yana ifade vermek ve hükümetin ikiyüzlü hareketlerini açığa vurmak üzere, 29 Mart 1940 günü cesaretle mahkemeye gelen tanıklar arasında Lanjven de vardı. Kendisi partisiz olduğu halde, askeri yargıçlara, Fransa'nın anti-faşist savaşında komünistlerin en ön saflarda yer aldıklarını açıkça gördüğünü söyleyerek, şöyle devam etti: «Onlar, toplumun selâmeti için, sosyal adalet idealı için en büyük çabalar harcamakta, dünyanın maddeten ve mânen yeniden kurulması yoluyla bunların gerçekleştirilmesi uğrunda sarsılmaz bir mücadele azmi göstermektedirler.» Lanjven, en yüksek ahlâki niteliklere asıl komünistlerin sahip olduklarını ve onların ideallerini kendisinin de benimsediğini belirtmekten de çekinmedi.

«Göstermelik harp» yenilgiyi hazırladı ve faşist işgalini getirdi. Lanjven Fransıyı terketmek istemedi. Bu ağır koşullarda da mücadeleye memleket içinde devam etmek gerektiği kanısındaydı. Faşistlerin kendisini bilginler içinde bir numaralı düşman saymalarıyla gurur duyuyordu. 30 Ekim 1940 günü onu da tutuklayıp hapsedtiler. Katillerin hücrelerine atılmıştı. Bu pis ve karanlık hücrede, okuma ve yazma olanaklarından yoksun olduğu halde, araştırmalarına devam etmeye karar verdi. Burada bazı hesaplamalar yapabilmesi için, rasgele eline geçen kâğıt parçaları ve bir kibrit çöpü de yeterliydi. Kibrit çöpünü, cezaevi doktorunun ilaç diye verdiği karbonik asite batırarak yazıyordu. Lanjven'i sorgulayan Alman albayı Bömelburg, onu şiddetle suçluyor ve şöyle diyordu: «XVIII. yüzyıl Fransız filozofları krallık için ne kadar tehlikeli olmuşlarsa, bu adam da Hitlerizm için o kadar tehlikelidir.» Ve Lanjven bu kıyaslamayla da kıvanç duyuyordu ...

Büyük bilginin tutuklanması üniversite çevrelerinde direnişin alevlenmesi için bir sinyal oldu. Jolio-Küri bu tutuklamayı protesto ederek «Collège de France»ta derslerini kesti. 11 Kasım'da üniversite öğrencileri Paris'in orta-

sında bir gösteri yürüyüşüne çıktılar ve polis kurşunlarına göğüs gerdiler. Sovyetler Birliği Pol Lanjven'e sığınma hakkı teklif etti. Lanjven, hapiste en büyük Fransız bilginlerinden dostluk ve dayanışma mektupları alıyordu. Protestolar giderek uluslararası ölçüler aldı. İkcirime düşen işgalciler, içerde 38. gününü dolduran Lanjven'i serbest bıraktılar ve polis gözetimi altında Troa'ya gönderdiler.

Böylece, bu küçük şehirde sürgün hayatı başlıyan Lonjven, faşistlerin askerî maksatlarla çalışması için kendisine yaptıkları iğrenç teklifleri şiddetle reddetti. Uzaktan da olsa, gittikçe gelişen, özel gizli yayınları olan, savaş aksiyonları örgütliyen ve 1941 Mayısında Halk Cephesi kuruluşuna aktif olarak katılan üniversite direniş hareketini esinlemeye devam ediyordu. Derken, kendisi için çok acı olaylar sôkûn etti: 1942'de gizli çalışmakta olan komünist kızını ve damadını tutukladılar. İak Solomon 23 Mayısta kurşuna dizildi. Elen, Osviensim (Auschwitz) ölüm kampına gönderildi. Lanjven'in torunları Mişel ve Bernar, henüz 16 yaşındayken, işgal döneminin sonuna doğru tutuklandılar. Bugün her ikisi de komünist partisi üyesidirler.

Yetmiş yaşındaki büyük bilgene, mânevi bağlar ve aile ilişkileriyle yakından bağlı bulunduğu İak Solomon'un kahramanca ölümü çok ağır geldi. Sağlık durumu sarsıldı. Buna karşın, kendisini yine de toparlamaya çalışarak her şeye dayandı. 1944 ilkbaharında Naziler tarafından rehin olarak kurşuna dizilmesi tehlikesi başgösterdi. Bu yüzden, sahte bir kimlik belgesiyle Troo'dan kaçtı. Frantirörler ve çeteler onun sınırdan İsviçreye geçmesini başardılar. O kadar mecalsizdi ki, onu Yüra dağını aşarken sırtlarında taşıdılar.

Lanjven ancak kurtuluştan sonra, 22 Eylül 1944'te Fransaya dönebildi. İlk işi, daha iki yıl önce almış olduğu bir kararı yerine getirmek oldu. İak Düklo'ya bir dilekçeyle başvurdu ve şu sözlerle FKP'ne alınmasını istedi: «Mânevi oğlum İak Solomon'un yerine çalışmaya geldim.» Böylece, FKP'nde, 1942 yılının o ağır günlerinde cesaretle parti saflarında yerini alan İolio-Küri'nin yanısıra görev aldı. 3 Mart 1945 günü, Sorbon Üniversitesi tören salonunda Pol Lanjven'in 73. doğum yıldönümü kutlandı. Bu törende, Fransanın en ünlü kişileri önünde şunları söyledi: «Ben, daha Sovyet devletinin kuruluşundan itibaren, bu muazzam tecrübeyi daima canlı bir ilgiyle izliye geldim. Bu devlet, bilimin ulaşımlarına dayanarak adalet yolunda güvenle ilerlemektedir. Sovyet düzeninin temeli olan fikirleri ne kadar çok kavradımsa, bunlara bağlanışım da o kadar arttı ve bu sıkı ilişki beni FKP'ne getirdi.»

Çok geçmeden, Pol Lanjven FKP'nin Paris il konseyine seçildi. Yani o da, İak Solomon'un harpten önce parti komitesi birinci sekreteri olarak çalıştığı, üniversitelilerin ve üniversite görevlilerinin oturdukları beşinçe bölge parti örgütünün başına geçti.

Lanjen'in başka görevleri de vardı. Bunlar arasında, öğrenim reformu için kurulan hükümet komisyonundaki başkanlık görevi herhalde en hafifi değildi. Bilindiği gibi, öğrenimde demokratik reform tasarısı, son biçimiyle ancak Lanjen'in ölümünden sonra, diğer ünlü komünist profesörler ve bu arada psikolog ve pedagog Anri Valon tarafından hazırlanabildi. 1947 yılında Fransa'nın politikasında genel bir dönüm oldu; komünistler Amerikan tekellerinin buyruğuyla hükümetten uzaklaştırıldılar; gericilik her yerde alıp yürüdü, ve ne yazık ki, bu hengâme içinde öğrenim reformu tasarısı da dosyasında unutulmaya terkedildi.

Lanjen «Fransa-SSCB İlişkileri Derneği»nin başkanı olarak da hareketli bir varlık gösterdi. Hayatının sonuna doğru, bilimin büyük olanaklarının yıkıcılık maksatlarıyla kullanılmayıp, insanın hizmetine verilmesi hususunda her sağduyulu bilim adamının bir sorumluluk taşıması gereğini bilhassa ısrarla belirtiyordu. Hele bilimin muazzam gelişmesi ile dünyanın henüz sosyalizme kavuşmamış kesiminde sosyal ilerlemenin haddinden fazla yavaşlığı arasındaki «müthiş ve meşum» uçurumun giderilmesi gereği üzerinde önemle duruyordu.

Pol Lanjen kısa ve ağır bir hastalıktan sonra 19 Aralık 1946'da öldü. Paris onu eşi görülmemiş bir törenle toprağa verdi. Bugün o da Fransa'nın büyük ölümsüz oğullarının Panteon'unda yatmaktadır.

★

Büyük Rus şairi Nekrasov'un «zekâ meşalesi» sözü Pol Lanjen için de söylenebilir. Lanjen, kapitalizmden sosyalizme geçiş, emperyalizmin yıkılması ve sosyalist devrimlerin zaferi yüzyılında bir zekâ meşalesiydi. O yüzyılımızın birinci yarısında yaşadı ve sosyalizmin artık tek memleket çerçevesinden çıkarak bir dünya sistemi haline geldiği sırada aramızdan ayrıldı. Böyle bir yüzyılda zekâ meşalesinin Marksizm-Leninizm meşalesiyle birleşmemesi elbette olanaksızdır.

Bundan ötürü Lanjen'in hayatı son derece tipiktir. Demokrasi uğrunda aktif bir mücadeleden tedricen komünizme doğru, kendiliğinden-gelme materyalizmden diyalektik ve tarihsel materyalizme doğru geçmesi, binlerce insanın evrimini de önceden belirledi ve etkiledi. Bugün Fransada birçok genç bilgin-komünist vardır. Büyük rasyonalist ulusal gelenek ancak Marksizm-Leninizmde canlı timsalini bulmuştur. Şüphesiz ki, Marksizm-Leninizm felsefesine, komünizm fikirlerine bilinçle geçiş yolu her zaman düz ve pürüzsüz değildir. Ama bu süreç kesintisiz olarak devam etmekte, Lanjen'in eserlerini de geliştirmekte ve iletmemekte, onun hayatından çıkarılan dersler meyvalarını vermektedir.

Jorj Konyo

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesinin

HALKIMIZA ÇAĞRISI

Türkiye büyük bir tehlikeyle karşı karşıyadır. Amerikan emperyalizmi ve onun eliyle NATO, Kıbrıs'ta bir çıban başı beslemeyi bir politika haline getirmişlerdir. Bugün bu çıban başını kopararak, Doğu Akdenizde ve Yakın Doğuda bir harp tehlikesi yaratmak peşindedirler. Gayeleri, bağımsız Kıbrıs Cumhuriyetini ortadan kaldırmak ve Adayı NATO'nun saldırı üssü haline getirmektir.

Birkaç gün önce Vaşingtonla Atina cuntası arasında yeni bir anlaşma ile Amerikan 6. Filosuna Yunanistanın Pire limanında askeri üs verildi. Bu anlaşma en önce Türkiye'ye, Kıbrıs'a, sosyalist ülkelere, ulusal bağımsızlıkları için savaşan Arap halklarına, Yunan halkının milli menfaatlerine karşıdır.

Bu anlaşmayı, bağımsız Kıbrıs Cumhuriyetine karşı, Amerikan emperyalistlerinin NATO'nun kışkırtmalarının yoğunlaşması izledi. Emperyalistler, Türk ve Rum cemaatlerini birbirine düşürerek, emperyalizmin müdahalesine zemin hazırlamak isteyen Enosisçi Grivasların, bölücü Denktaşların bu kışkırtmaları, Atina ve Ankara cuntaları eliyle hazırladılar. Vaşingtonun tertibiyle bir yandan Yunanistan bir yandan da Türkiye cuntası Kıbrıs hükümetine ültimatom verdiler, ordularını alâma geçirdiler ve Kıbrıs'ı istilâya hazırladılar.

Türkiyede Erim, Sunay, Tağmaç iktidarı İkinci Ordu Birliklerini Kıbrıs'ın karşısındaki güney kıyılarına yığınak yapmaya koyuldu. Kıbrıs'taki Türk silâhlı birliği alâma geçirildi. Türk Hava Kuvvetlerine bağlı askeri uçaklar Kıbrıs havalarına dalmaya, Türk Deniz Kuvvetleri de Adanın yakınlarında deniz manevralarına başladılar.

Türk ve Rum yurtseverlerinin desteğiyle Adanın bağımsızlık ve egemenlik haklarını savunan Makarios hükümeti, emperyalizme karşı sürekli olarak direnmekte, Kıbrısın yabancı üslerden, emperyalizmin bütün müdahalelerinden arınması için mücadele etmektedir. Makarios hükümeti, emperyalizme karşı bu mücadelesinde, sosyalist ülkeler, ulusal bağımsızlıkları için savaşan halklar, bütün dünya demokratik, barışçı ve anti-emperyalist kamuoyu tarafından desteklenmektedir.

Türkiye bir harp tehlikesiyle yüzyüzedir. Emperyalizmin saldırı, barışı baltalama ve kışkırtma politikasıyla Türkiyedeki işbirlikçi iktidarın çıkarları birbirine uymaktadır. İşbirlikçiler bu politikayı yurdun hayati menfaatlerini çiğneyerek yürütmektedirler. Amaçları, çözümleyemedikleri derin

bunalımları örtbas etmek, hayat şartları günden güne kötüleşen ve çözümü demokratik, anti-emperyalist bir iktidarda görmeye başlayan emekçileri aldatmak, şaşırtmak, dikkati başka tarafa çekmektir. Bugünkü Kıbrıs karşı avantüristçe kışkırtmaların, işbirlikçilerin halk düşmanı politikasını yürütme araçlarından biri haline geldiği görülmektedir. Bu harpçi-avantürist politikanın felâketli sonuçları kapımıza dayanmıştır.

Birleşmiş Milletler üyesi, bağımsız bir devletin içişlerine karışmak, ona karşı istilâ hareketlerine girişmek, nükleer silâhlar devrinde Türkiye için korkunç ve tamiri imkânsız sonuçlar doğurabilir.

Türk halkı: Bu felâketli gidişe karşı durmak onu durdurmak senin elindedir! Türk erleri, yurtsever Türk subayları, işçiler, aydınlar, gençler, köy emekçileri bu büyük tehlike karşısında uyanık olmak zorundasınız!

Harbe, avantürist politikaya, kışkırtmalara, emperyalizme, faşizme, yurdun bağımsızlığını, hatta varlığını ağır bir şekilde tehdit eden bu duruma karşı durun!

Kahrolsun harp kışkırtmacılığı!

Kahrolsun Amerikan emperyalizmi! Kahrolsun NATO!

17. 2. 1972

YURTTA

AHMET SAYDAN

● 25 Şubat'ta açıklanan bir habere göre Anayasa Mahkemesi, Erim iktidarının çıkarttığı 204 sayılı Sıkıyönetim Kanununu birçok noktalardan Anayasaya aykırı bulmuştur. Sıkıyönetim Kanunu polise, yurttaşı 30 gün gözaltında tutma yetkisi vermiş, sıkıyönetim kalktıktan sonra da, ellerindeki işleri bitirinceye kadar sıkıyönetim mahkemelerinin görevlerine devam etmelerini öngörmüştü. Anayasa Mahkemesi bu hükümleri Anayasaya aykırı bularak iptal etmiştir.

Bu noktalar, Sıkıyönetimin tutukladığı yurttaşlara karşı uyguladığı kovuşturma ve soruşturma, mahkemelerin kuruluşlarını ilgilendirdiğinden, bu usullere dayanılarak verilen sıkıyönetim mahkemelerinin kararlarını da Anayasaya aykırı, yani, hükümsüz duruma düşürüyordu. Böylece sıkıyönetim mahkemeleri tarafından yurtsever gençlere, bilim adamlarına asker ve sivil aydınlara, sosyalistlere, komünistlere, sendikacılar karşı verilen idam ve ağır hapis cezalarını da kanunsuzluğu devletin resmi bir organı tarafından doğrulanıyordu.

● Erim, Sunay, Tağmacı iktidarı sıkıyönetim mahkemelerinin kararlarını ve bu kararların infaz edilebilmesi için gereken formalitelerin tamamlanmasını bile beklemeden, verdiği idam cezalarını komandolaşmış polis ve askerî birliklerine infaz ettirmektedir. Hükümetin bir yurttaş keyfi ölçülerine göre «anarşist» ilân etmesi, o yurttaşın idama mahkûm edildiği anlamına gelmektedir. Ulaş Bardakçı polisler tarafından, hükümetin, «vur» emrinin yerine getirilmesi sonucunda öldürüldü. Aynı gün Ziya Yılmaz da ağır yaralanarak tutsak edildi. Ziya Yılmazla beraber, Şerefettin Serdar, Osman Cahit İyigün, Hüseyin Özkan, Safiye Özkan, Leylâ Dedealp yaralı olarak yakalandılar.

Erim hükümetinin kurulmasından kısa bir zaman sonra, yine iktidarın «vur» emrini yerine getiren silâhlı birlikler, Adıyamana bağlı Gölbaşı ilçesinin İnekliköyü yakınlarında 31 Mayıs 1971 tarihinde Sinan Cemgil, Kadir Manga ve Alpaslan Özdoğuyu öldürmüşlerdi.

İstanbul'da 3 Haziran 1971'de Hüseyin Cevahir, 22 Mayıs 1971'de İbrahim Öztaş da İzmir'de polis tarafından yine hükümetin «vur» emri yerine getirilerek öldürülmüşlerdi.

İktidar böylece, sıkıyönetim mahkemelerinin yapamadığını, polise, polis yapamadığını da askerî mahkemelere yaptırarak, faşist terörü uyguluyor, işkenceler, idam ve ağır hapis cezaları ile, Amerikan Rancers tipi

polis cinayetleri ile, tahammülleri aşmış olan pahalılığın, yeni vergilerin halkta uyandırdığı hoşnutsuzluğu, kamuoyunu ve devrimcileri yıldırma yoluyla bastırmayı öngörüyor.

● Hükümetin «reform» diye adlandırdığı tasarılarından biri de Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununda değişikliği gözönünde tutan tasarıdır. Bu tasarıya iktidar, sıkıyönetimden sonraki devirde, sıkıyönetimi sivil elbise ile yürütmeyi tasarlamaktadır. Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununda yapılacak değişikliklerle, iktidar, objektif delil usulünü kaldırmayı, yerine keyfi suçlamalara ve mahkûmiyetlere sınırsız bir şekilde yol açabilecek *karine usulünü* getirmektedir. Ayrıca polisin yetkileri ve adam öldürme imkânları artırılabileceği gibi, siyasi dâvalarda suçüstü, yani ince eyleyip sık dokumadan yurttaş mahkûm edecek usul hükümleri ve İhtisas Mahkemeleri getirilecektir.

● İktidarın Sıkıyönetim terörüne, idam cezalarına, «vur» emirlerine ve öteki faşist tedbirlerine karşı yurt ve dünya kamuoyunda Şubat ayı içinde sert tepkiler uyanmaya devam etti. 1.500'den fazla tabii senatör, parlamenter, gazeteci ve daha başka aydınlar Meclis Adalet Komisyonuna başvurarak siyasi eylemler için mevcut ölüm cezalarının kaldırılmasını teklif ettiler. Bundan evvel de 1790 aydının ortak bir dilekçe ile Cumhurbaşkanına başvurarak buna benzer bir teklifte bulundukları bilinmektedir.

Değişik siyasi kanıllara sahip ve değişik akımlara bağlı aydınların yurt-sever gençleri idamdan kurtarmak, genellikle siyasi eylemler için mevcut idam cezalarının kaldırılması uğruna bir araya gelmeleri ve bunu Sıkıyönetim terörüne rağmen yapmaları, kamuoyunun bütün imkânlarını harekete geçirerek, bütün güçlerini bir araya getirerek emperyalizmin ve faşizmin baskısından kurtulmaktan yana olduğuna bir delil sayılmaktadır.

İktidarın terörüne karşı direnenlerden 17 kişi Diyarbakırda tutsak edildi. Sıkıyönetim savcılarının bunlara yüklemek istedikleri «suç» «mevcut düzeni değiştirmeye teşebbüs»tür. 141. maddeye göre yargılanacaklarına göre, bunların da ağa derebeyi düzenine ve emperyalizme karşı çıkan yurt-severler olduğu anlaşılır.

Şubat ayı içinde ayrıca Dev-Genç'e bağlı 229 kişinin duruşmaları Ankara Mamak Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde başladı. Askeri savcı, bu yurtseverlerden 13'ünün idamını istemektedir. Dev-Genç yöneticilerinden Atilla Sarp, İrfan Uçar, Ruhi Koç ve Gün Zileli idamı istenenler arasındadır.

Savcının 15 yıl kadar ağır hapsini istediği aydınlar arasında CHP'li profesör Muammer Aksoy ve Gazi Terbiye Enstitüsü Müdürü Naciye Öncül de vardır.

Ankara Sıkıyönetim Mahkemesinde Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını savunan 11 avukatın yargılanmasına devam edildi. Avukatlar sıkıyönetim mahkemelerinin Anayasaya karşı olduğunu ileri sürdüler ve bu gibi mahkemelere güvenleri olmadığını bildirdiler. Askeri savcı avukatların üçer

yıl hapis cezasına çarptırılmasını istedi. Yurtseverleri savunan avukatların bu şekilde baskı altına alınması faşist yargılamaların yöntemlerinden biridir. Maksat avukatları ve genellikle kamuoyunu, basını yıldırarak, yurtseverleri faşist savcı ve yargıçların karşısında savunmasız bırakmaktır. İki yıl kadar evvel, faşist İspanya'da dünyaca meşhur «Burgos Mahkemesinde» de Frankocular, askerî mahkemede yargıladıkları yurtseverleri savunan avukatları, savunma haklarını kullanırken tutsak etmiş ve yargılamışlardı.

Askerî Yargıtay Başsavcısı Tashihi Karar isteklerini reddettiğinden idam cezalarının görüşülmesi için, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnanın dosyaları Anakara Sıkıyönetim Mahkemesi tarafından Başbakanlığa sevk edildi. Başbakan Erim de, idam cezalarının onaylanması isteği ile dosyayı Meclise sevketti.

Dosya Meclis Adalet Komisyonunda görüşülüp bir karara bağlandıktan sonra, genel kurula sevk edilecek, Meclisten sonra mesele bir de Senatoda görüşülecektir. Ayrıca, Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi Gezmiş grubundan idamı bozulanlara karşı yine aynı kararda ısrar etti.

İktidarın bu kanlı terörü, idam kararları, ağır hapis cezaları yurt dışında bulunan yurttaşlarımız tarafından da toplantı, miting, yürüyüş ve açlık grevleri ile protesto edildi. Batı Berlin Üniversitesinde Türk öğrencilerinin idam cezalarına karşı 7 Şubatta başlattığı açlık grevi gerek Batı Berlin gerekse Batı Almanya aydın ve işçi çevrelerinde geniş bir ilgi uyandırdı. Martin Niemöller gibi anti-faşist tutumları ile tanınmış kilise adamları, Günter Grass gibi dünyaca tanınmış yazar ve aydınlar, Türk öğrencilerinin protesto hareketine katıldıklarını Bonn'daki Türk elçiliğine çektikleri telgraflarla belirttiler. Batı Almanya hükümetine de başvurarak ondan idamların infaz edilmemesi için müdahale etmesini istediler.

Batı Almanyanın Frankfurt şehrinde Türk işçi ve öğrencileri Türkiyedeki faşist terörü protesto eden bir yürüyüş tertitlediler. Yürüyüşe büyük ölçüde Batı Alman, İtalyan, İspanyol, Yunan işçi ve öğrencileri de katıldı.

● Şubat ayı içinde memlekette ekonomik ve politik bunalım arttı. İstanbul Sanayi Odasının yaptığı bir anketin sonucu memleket sanayiindeki genel durum hakkında bir fikir verecek niteliktedir. Odanın yayınladığı rakamlara göre, sayısı 829'u bulan İstanbul'daki sanayi kuruluşlarından ancak % 17'si tam kapasite ile çalışmaktadır. Sanayi kuruluşlarından % 11'i tamamen ithal malı hammadde, % 33'ü yerli malzeme ile çalışmaktadır. Tam kapasite ile çalışmayan işletmelerin % 52'si hammadde eksikliğinden, % 41'i finansman darlığından, % 42'si de elektrik enerjisi yetersizliğinden ötürü kısmen işleyebilmektedirler.

Buna yedek parça yokluğundan ötürü ya atıl kalan ya da kapasitelelerinin altında çalışan işletmeleri de katmak gerek.

Türk-İş'in yayınladığı bir istatistiğe göre son üç yıl içinde yığınsal tüketim mallarında (gıda ve giyim) fiyatlar % 80 bir artış göstermiştir. Yine

Türk-İş'in bir açıklamasına göre, kömür fiyatlarında bu yıl % 300 yükselme kaydedilmiştir.

7 ve 8 Şubat tarihli Hürriyet gazetesinde yayınlanan bir incelemeye göre dünyada gündelikleri en düşük olan ülke Türkiyedir. Meselâ bir teknisyen Atina'da yılda gayri safi 26,728, safi 24,636 Türk Lirası kazanır, haftada 48 saat çalışır, yıllık ücretli izni 16 gündür. Beyrut'ta g.safi 31,920, safi 30,004 kazanır, haftada 44 saat çalışır, yıllık ücretli izni 12 gündür.

Bogota'da g.safi 18,932, safi 17,212 Tl. kazanır, haftada 48 saat çalışır yıllık izni 15 gündür. Hong Kong'da bu rakamlar sıra ile şöyledir: 20,738, 20,736, 36,12. Madrid'de şöyledir: 32,740, 29,980, 46, 21. Sao Paolo'da şöyle: 23,156, 21,304, 47, 20. Ankarada şöyle: 15, 240, 12,036, 48, 15.

Bir memur içinse bu rakamlar şöyle sıralanıyor: Atinada: 49,132, 41,040, 39, 26. Beyrut: 63,840, 58,732, 36, 18. Bogota: 20,680, 19,744, 40, 15. Hong Kong: 27,648, 27,404 40, 16. Madrid 47,180, 40,398, 42, 23. Sao Paolo: 20,500, 18, 860, 45, 20. Ankara: 18,673, 15, 447, 41,5, 30. Bu rakamları ibretle seyrederken, DPT'nin istatistiklerine göre, Türkiye'nin, dünyanın en pahalı ülkesi olduğunu da hatırdan çıkarmamak gerekmektedir.

Sürekli pahalılık, vergi furyaları, zamlar, sıkıyönetim faşizminin baskıları, kamuoyunda tahammülleri taşımaktadır. Bundan ötürüdür ki, işbirlikçi zümreler şekilde bazı değişiklikler yaparak, kamuoyunu, emekçi halkı oyalamak gibi eskiden beri kullandıkları bir taktiği yenilemek hazırlıkları içindedirler. Sıkıyönetimi kaldırmak, daha doğrusu askeri sıkıyönetim yerine sivil bir sıkıyönetim getirmek istiyorlar. Şubat ayı bunun hazırlıkları ile geçti. Ceza Mahkemeleri Usulü, Cemiyetler, Ceza Kanununu, Siyasi Partiler, Grev ve Toplu Sözleşme Kanunları ile daha birçok kanunları değiştirmek üzere sayısı 161'i bulan tasarıları hazırlama süreci hızlandı. Bu maksatla Şubat ayında on ay gibi kısa bir zaman içinde kamuoyunda tamamen iflâs etmiş olan Erim iktidarının yerine başkalarını geçirme yönünde yapılan hazırlıklar da bir hayli hızlandı. Bu maksatla bir yandan CHP Genel Başkanı İnönü, bir yandan Demirel, bir yandan da Ankara'daki Amerikan Büyükelçisi Handley'in büyük çabalar harcadığı görüldü. Oyuna evvelâ Handley başladı. Demirelle İnönüyü bir araya getirdi. Kendi öz partisi CHP içinde Ortanın Soluna karşı ağır bir saldırıya geçen, diktacılığı, kurultayın seçmiş olduğu Parti Meclisinin dağılmasını isteyecek, Ortanın Soluna karşı en ağır ithamları yapacak kadar ileri götüren İnönü, başlıca siyasi hasmı olan Demirelle yaptığı görüşmeden sonra, onunla tam bir anlaşma içinde olduğunu ilân etti. Bunu Demirel-Erim, İnönü-Erim görüşmeleri izledi. Buna paralel olarak da Amerikan Büyükelçisi Handley de Erim, Demirel, İnönü, Feyzioğlu ve Bozbeyli ile görüşmelerde bulundu. Anlaşıldığına göre, Vaşington, Türkiyede kendisine bağlı paşaların, rollerini tamamladıkları, kışlarına çekilme zamanının geldiğine inanmıştır. İnönü piyonunu ileri sürmek, kendi başkanlığında CHP'nin

sağ kolu ile AP arasında bir hükümet kurmayı tasarlamaktadır. Fakat bunun için herşeyden evvel, faşist tasarıların kanunlaşması gerekmektedir ... CHP'de Ortanın Solunu ezmek de şart. İnönü, Satır, Göğüş ve Orkunt gibi CHP içinde faşist diktatörlüğün destekçileri olanların, Ortanın Soluna yüklenmeleri, sivil sıkıyönetime geçmenin hazırlıkları arasındadır. Amerikan emperyalizmi, paşalarını kışlaya sokmak için, burjuvaziden gelme anti-emperyalist belirtileri bile yok etmek çabasıındadır. Ne var ki, Ortanın Solu son zamanlarda kamuoyunun emperyalizme ve faşizme, sömürü ve talana, pahalılık ve vergiler furyasına karşı gelişen genel direnişin CHP içine yansıyan kolu olarak, parti kadroları tarafından önemli ölçüde benimsendi. Hatta bu benimsenme partinin yüksek kademelerinde bile görüldü. Ortak grup toplantısında Sırrı Atalay, «servet dağılışında Türkiye Kongonun bile gerisindedir» diyerek Ortanın Solunu tuttu. Öteyandan Şubat ayı içinde yapılan CHP Hatay Merkez İlçesi ile, Ödemiş kongrelerini yine Ortanın Soluna bağlı olanlar kazandı. Bilindiği gibi daha evvel, Antalya, Adana, Ankara, Çanakkale il kongreleri ile birçok ilçe kongrelerini, kadın ve gençlik kolları kongrelerini de Ortanın Soluna bağlı olanlar kazanmıştı.

● Şubat ayının 24'ünde Toprak ve Tarım Reformu Ön Tedbirler Tasarısı Meclis Komisyonunda kabul edilerek genel kurula sevk edilmiştir. Uzun ve karışık olan tasarının bazı temel noktalarını bilmek tasarının niteliğini daha iyi anlamaya yardım eder. Tasarı, toprak beyliğini, ağalığı ortadan kaldırmamaktadır. Köyde ekonomik, sosyal ve politik bakımlardan kuvvetli olan bu zümreye yeni imkânlar tanımaktadır. Tasarı Tapulama Kanununun 33. maddesini değiştirmektedir. Bu maddeye göre, tanık ve belge ile 10 dönüme kadar toprağa sahip olunmaktaydı. Bu sınır 20 dönüme çıkarılmıştır. Tasarı envanter usulünü getirmektedir. Yani elde mevcut toprağın envanteri yapıldıktan sonra, «toprak dağıtımına geçilecektir.» Hatta Devlet Bakanı Öztrak'ın demecine göre, «toprak reformuna» tapulama çalışmaları biten yerlerden başlanacaktır. Tasarı 3. derecedeki akrabalara kadar yapılan toprak devirlerini geçerli saymaktadır. Yani bu dereceye kadar yapılan devirleri geçerli sayarak, büyük toprak beylerine toprak kaçırma imkânlarını açık tutmuştur. Toprağı kamulaştırma ve dağıtma işlerinde Tarım bakanlığı ve hükümete tanıdığı yetkilerle, Ön Tedbirler Tasarısı 1946'da İnönü iktidarı tarafından çıkarılan ve o zamanlar toprak reformu kanunu diye propagandası yapılan «Köylüyü Topraklandırma Kanununa» pek benzemektedir. Bu kanun 26 yıldan beri uygulanmasına rağmen, toprak reformu hiç bir zaman yapılamamış, toprak beylerinin hegemonyası eksilmemiş, artmıştır.

● Öteyandan Sanayi ve Teknoloji Bakanı Erez Mecliste bakanlığının bütçesi konuşulurken verdiği bir demeçte, Türkiye'de toprağın % 70'inin hayvan gücü ile işlendiğini, mevcut 100 bin traktörden 35 binin çalışabildiğini, yani ithal edilen tarım aletlerinin verim gücünün % 35 oldu-

ğunu, yeni traktör ve tarım aletleri ithal etmek gerektiğini söylemiştir. Bakan ayrıca Türkiye'de 724 köyün bir kişiye veya bir aileye ait olduğunu da belirtmiştir.

● Konya Seydişehir Alüminyum Fabrikasında toplu sözleşme imzalama konusunda Türk-İş yöneticileri fabrika idaresi ile anlaşarak, işçi haklarına karşı cephe aldıklarından Maden-İş Sendikasının direnişi ile karşılaşmışlardır. Çoğunluğu Maden-İş'e bağlı işçiler, Metal-İş yöneticileri ile fabrika idarecileri arasında işçi haklarını çiğnemek için meydana gelen bu anlaşmayı protesto etmek, toplu sözleşmenin Maden-İş tarafından imzalanmasını sağlamak için oturma grevi ilân etmişlerdir, Metal-İş yöneticileri gerek fabrika yönetiminin, gerekse polisin yardımı ile grev ilân eden işçilere saldırmışlardır. Saldırı birçok işçinin yaralanmasına sebep olmuştur. Polis birçok grevci işçiyi tutsak etmiştir.

● İspartada 14 tekstil fabrikasında grev ilân edilmiştir. Sebep-patronların işçi isteklerini kabule yanaşmamalarıdır. Patronlar işçi isteklerini hem kabul etmemişler, hem de işçileri lokavtla tehdit etmişlerdir. Grev bu tehditlere karşı ilân edilmiştir.

● Türkiye Seramik, Porselen ve Toprak İşçileri Sendikası Başkanı Hasan Türkay, verdiği bir demeçte Erim hükümetinden 11 ilde, yani sıkıyönetim bölgelerinde grevlerin süresiz ertelenmesinin sebebini sormuştur. Türkay'a göre, bu tutum, Anayasaya karşı olduğu gibi, grevlerin doksan gün ertelenmesini öngören Grev ve Toplu Sözleşme Kanununa bile karşıdır.

DÜNYADA

● Yunan cuntasının 13 Şubat tarihinde Kıbrıs hükümetine verdiği ultimatom, Doğu Akdenizde ve Adada mevcut gerginliği birdenbire alevlendirdi. Yunan cuntası, Makarios hükümetinden ordunun elinde bulunan silâhların Birleşmiş Milletler silâhlı kuvvetlerine teslimini ve gerici güçlerden yeni bir hükümet kurmasını istiyordu. Cuntanın bu manevrasının NATO karargâhında ve Vaşington'da kararlaştırıldığı, birkaç gün sonra, Ankara ve Londra hükümetlerinden, Lefkoşeye bu gibi ultimatomlar verilmesiyle anlaşıldı. Makarios hükümeti bağımsız ve egemen bir devletin işlerine kabaca karışmak olan bu ultimatomları reddetti. Bu sıralarda gerek Türk, gerekse Yunan cuntası Adayı paylaşmak üzere hazırlıklara giriştiler. Maksat Adayı Orta Doğu, Balkanlar, Türkiye ve Yunanistan'a karşı bir NATO üssü haline getirmektir. Bu sıralardadır ki, Sovyetler Birliğinin Ankara ve Atina Büyükelçileri, Türk ve Yunan hükümetlerine, Sovyetler Birliğinin bu gelişmeden duyduğu endişilerini belirttiler. Ayrıca Kıbrıs halkı da Makarios hükümetini desteklemek üzere yığınsal gösteriler tertipliyordu. Bütün bu direnmeler, Amerikan emperyalizmini, NATO'nun Ada'nın bağımsızlığına karşı tertiplemediği komploları hiç olmazsa şimdilik suya düşürdü.

● Fransa Maliye ve Ekonomi Bakanı Desten Şubatın 29'unda Amerika'ya şiddetle çatan bir konuşma yaptı. Desten ekonomik bunalım karşısında Amerikan yöneticilerinin, bunalımlarını, müttefiklerinin sırtına yüklemek politikasını yerd. Desten'e göre, Vaşington doların dışarı çıkmasını ve Batı ülkelerinin kasalarını doldurmasını önleyecek tedbirler almalıydı. Çünkü Amerikadan dışarı akan dolar, Amerikadaki ekonomik ve politik bunalımı da beraberinde taşıyordu.

Uzmanların belirttiğine göre, bugün, Birleşik Amerika dışında 80 milyar dolar kadar Amerikan parası vardır. Bunların üçte biri Avrupadaki NATO'ya bağlı ülkelerdedir. Amerikanın geçen Eylül ayında doları devallüye etmesi hiç bir işe yaramamıştır. NATO ülkeleri Merkez Bankalarının kasalarını dolduran doları ne yapacaklarını şaşırılmışlardır, Bu paralar altınla değiştirilemez. Bunlarla Amerikadan alet ve donatım satın alma teklifini Vaşington hükümeti şiddetle reddetmektedir.

● İngilterede 56 gün süren maden işçileri grevi sona ermiştir. Muhafazakâr hükümet maden işçilerinin grevini kırmak için, orduyu kullanmak, kamuoyunu işçilere karşı tahrik etmek gibi tedbirler almıştır. Bütün bunlar bir sonuç vermemiş, sonunda, hükümet, maden işçileri sendikasının istediği %20 zammı kabul etmek zorunda kalmıştır.

Birleşik Amerikada ise, 130 bin posta ve telgraf işçisi gündeliklerinin artırılması isteğiyle grev ilân ettiler. İngilterede 12 bin posta ve telgraf işçisi, Amerikadaki meslekdaşları yararına destekleme grevine geçtiler.

● Dünya Sendikalar Federasyonun bir açıklamasına göre, 1971 yılında kapitalist ülkelerde 45 milyon emekçi büyük sermayenin sömürüsüne karşı grev hareketlerine katılmıştır. Gelişmiş kapitalist ülkelerde 250 milyon işçi ve emekçi, sendikalara kayıtlıdır. Bunlardan 140 milyonu Dünya Sendikalar Federasyonuna üyedir.

● Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı ve Komünist Partisi Birinci Sekreteri Todor Jivkof'un Mısır'ı ziyareti sonunda ortak bir bildiri yayınlandı. Bildiride Bulgaristan'ın Mısır'a 40 milyon dolar tutarında bir kredi açacağı belirtilmektedir. Bulgaristan bu kredi ile Mısır'da işletmeler kuracak, teknik yardımlarda bulunacaktır. Ayrıca taraflar, emperyalistlerin, İsrail militaristlerinin Mısır ve öteki Arap halklarına karşı saldırılarını yermekte, 23 Kasım 1967 Güvenlik Konseyi kararlarının uygulanmasını istemektedirler.

● Şubatın 13'ünde Paris yakınlarında bulunan Versayda Çin-Hindi halkları ile dünya dayanışma konferansı açıldı. Konferansa 80 kadar ülkeden delegeler katıldı. Bütün delegeler, Amerikan emperyalistleri ile uydularının Çin-Hindi topraklarından çekilmelerini, Viyetnam, Laos ve Kamboç halklarının kaderlerini kendilerinin tayin etme hakkının tanınmasını istediler. SBKP Genel Sekreteri Leonid Brejnev, Konferansa gönderdiği bir mesajda, SB'nin Çin-Hindi halklarının haklı davasını destek-

lediğini, bundan böyle de destekleyeceğini belirtti. Öteyandan Pekin idarecileri, Maocular, konferansı boykot ettiler.

● Sovyetler Birliği bilginleri 15 Şubat günü Aya doğru «Luna-20»yi fırlattılar. «Luna-20» Ay etrafında yörüngeye girdikten sonra, Şubatın yirmisinde yumuşak inişle Ay'ın güney kısmında dağlık bir yere kondu. İstasyon Aya konduktan sonra muntazam bir şekilde bilimsel araştırmalara başladı ve bugüne kadar uygulanmamış bir teknikle Ay'dan taş, toprak toplamaya başladı. İstasyonun üst kısmı Şubatın 23'ünde Dünya'ya doğru hareket etti. 25'inde de Sovyetler Birliğinde evvelce tesbit edilmiş olan yere indi.

Bilim çevrelerinde belirtildiğine göre, Sovyet bilginlerinin Ay'ın dağlık kısmına uzay laboratuvarı göndermeleri ve kobaltan bile sert olan topraktan numuneler getirmeleri, büyük bir bilimsel başarıdır.

Türkiye'nin NATO'ya girişinin 20. yıldönümü

Şubatın 17'sinde Türkiye'nin NATO'ya girişinin 20. yıldönümü NATO ve iktidar çevrelerinde önemle anıldı. Savunma bakanı Melen'le NATO Genel Sekreteri Luns arasında tebrik ve teşekkür telegrafları değiş-tokuşu yapıldı. CHP, AP, DP genel başkanları yayınladıkları bildirimlerle NATO'nun «hizmetlerini» sayıp döktüler. Cunta tarafından başbakanlığa getirilen Erim de sesini bu gerici polikacıların korosuna katmakta gecikmedi.

Türkiye'nin NATO'ya katıldığı sıkıyönetimciler tarafından bu şekilde parlak sözlerle anıldığı günlerde, NATO ve onun başında bulunan Amerikan emperyalizminin politikacıları, Kıbrıs, Türkiye ve Yunanistan faşist cuntaları arasında paylaşarak, onu bir NATO üssü haline getirmek üzere eylemlerini yoğunlaştırıyorlardı.

Kıbrıs hükümeti gerek Atina gerekse Ankara cuntası tarafından politik kısıkaç içine alınırken bir yandan da Türk hükümeti İkinci Orduyu alarma geçiriyor ve Anadolunun Kıbrıs karşısındaki sahillere yığıyordu. Donanma da bu civarda «Deniz Kurdu-lı» manevralarına başlıyordu ... Türk hava kuvvetleri Kıbrısın havalalarına pervasızca dalmaya başlamıştı.

Kıbrıs'taki bu komplolara gerek Grivas gerekse Denктаş taraftarları da katılıyor, iki cemaatin arasını açmaya çalışarak emperyalist müdahaleye zemin hazırlamaya çalışıyorlardı. Fakat bir yandan Makarios hükümeti, Atina ve Ankaranın ultimatolarını, bağımsız bir ülkenin içişlerine kabaca karışmak olan bu müdahalelerini red ederken, bir yandan da Kıbrıs emekçileri, devrimci partileri AKEL'in teşebbüsü ile ve Makarios hükümetini desteklemek maksadıyla emperyalist müdahalelere karşı harekete geçiyor, Kıbrısın değişik şehirlerinde yığinsal gösteriler tertipliyordu.

Kıbrıs bağımsız ve Birleşmiş Milletlere üye bir devlettir. Onun topraklarına asker çıkarmak, Birleşmiş Milletler Anayasası ve Devletler Hukukuna göre tam bir saldırı sayılır. Bu gibi bir saldırıya girişenler hareketlerinin sonuçlarını yükümlemek zorundadırlar.

Kıscacası Türkiye, NATO'ya katıldığının 20. yılında, bu pakt tarafından harp uçurumuna sürüklenmesine kıl kalmıştır.

Emperyalizmin ve peykerinin, halkların bağımsızlığını ortadan kaldırma ve onları köleleştirme politikasına karşı Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist ülkelerin tutumu, emperyalistlerin, halkları köleleştirmek, harplere, gerginliklere sebep olmak teşebbüslerini bir daha önleyerek, Kıbrısta Türklerle Rumların bağımsız yaşamak imkânını savunduğu gibi, Türkiye'yi, faşist cuntanın kışkırttığı harbe ve gerginliğe sürüklenmek ve sonu karanlık maceralara atılmaktan da korumuştur.

Türkiyenin NATO'ya girişinin 20. yıldönümü münasebetiyle geriye doğru bir göz atıldığında NATO'nun Türkiye'ye çok pahalıya mal olduğu derhal görülür.

1968 yılında NATO Brüksel merkezinde yayınlanan bir istatistiğe göre bu yıl içinde Türkiye'nin NATO için yaptığı harp masrafları 16 milyar liradır. O yıl devlet bütçesinin 28 milyar lira civarında olduğu gözönünde tutulacak olursa, NATO'nun Türkiye'ye yüklediği masrafların ölçüsü daha kolaylıkla anlaşılır. Türkiye'nin sürekli ve süregen bunalımlar, pahalılık, sömürü ve talan ülkesi olmasının başlıca sebebi emperyalizme ve onun harp makinesi NATO'ya bağlılığıdır. NATO, başta işçi sınıfı olmak üzere devrimci eylemlerin sonucu olarak anti-emperyalist, demokratik akımların gelişmesini, işbirlikçi burjuvazinin iktidarı ve kendisine bağlı paşalar eliyle, parlamentarizmin son dekorlarını da kaldırmış, kara faşist bir iktidar kurdurtmuştur.

Emekçi halkı silindir gibi ezen pahalılığın hızı gittikçe artıyor. Türk-İş'in yayınladığı bir istatistiğe göre son üç yıl içinde yığınsal tüketim malları fiyatlarında % 80 artış olmuştur. Yeni yeni vergiler, 15 milyarlık ek bir yükü halk yığınlarının omuzlarına yıkmayı öngörmektedir. Plana göre bu yıl 600 milyon doları, yani 9 milyar lirayı bulacak olan dış ticaret açığı, yüz milyar lirayı aşan dış ve iç borçlarla faizleri, sıkıyönetimler, İstanbul gibi şehirlerin baskına uğraması, Kürt yurttaşlara karşı gittikçe yoğunlaşan kanlı terör, askeri mahkemeler, idam cezaları, sıkıyönetimi, sıkıyönetimden sonra da devam ettirmek üzere alınan tedbirler, faşist tasarıları Meclisten geçirme, Ortanın Solu dahil bütün anti-emperyalist sol akımları ezme çabaları hep NATO'nun Türkiye'deki «eserleri» arasındadır.

Kağıttan kaplan Pekinde...

Çin Başbakanı Çu En Lay'ın daveltisi olarak, Amerika Cumhurbaşkanı Nikson, 21-28 Şubat tarihlerinde Çin Halk Cumhuriyetini ziyaret etti. Mao Tse Tun'la uzun bir görüşme yaptı. Çu En Layla hemen hemen hergün görüştü. Bu görüşmeler sonunda bir de Çin Amerikan ortak bildirisi yayınlandı.

Bildiride Amerikanın silâhlı kuvvetlerini bu bölgede gerginliğin giderildiği nisbette geri çekeceği, tarafların en yüksek seviyede temaslara dünya sorunları hakkında sürekli görüşmelerde bulunacakları, ekonomik, bilimsel ve kültürel alanlarda işbirliğinin arttırılacağı belirtilmektedir.

Nikson Amerikan silâhlı kuvvetlerinin Tayvan'dan geri çekilmesini «nihai gaye» olarak kabul etmiştir. Tayvan meselesi kasten vuzuhsuz bırakılmıştır.

Nikson'un Mao Tse Tun ve Çu En Layla yaptığı uzun görüşmeler tam olarak bildiriye aksetmiş değildir. Çin ve Birleşik Amerika ilişkilerinde görülen gelişmelerin başka halkların çıkarları aleyhine olduğunu gizlemek zordur. Pekin yöneticileri Amerikan askeri kuvvetlerinin Güney-Doğu Asya'da kalmasını çıkarlarına uygun görmektedirler.

Ortak bildiride Viyetnam harbinin sona erdirilmesi hakkında, Viyetnam Demokratik Cumhuriyetinin ve Güney Viyetnam Geçici Devrimci Hükümetinin tekliflerine yer verilmiş değildir.

Nikson'un Pekin ziyareti sırasında Amerikan uçakları Kuzey Viyetnam'ı ve Güney Viyetnam'ın kurtarılmış kısımlarını daha şiddetle bombalamaya başlamışlar, hatta, Amerikan silâhlı kuvvetleri başkomutanı sıfatıyla Nikson, Çin topraklarından bu bombardımanlar hakkında muntazam bilgi almış, bunların sürdürülmesi için emir de vermiştir. Pekin yöneticileri, Mao Tse Tun ve Çu En Lay, Nikson'un, Çin topraklarından bu gibi saldırı hareketlerini idare etmesini kolaylaştırmak için gereken kolaylığı göstermişlerdir.

Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti Savunma Bakanı General Giap, Nikson'un Pekin ziyaretini şiddetle yeren bir demeç verdiği gibi, Pariste, Amerikalı ve Saygon temsilcileri ile Viyetnam sorununu görüşen VDC ve GVGDH temsilcileri, bombardımanları protesto maksadıyla konferansın 145. oturumunu terketmişlerdir.

Amerikan emperyalizmi ile Mao yönetiminin halkların ulusal kurtuluş savaşını baltalamak için bu ilk anlaşmaları değildir. Dünya kamuoyu, Amerikan emperyalistlerinin, Pakistan militaristlerinin ve Pekin yöneticilerinin elele verip katliam ve terörle Bangla Deş halkının ulusal kurtuluş savaşını ezmeye kalkıştıklarını, Bangla Deş'in, Sovyetler Birliği, öteki sosyalist ülkelerle Hindistanın ortak gayretleri ile kurtulduğunu iyi biliyor.

Pekin idarecileri uzun zaman Amerikan emperyalistlerini dünya kamuoyuna kâğıttan kaplan diye göstermeye çalıştılar. Maocuların, Amerikan

emperyalizminin nükleer bombalardan, modern ordulardan ve mali sermayeden olan dış ve tırnaklarını gizlemelerinden maksat düşmanı küçümseyerek, yeryüzünde gelişen anti-emperyalist hareketi gevşetmek, anti-emperyalist cepheyi dağıtmak emperyalistlere soluk almaya imkân vermektedir. Emperyalizmi yenmek, saldırılarını önleyebilmek için, dünya sosyalist devletler topluluğunun birliğini, kuvvetini artırması, dünya ulusal kurtuluş, işçi, barış hareketlerinin anti-emperyalist bir cephede durmadan güçlenmesi gerekiyordu.

Pekin idarecileri, stratejik hedeflerine hizmet için Nikson'u Çin'e davet etmişlerdir. Nikson'u dünya ve Amerikan kamuoyuna bir barış havarisi gibi göstermeye çalışmakla, onun, bu yılın sonbaharında yapılacak seçimlerde şansını artırmak, Çin pazarını Amerikan tekellerine açmakla da, çöküş devrinde emperyalizmin bunalımlarını hafifletmeyi gözönünde tutmuşlardır. Emperyalizmin zayıflaması, dünya sosyalist ve ulusal kurtuluş hareketlerinin daha da güçlenmesi dünyada Maocuların atom harabeleri üzerinde hakimiyetlerini kurma hayallerinin sonu anlamına gelmektedir . . .

Türkiyedeki Maocular da Pekindeki ustalarının izinde, anti-emperyalist devrimci sosyalist hareketi yozlaştırmak için CIA ve MIT ajanları ile elele bazı gençleri aşırı yollara sevkettiler. Sıkıyönetim ilânından evvel MIT bunları dışarı kaçırdı. Tabii senatör Acunerle, kontenjan senatörü Madanoğlu bu gerçeği senatodaki savunmalarında, daha sonra da bazı avukatlar sıkıyönetim mahkemelerinde açıkladılar. MIT bunlara dış ülkelerde işçi ve öğrenci çevrelerinde ayırıcı, yıkıcı eylemlerini sürdürmek için imkân hazırladı. Bir yandan da yine MIT bunları sıkıyönetim mahkemelerinde temize çıkarmaya koyuldu. Meselâ geçenlerde gazeteler, Mihri Belli'nin komünizm propagandasından ve gıyaben altı yıl sekiz ay ağır hapse mahkum olduğunu yazdılar. Oysa Türkiyedeki usul hükümlerine göre gıyaben duruşma yapılamayacağından, gıyaben mahkumiyet de sözkonusu olamaz. Ceza evinden kaçak Çayan ve arkadaşları hakkında kovuşturma bunun için durdurulmuştu. Ne var ki Belli'ye verilmek istenen bu «devrimcilik» beratının içyüzünü bilen bilirdi. Bilmiyenleri aldatmak umudu vardı . . .

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Komünist ve işçi partileri temsilcilerinin «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi çalışmalarını inceleme toplantısı hakkında bildiri	81
<i>Luis Karlos Prestes</i> Brezilya komünistlerinin devrimci mücadelesi	83
<i>Yuvarlak masa konferansımız</i> Kapitalist memleketlerde gençlik hareketi ve komünistler	93
Bugünkü sosyalizm dünyası	
<i>Boris Velçef</i> Bulgaristan Halk Cumhuriyetinde yeni anayasa ve demokrasinin gelişmesi	115
Toprak reformları tecrübesi	
<i>T. Usubalief</i> Kapitalizmi atlayarak sosyalizme geçiş	125
<i>Fehri Abd-ü-Fettah</i> Mısır'da köy kooperatiflerinin gelişmesi	137
<i>Jorj Konyo</i> Pol Lanjven	141
Özel sayfalar	
Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesinin halkımıza çağrısı . . .	147
<i>A. Saydan</i> Bu ayın olayları	149
Ayın yorumları	157

Adresimiz:

Yeni Çağ – Stredisko pro rozširovani tisku,
Praha 6, Thakurova 3, Czechoslovakia

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisi 32 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.

Fiyatı 1 lira